

keramiske noter 46/2017

23. årgang

Keramikkens Venner

”Jeg har kastet mig i Armene paa Ceramikken”¹

Peder Rasmussens bog om J.F. Willumsens Familievase

Af Teresa Nielsen

Over årene er det begrænset, hvad der har været skrevet om dansk keramik. En lille stribe bøger lyser op i kraft af deres indsigtfulde kombination af indsamlet viden, evne til for alvor at bruge øjnene, en levende fortælling og en stærk faglig indsigt. De er skrevet af keramikeren Peder Rasmussen (f. 1948), landets fremmeste formidler af vores keramikhistorie.

Det startede i 2002 med bogen ”Kählers Værk” - det samlende overblik over generationer af kunstnere og håndværkere omkring et højdepunkt i dansk keramikhistorie, det i dag hedengangne Kählers værksted i Næstved. På samme tid stod Peder Rasmussen for den store udstilling ”Kähler Keramik”, der blev et tilløbsstykke på Kunstindustrimuseet (fra 2011 Designmuseum Danmark). Efterfølgende blev den vist på Vejen Kunstmuseum, hvor den også trak fulde huse – vel fordi der i stort set alle danske hjem på et eller andet tidspunkt har stået et Kähler-værk. Over 100 begejstrede tilhørere nød på Vejen Kunstmuseum hans foredrag om værkstedet.

I 2006 fulgte Peder Rasmussen op med bogen ”Reistrup”, hvor han satte fokus på en enkelt af Kähler-værkstedets kunstnere, Karl Hansen Reistrup, som han til gengæld perspektiverede, så værkstedsproduktionen blev sat ind i en kontekst af store udsmykninger, repræsentation på verdensudstillinger og meget andet. Det følgende år var Peder Rasmussen behjælpelig med udvælgelsen af værker til Vejen Kunstmuseums udstilling om netop Karl Hansen Reistrup.

Som en trilogi, der gradvist zoomer ind, udkom i sensommeren 2016 ”Familie på træben – om J.F. Willumsens *Familievase*” – en bog med omdrejningspunkt i ét eneste værk. Og hvilket værk! Peder Rasmussen tager her livtag med et hovedværk i dansk kunsthistorie – et værk, som der over årene er sagt og skrevet en del om, for og imod. Der står om det monumentale stykke

keramik en mystik, som bogen heldigvis ikke fjerner. Til gengæld skaber den en kontekst, der giver mange nøgler til en forståelse.

Med kronologien som ramme, fra 1890 og fire år frem, ser og læser vi om den nære familie og det Paris, som Willumsen drog til i foråret 1890 og hvor ”Familievasen” siden blev til på impulser fra mange sider. I bogen er hovedvægten lagt på den symbolistiske kreds, Nabiernes og især Paul Gauguin. Skal man her ønske sig noget mere, ville det være et kapitel om keramikens plads på den danske og internationale kunstscene i tiden omkring 1890... Uden den helt store forståelse havde den danske kunstnerkeramik haft sin vigtige mønstring med Dekorationsforeningens værker på den nordiske udstilling i 1888 i København. Mon eksperimenterne fra 1884 og frem, hvor Paul Gauguins danske bekendte som Karl Madsen og Th. Philipsen blandt de involverede, var medvirkende til, at Gauguin i Paris i 1886 begyndte at arbejde med keramik på Ernest Chaplets værksted? Havde Gauguin valgt stentøjet og den farveskala, der bød sig hos Chaplet, eller var det først og fremmest formen, der betød noget for ham? Uden keramisk fagkundskab oplever de fleste beskuere vel først og fremmest hans helt anderledes skulpturelle brug af leret. I kølvandet på fascinationen af Østen blev der de sidste årtier af 1800-tallet i den franske hovedstad primært samlet på og eksperimenteret med højtbrændt stentøj... Har Willumsen som ufaglært været ligeglad med skellen mellem højt- og lavtbrændt? Valgte han de lave brændinger, fordi det var dem, han selv kunne arbejde med? I de lavere brændinger byder glasurerne på et langt bredere farvespekter – og man er teknisk set tættere på de værker, som Willumsen var betaget af – samlinger af ældgammel ægyptiske og assyriske keramik på Louvre. Måske var han med en billedhuggers og malers blik indledningsvis primært optaget af formen

¹ Brev fra J.F. Willumsen til Johan Rohde 7.6.1891 – side 145 hos Peder Rasmussen.

og glasuren som farvelægning – stentøjet tog han få år senere livtag med.

På side 78 tager Peder Rasmussen fat: ”Nu skal vi i gang med den vase.” Det blev sønnen Jan Bjørns fødsel, der satte det hele i gang, da Willumsen den 25. januar 1891 modellerede det lille væsen. I et brev af 26. marts samme år fortalte hans hustru Juliette, at han var ved at skildre ”ham selv, mig og lille Jan”. Det udviklede sig til det, som Peder Rasmussen kalder ”et slags fritstående relief”. Her er faktisk slet ikke tale om en vase, for formen har ingen bund, og den er ikke glaseret på inder-siden. Kunstneren anviser, at den skal udstilles ved 130 cm, så hans og Juliettes ansigter er i øjenhøjde. Willumsen har slet ikke forestillet sig, at man skulle kigge ned i den – fortællingen ligger udenpå og kan opleves fra flere sider – nogle mere levende end andre, men alle omhyggeligt bearbejdet. Tankevækkende sammenkæder Peder Rasmussen seancerne, hvor Willumsen sidder portrætmodel for kollegaen Anna Marie Carl Nielsen, med spiren til ”Familievasesen” keramiske portrætter: Det går trægt med portrætmodelleringen, og Willumsen foreslår hende at tage springet ud i et polykromt keramisk portræt. Hun ender med at slå portrættet ned, og som udøvende kunstner hæfter forfatteren sig ved, at Willumsen får overdraget leret, så hendes portræt af ham i materialet lever videre i hans eget selvportræt!

Meningen med ”Familievasesen” talte mildest talt uklart til hans samtid, hvor både de nære venner og lægmand stod uforstående – for andet år i træk var kunstneren på Den Frie Udstilling ude i noget af en skandalesucces, hvor det fortsat er svært at finde hoved og hale. Som skribent og filosof kan Willumsen til tider være vanskelig at følge, men når værket udstilles, kommer det til at stå åbent for beskueren, og lige så mange subjektive tanker, kunstneren har lagt i det, mindst lige så mange andre subjektive tanker har der over årene ligget hos de mange, der har givet sig tid til at fordybe sig i dette gådefulde værk. Afslutningsvist lød det i en TV-serie i 1970’erne: ”If you’re confused now, you won’t be after the next episode of SOAP...” Der skal vist mere end nogle episoder til, om der nogensinde kan blive endegyldig klarhed over meningen med ”Familievasesen”!

Det helt særlige ved Peder Rasmussens bog om ”Familievasesen” er, at han i høj grad trækker på egne erfaringer som kunstner, når han eksempelvis ræsonnerer, at krukens form er præget af Willumsens trange arbejdsrum, og at dens højde forholder sig til den højde, man kan overskue under arbejdet. Eller han forestiller sig, hvordan fragmenter, som måske et par skårne træfødder, kan være taget ind for at støtte op om portrætterne og spare ler – og måske over tid er blevet en del af kompositionen. Et reelt bud ligesom Auguste Rodin kunne finde på at sammensætte en lille skål med en fragment af en figur.

Indsigtsfuldt og ret nørdet fortæller Peder Rasmussen om lermasser, brænding og glasur, der for lægmand er

som et ufatteligt eventyr, der gradvist konkretiseres. På en eller anden måde står det fast, at ”Familievasesen” blev brændt på den berømte franske keramiker Theodore Decks værksted i Paris. I bogen læser vi, at værkstedet på Verdensudstillingen i 1867 modtog sølvmedalje for en helt særlig blå glasur, ”Bleu de Deck”. Forfatteren lægger to og to sammen og foreslår, at det netop er den, der er brugt til de to voksenportrætter. En gengivelse af en af Decks blåglaserede krukker fra 1867 er helt overbevisende! Videre fortælles, at Theodore Deck i 1887 udgav bogen ”La Faience”, der er tilegnet islams pottemagere. Et eksemplar tilhørte Willumsen, der på Louvre var særlig optaget af ”Buekyttefrisen”, fajance fra det femte århundredes Mesopotamien. Også den egyptiske kunst havde dér fanget hans blik – en verden vi i dag kan opleve på Glyptoteket, men i 1890-91 havde Willumsen ikke den mulighed. Hans første konkrete møde med de egyptiske skulpturer og keramik må formodes at være sket i Paris. Da han for Anne Marie Carl Nielsen ville anskueliggøre keramikens polykrome muligheder, modellerede han, som sit første stykke glaseret keramik, et lille egyptisk øje, der minder meget om et fragment fra samlingerne på Louvre.

Om lermassen har Willumsen fortalt, at han hentede materialer ”... om Natten nede i Gaden paa Byggepladsen overfor. Det var almindelig Sand og Murstensbrokker som jeg malede paa Kaffemøllen og blandede.” Ved omhyggeligt at gå ned i alle tilgængelige detaljer åbner Peder Rasmussen vores øjne for en tid, hvor kunstnerne nødvendigvis også måtte være håndværkere. De skulle kunne banke rammer sammen, grundere lærreder, rive og blande egne farver til malerier og ligeledes keramikken. I en af de citerede opskrifter anfører Willumsen som ingrediens ”Poudre af Teglstén”, altså pulveriserede teglsten, som de ovennævnte murbrokker – lidt som man i dag tilsætter forskellige mængder og kvaliteter af chamotte, knust brændt ler. Ler er taknemmeligt ved at kunne genbruges, som man også kan knuse og genbruge betonbrokker.

Bogens vigtigste pointe, og Peder Rasmussens helt unikke bidrag til vor viden om ”Familievasesen”, foldes gradvist ud, mens han med keramikerens faglige indsigt fortæller om glasurer, der ved ganske små forskelle i varmegrader og mængden af ilt i ovnen kan gå fra at være grønne til at blive røde. Klogt konkluderer han: ”hvis fødderne nu havde været grønne, eller gulgrønne, havde vasesen pænt indordnet sig i den persiske farveskala...” Men det gør de *ikke*. Fødderne skriger op i en hidsig orangerød tone. I sine erindringer taler Willumsen om at have fået noget forærende af ovnen... Som Peder Rasmussen overbevisende påpeger, kan det se ud som om fødderne var tænkt til at skulle være grønne, men i stedet blev røde. Indledningsvis har Willumsen nok været vred og irriteret, men må have forliget sig med tilfældighedernes genistreg. Helheden er blevet helt unik i kraft af det stærkt kontrasterende farvespil.

Bogen beretter om aspekter af kunstens historie uden at være formel kunsthistorie – eller rettere: breder kunstværkets fortælling ud i en personlig tone. Formen er anderledes på en mere direkte, personlig vedkommende måde. ”Familievasen” har her givet anledning til et kig ind i et liv og et virke, som keramikerkollegaen, englænderen Edmund de Waal i bogen ”The Hare with the Amber Eye” gør en samling japanske netsuke-figurer til omdrejningspunkt for en medrivende slægtshistorie.

Tilbage står kun at glæde sig til den **store** bog om Willumsens keramik set i en fransk og europæisk kontekst – Peder Rasmussen, har du mod på den opgave – måske i samspil med Edmund de Waal?

Familie på træben. Om J.F. Willumsens Familievase. Af Peder Rasmussen. Aristo Bogforlag [Website: aristobogforlag.dk], København 2016. 200 s. ill. litt. noter. ib. 200 kr.

En næsten ukendt keramiksamling

Axel Kok-Jensens keramiksamling på Kirsten Kjær Museum i Thy

Af Henning Pihlmark

Lægen og keramiksamleren Axel Kok-Jensen (1933-2016) var gennem livet ven med stifterne af Kirsten Kjær Museum, Harald Fuglsang og John Anderson, efter at han havde mødt lægekollegaen Harald Fuglsang under tjeneste ved FN-styrkerne i Congo. Dette venskab førte til, at Axel Kok-Jensen gennem de senere år donerede keramiske værker fra sin samling til Kirsten Kjær Museum og efter hans død i 2016 modtog museet den sidste del af samlingen. Samlingen består af 150-200 værker af fortrinsvis nulevende danske studio-keramikere. Dertil følger sig enkelte værker af udenlandske keramikere.

Af repræsenterede keramikere kan nævnes: Beate Andersen, Clara Andersen, Mette Augustinus Poulsen, Eva Brandt Christian Bruun, Ane-Katrine von Bülow, Hans og Birgitte Börjeson (Fulby), Lis Ehrenreich, Gutte Eriksen, Anne Fløche, Mette Maya Gregersen, Ulla Hansen, Turi Heisselberg Pedersen, Nina Hole, Kim Holm, Ann Linnemann, Steen Lykke Madsen, Morten Løbner Espersen, Bodil Manz, Peder Rasmussen, Inger Rokkjær, Bente Skjøttgård, Inge Trautner, Hans Vangsø, Ivan Weiss og Gunhild Aaberg.

Som man af de nævnte keramikere kan se, er samlingen bestemt ikke snæver i sit udvalg af kunstnere og som en af museets stiftere, Harald Fuglsang sagde til artiklens forfatter: ”Ja, Axel havde god smag”.

Ønsker man at læse mere om lægen og keramiksamleren Axel Kok-Jensens, findes der på internettet en nekrolog: ugeskriftet.dk/navne/mindeord/Axel-Kok-Jensen. Hvis man googler Axel Kok-Jensen, får man samme mindeord.

Ud af samlingens 150-200 værker har man for tiden udstillet ca. 50 stykker keramik. Den nuværende udstilling er kurateret af den japanske keramik, Seika Takahashi, som indtil udgangen af juni 2017 var artist in residence på Kirsten Kjær Museum og sluttede sit ophold med en mindre udstilling af egne keramiske arbejder.

Seika Takahashis overvejelser omkring kurateringen er ret interessante, set i forhold til hendes japanske udgangspunkt. Hun redegør for disse i en skrivelse på engelsk ophængt i forbindelse med udstillingen:

The impression of Danish art I had when I was in Japan, and also held among many Japanese people, were vivid coloring and witty designs that make people feel cheerful.

For the present ceramic exhibition, I have gathered pieces that directly fit such impressions I had. As a pottery artist myself, I feel it important to consider how my artwork is viewed by the audience: from what angle it appears most beautiful and how it can captivate the attentions of the viewers.

I have therefore paid attentions to the side of the artwork viewed from the audience. As part of the Japanese culture, everything has a front face. Even for a symmetric piece of pottery, one can define the front face, based on such things as little difference in the glazing or unintended deformity in the shape. I observed each artwork from every angle to optimize this beautiful collection in the wonderful exhibit space of Kirsten Kjær Museum.

Afslutningsvis kan anføres, at Kirsten Kjær Museum, som er et privat museum, udover at være museum for billedkunst udført af Kirsten Kjær (1893-1985), også har skiftende udstillinger af danske og udenlandske kunstnere, ligesom man i årets løb afholder koncerter i en speciel opført koncertsal.

Kirsten Kjær Museum (www.kkmuseum.dk), Langvadvej 64, 7741 Frøstrup. Åben 2017: 8/4- 31/10, kl.11-17.

Udstillinger hvor og hvornår - Danmark

ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af afsøgninger på Internettet. Udstillingsoversigten indeholder et udvalg af udstillinger med keramik, gruppeudstillinger, hvor keramik indgår, og enkelte udstillinger af andre former for kunsthåndværk. Oversigten publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer.

Find yderligere oplysninger om medlemmer af Danske Kunsthåndværkere og Designerne, udstillinger og andre nyheder på www.danskekunsthaandvaerkere.dk.

København

Ny Carlsberg Glyptotek, Dantes Plads 7, 1556 København V. Website: www.glyptoteket.dk.

Davids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306 København K. Website: <https://www.davidmus.dk>. Rundvisninger: Billetter kan ikke reserveres, men udleveres gratis i museumsbutikken dagen før rundvisningen. Højest 15 deltagere per omvisning.

Officinet, Bredgade 66, 1260 København K. Website: www.danskekunsthaandvaerkere.dk.

Ann Linnemann studie galleri, Kronprinsessegade 51, 1306 København K. Tlf 33 93 35 03. Website: <http://annlinnemann.blogspot.com>.

Banja hos Clausen, Toldbodgade 9, 1253 København K. Website: <http://banjarathnov.com>.

Butik for Borddækning, Møntergade 6, 1116 København K. Website: www.butikforborddaekning.dk.

Køppe Contemporary Objects, Gammel Kongevej 167C, 1850 Frederiksberg C. Tlf 40 92 23 95. Website: www.contemporary-objects.com.

A. Petersen. Collection & Craft, Kløvermarksvej 70, 2300 København S. Website: <http://apetersen.dk>.

→10.09.17 *Olo - Mærkbart*. Øregaard Museum Ørehøj Allé 2, 2900 Hellerup. Website: <http://oregaard.dk>. Samtidens materielle kunst og design i Norden, med værker af 28 kunsthåndværkere og designere fra Danmark og Finland.

→15.09.17 *Salonen · Mere end en krukke*. Udstilling med Hans Munck Andersen. Ann Linnemann studie galleri. Hans Munck Andersen viser nye mesterværker inden for både skulptur og kunsthåndværk. Skulpturel form og mønstrede skåle forenes i modellerede detaljer og tegnede dekorationer, der smelter sammen til en helhed, men afslører et dobbeltsidet interessefelt.

De keramiske objekter og mønstrede skåle står hver for sig eller komplementeres i kraft af detaljer, former og motiver, smelter sammen til nye helheder og afslører et mere end dobbeltsidet kunstnerisk virke.

Hans Munck Andersen har en organisk kubistisk tilgang i værkerne ReDesign, hvor motiverne kommer fra ældre teknikker og 'genbrugte' elementer fra egne skåle. Han skaber fornyelse i disse flersidede fragmenterede tilbageblik fra japansk tradition til evigtgyldig formglæde.

Hans kalder sine værker for Salonkunst med en kærlig humoristisk tanke til den akademiske billedkunsts manglende accept af Salonen og dagligstuenes værker.

"Naturen er én kilde til inspiration. Princippet for naturlig vækstdynamik er meget fascinerende for mig.

Kombinationen af snoede bånd og spiralvækst i mine porcelænsskåle formidler et udtryk, der er langt fra noget konstrueret eller mekanisk dynamisk. Det får snarere et udtryk, som blev det skabt af naturen.

Endnu en inspirationskilde er de farverige islamiske ornamenter, og lejlighedsvis bruger jeg farvekombinationen i mit arbejde. Det er en tidkrævende arbejdsproces, og jeg er overbevist om, at dette ses i mine færdige værker. Jeg dyrker 'en langsommeligheds-æstetisk' i en tempofyldt verden.

I 1970, da jeg havde et kunstnerophold på Den kongelige Porcelainsfabrik i København, blev jeg opmærksom på statuetter af Biscuit Porcelain af Jean Gauguin. Disse marmorerede figurer førte mig til de farvede porcelænsbånd.

På det tidspunkt havde jeg mit fokus på Popkunst, og dette kom til udtryk i mine værker. Senere blev min interesse for Minoan-keramik samt farvet glas fra antikken og art nouveau bestemende for udviklingen af min egen teknik. En teknik, der næsten svarer til den japanske Neriage-metode, som jeg stiftede bekendtskab med under mit første besøg i Japan i 1980. Som tiden gik blev denne metode min store inspirationskilde.

Inden for de sidste år har jeg igen taget de skulpturelle aspekter af mit håndværk op. I plader af porcelæn-papirler, opbygger jeg kubistisk-lignende objekter med arkitektonisk klarhed og samtidig sensuel kropslighed. Disse er skabt på en dekonstruktivistisk måde, hvor fragmenter er delt op og herefter genforenet i modstridende, komplekse sammensætninger, hvorved nye former er opstået." [Hans Munck Andersen].

→24.09.17 *Learning from Japan*. Designmuseum Danmark, Bredgade 68, 1260 København K. Website: www.designmuseum.dk.

Designmuseum Danmark satsede fra første færd på japansk kunst til inspiration for dansk kunst og industriel design. Fornem japansk brugskunst gav et iøjefaldende løft til dansk kunsthåndværk i årtierne omkring århundredskiftet. Fascinationen holdt sig gennem det 20. århundrede, og i dag er forbindelsen mellem japansk og dansk design særdeles livskraftig.

Udstillingen præsenterer museets fornemme japanske samling og dansk kunsthåndværk og design med inspiration fra Japan. Alle museets forskellige materialegrupper indgår, heriblandt genstande, der kun sjældent har været udstillet.

→21.10.17 *Perception of Softness*. Udstilling med bl.a. Susanne Hangaard, Gitte Jungersen og Christina Schou Christensen. Køppe Contemporary Objects.

→31.12.17 *Japan, Japan, Japan*. Japansk og dansk kunsthåndværk og design. A. Petersen. Collection & Craft.

Traditionelle japanske håndværk formidlet gennem både æstetiske objekter og produkter, der fungerer som brugsting i hverdagen: tedåser, keramik, sølvtøj, lamper, tekstiler, urushi-skåle, bambus-flet, jern-tekander og meget mere.

A. Petersen har i samarbejde med det japanske designagentur Wise Wise, der repræsenterer ca. 600 japanske kunsthåndværkere, udvalgt 14, der alle mestrer forskellige håndværksteknikker.

Senere suppleres udstillingen med andre danske kunsthåndværkere og designere, heriblandt keramikeren Kirsten Sloth, glasdesigner Tora Urup og modedesigner Jan Machenhauer samt møbler fra firmaet Kitani, der bl.a. fremstiller snedker-mæssigt krævende møbler tegnet af Finn Juhl, Jacob Kjær og Sigurd Ressel.

→31.12.17 *Kirsten Sloth · 100 keramiske beholdere*. A. Petersen. Collection & Craft. *Kirsten Sloth viser 100 japansk-inspirerede beholdere til te og røgelse. Med en maksimal højde på 11 cm udgør de fine og delikate keramiske beholdere et kondenseret mini-univers af Kirsten Sloths mangeårige virke. Sikkerheden i formen, gentagelsen af mønstre og den specifikke detaljerigdom er blandt Kirsten Sloths særkender. Kirsten Sloth dyrker decorationen med variationer over temaer, så de keramiske objekter fremstår med ensartede træk, men er alligevel forskellige.*

03.09.17 kl 14.00 og 15.00 *Made in Copenhagen – kunst og kunsthåndværk i Davids Samling*. Rundvisning ved Sonja Wiesener. Davids Samling.

09.09.17-24.09.17 *Papirkunst, keramik og tekstil | Jette Nørregaard, Kirsten Holm Nielsen og Birgit Daa Birkkjær*. Officinet.

I udstillingen Venterum får publikum en sanselig oplevelse af kunstnerens definition på et Venterum, inspireret af det gamle apotekerrum, som Officinet oprindeligt blev bygget til og fortsat tager navn fra. Officinet kommer af latin og betyder ”værksted”, og det var det lokale, hvor lægemidlerne blev udleveret til kunderne.

I udstillingen defineres Venterum som et rum, hvor man befinder sig i en særlig tilstand afhængigt af, hvad man venter på. Inspirationen til udstillingen er både det fysiske og det psykiske rum. Det er de ventendes tanker og forventninger – blandingen af håb om helbredelse og frygten for sygdom og død – der dengang som nu giver en atmosfære af ro og andægtighed.

I udstillingen vil der være værker inspireret af de fysiske ting, man tidligere kunne finde i et apoteker-venterum, ’Apotekerkrugger’, urter, redskaber, men der vil også indgå værker, der symboliserer venterum i mere overført betydning – med inspirationer som kokoner, mumier, drømme – en venten på at komme fra en tilstand til en anden....

12.09.17 kl 13.00 *Made in Copenhagen – kunst og kunsthåndværk i Davids Samling*. Rundvisning ved Maja Halling Mortensen. Davids Samling.

21.09.17-21.10.17 *Nationalanatomisk atlas*. Udstilling med Sophus Ejler Jepsen. Ann Linnemann studie galleri. *Billedkunstner indsamler sten og ler i Norge, Danmark og Tyskland, brænder materialeprøver til en samlet fortælling om landskaber, råstoffer og kultur i et område, som stadig og alt for ofte fastholder nationale grænser, på trods af indlysende sammenhænge.*

30.09.17-08.10.17 *Keramik | Jane Holmberg Andersen*. Officinet.

06.10.17-11.11.17 *Karen Bennicke*. skulpturer og tegninger. Banja hos Clausen.

14.10.17-29.10.17 *Keramik | Inga Vestergaard Sørensen og Asger Kristensen*. Officinet.

26.10.17-25.11.17 *Naturligvis*. Udstilling med Marianne Nielsen. Ann Linnemann studie galleri. *Marianne Nielsen interesserer sig for den kulturelt underliggende betydning i keramik og fremhæver trivielt velkendte genstandes ikoniske styrke. Universelle fænomener i stor og lille skala: Bjerge, fjer og blomster, der modelleret i keramik, isoleres fra deres egentlige kontekst.*

17.11.17-23.12.17 *Kuza Nama - krukkerne taler*. Udstilling med Peder Rasmussen. Banja hos Clausen. *Billedvaser og tegninger inspireret af den persiske digter Omar Khayyám (1047-1123).*

Udstillingen handler om vaseportrætter i udvidet forstand. Om mere eller mindre henkastede hilsner og hommager til andre billedkunstnere, keramikere, digtere og komponister. Tegningerne giver digtene fra Kuza Nama billedlig form.

18.11.17 kl 14.00 og 15.00 *Europæisk design: Møbler og porcelæn i det 18. og 19. århundrede*. Rundvisning ved Diana T. Jensen. Davids Samling.

01.12.17-23.12.17 *World cups*. Ann Linnemann studie galleri.

Øvrige Danmark

Bagsværd

Bagsværd Kirke, Taxvej 14-16, 2880 Bagsværd.

Website: www.bagsvaerdkirke.dk.

Til Stedet. En udstillingsrække i Bagsværd Kirke med foreløbigt 11 danske kunsthåndværkere og designere, der på skift er inviteret til at gå i dialog med Jørn Utzons arkitektur og udstille nye værker lavet specielt til kirkens gallerigang.

→17.09.17 *Helle Vibeke Jensen & Wednesday Architecture.* Bagsværd Kirke.

21.09.17-22.10.17 *BIT/Birgitte Munk & Iben West.* Bagsværd Kirke.

26.10.17-26.11.17 *Ane Lykke.* Bagsværd Kirke.

30.11.17-01.01.18 *Louise Sass.* Bagsværd Kirke.

04.01.18-04.02.18 *Mette Saabye.* Bagsværd Kirke.

Birkerød

Birkerød Kunstforening, Birkerød Gl. Præstegård, Stationsvej 32, 3460 Birkerød. Website:

<http://birkerod-kunstforening.dk>.

→03.09.17 *Årets Rudersdalkunstner 2017.* Birkerød Gl. Præstegård. Maleren *Claus Bojesen* præsenterer en retrospektiv udstilling: *malerier, akvareller, keramik og skulpturer.*

14.10.17-05.11.17 *Kultur og natur – nært og fjernt.* Keramiker *Anne Nielsen* og tegner/grafiker *Brita Jeppesen.* Birkerød Kunstforening. *Anne Nielsen og Brita Jeppesen er i deres udstilling fælles om oplevelser og indtryk fra det nære og det fjerne, fra moderne og ældgamle kulturer og fra naturen med dens mange mønstre og strukturer.*

11.11.17-26.11.17 *Tychos Fonds pris år 2017* går til kunstnerægteparret *Ursula Munch-Petersen* og *Erik Hagens.* Birkerød Kunstforening.

24.03.18-22.04.18 *Konkrete abstraktioner · Lene Dahl og Carsten Dahl.* Birkerød Kunstforening. *Lene Dahl viser unikke keramiske brugsting, hvor funktion og æstetik går hånd i hånd – Carsten Dahl udstiller malerier, som han karakteriserer som "Konkrete Abstraktioner".*

28.04.18-27.05.18 *Skulpturel keramik · Finn Dam Rasmussen.* Birkerød Kunstforening. *Keramik af Finn Dam Rasmussen, der arbejder med rene, enkle og monumentale former - med begitning og saltglasering.*

Bogense

→17.09.17 *Rene linjer.* Vibeke Fischer · keramik. Galleri 55, Adelgade 55, 5400 Bogense. Tlf 64 81 33 55.

Dronninglund

→01.10.17 *Profiler i ler.* Udstilling med *Aage Birck, Hans og Birgitte Börjeson, Steen Lykke Madsen og Anne Fløche.* Katalog. Dronninglund Kunstcenter, Thorup Hedevej 1, 9330 Dronninglund. Website: www.dronninglund-kunstcenter.dk.

Frederikshavn

→10.09.17 *Agnete Brittasius · Jubilæumsudstilling.* Bangsbo Botaniske Have, Dronning Margrethes Vej 3, 9900 Frederikshavn.

Frøstrup

Kirsten Kjærs Museum, Langvadvej 64, 7741

Frøstrup. Website: <http://www.kkmuseum.dk>.

Seika Takahashi er en japansk uddannet keramiker, der på et tre måneders artist-in-residence ophold på museet har kurateret en nyopsætning af museets keramiske samling af keramik. Samlingen er en donation af den afdøde læge Axel Kok Jensen, som består af cirka 200 keramiske arbejder, hovedsageligt af danske nulevende keramikere. Takahashi forklarer sine kuratoriske overvejelser i forbindelse med udvalg af værker og indbyrdes placering på følgende måde: "As part of the Japanese culture, everything has a front face. Even for a symmetric piece of pottery, one can define the front face, based on such things as little differences in the glazing or unintended deformity of the shape".

Fur

→05.11.17 *Susan Lange* udstiller sammen med 10 billedkunstnere. *Karolines Hus, Madsbadvej 40, 7884 Fur.* Website: www.karolineshus.dk.

Glamsbjerg

→01.10.17 *Lene Broe.* Keramiske værker · Viser vaser. Hørvævmuseet på Krengerup, Nårupvej 30, 5620 Glamsbjerg. *Lene Broe bor tæt på Tommerup mellem marker og skove hvor der også findes en del lergrave.*

Hun arbejder gerne med unika i små temaer som at "vise vaser" At udfordre form, farve, glasur, planlægge og beregne. Det er ikke blot geometri og kemi, overleveringer og traditioner, men også fornemmelsen for når tingene "går op". Først når man har leret i hånden lever det.

Grenaa

→08.10.17 *Helga Exner (guldsmed) – Inge Merete Buller Hermansen (keramiker) – Karin Munk (fotograf).* Baunhøj Mølle, Bavnehøjvej 31, 8500 Grenaa. Website: www.baunhoej-moelle.dk.

Haderslev

Ehlers-samlingen, Slotsgade 20, 6100 Haderslev. Website: www.museum-sonderjylland.dk. *Se samlingen nu - museet er nedlæggelsestruet i disse fattige sparetider!*

Haderslev Kunstforening, Det gamle Havnekontor,
Jomfrustien 52, 6100 Haderslev. Website:
www.haderslev-kunstforening.dk.

28.10.17-26.11.17 *Anne Fløche og Louise Gaarmann*.
Haderslev Kunstforening.

24.03.18-22.04.18 *Inge Ørntoft (malerier) og Barbro Åberg (keramik)*. Haderslev Kunstforening.

19.05.18-17.06.18 *Thyge Thomasen (keramik) og Bettina Winkelmann (malerier)*. Haderslev Kunstforening.

Helsingør

22.09.17-24.09.17 *Keramik på bordet*. Værftshallerne,
Ny Kronborgvej/Allégade, 4000 Helsingør. 14 Nord-
sjællandske Keramikere samt indbudt gæstestiller Ole
Vesterlund, sætter fokus på "Keramik på bordet".

Herlev

17.03.18-06.05.18 *Pontus Kjerrman*. Gammelgaard,
Gl. Klausdalsbrovej 436, 2730 Herlev. Website:
<http://www.gammelgaard.dk>.

Holbæk

14.10.17-19.11.17 *Maleri og keramik*. Dorthe Krabbe
(skulpturer), Caroline Krabbe (maleri) og Luise Haugen
(mixed media). Æglageret, Lindevej 3, 4300 Holbæk.
Website: www.aeglageret.dk.

Hobro

Kunstatagerne, St. Torv, 9500 Hobro. Website:
www.kunstatagerne.dk.

→02.09.17 *På Tværs*. To keramikere en grafiker og
en væver. Katalog. Kunstatagerne. *Gruppen På Tværs*,
som består af Lisbeth Voigt Durand, Gurli Elbækgaard,
Birgitte Thorlacius og Gudrun Pagter, udstiller sammen
for første gang. Lisbeth Voigt Durand viser keramiske
værker i klassiske former med bløde og matte glasurer i
modspil til Gurli Elbækgaards grovere objekter med vold-
somme krater- og krympeglasur. Birgitte Thorlacius ar-
bejder bl.a. med naturens forgængelighed udført grafisk i
en spinkel og intens streg - i stærk kontrast til Gudrun
Pagters store strukturerede vævninger i et konkret og
geometrisk billedudtryk.

→02.09.17 *De syv ovenpå*. Udstilling med bl.a. Maja
Frendrup og Barbro Åberg. Kunstatagerne.

Holstebro

07.10.17-15.10.17 FOMO Holstebro. Kunsthåndværk
& Design. Huset for Kunst og Design, Nørrebrogade
1, 7500 Holstebro. FOMO 2017 er en række udstillinger
arrangeret af Danske Kunsthåndværkere og Designere, Re-
gion Midt.

Horsens

07.10.17-18.01.18 *Camilla Thorup*. Horsens Kunst-
museum, Carolinelundsvej 2, 8700 Horsens. Website:
www.horsenskunstmuseum.dk.

*Camilla Thorup (f. 1976) er uddannet fra Det Kongelige
Danske Kunstakademi i 2008. Hun har været medstifter af
galleriet Førstetilvenstre og udstillingsinitiativet Andetprojekt
og kurateret flere gruppeudstillinger blandt andet i shopping-
centeret Field's og i en kolonihave.*

*Den kommende udstilling byder på malerier, tegninger og ke-
ramiske skulpturer, der på kryds og tværs peger på en række
fælles fortællinger. Motiverne er oftest mennesker og huse og
virker umiddelbart nærmest demonstrativt enkle. Men de a-
nonyme figurer udtrykker samtidig en egen absurditet, hvor
både huse og menneskekroppe virker som en slags hylstre om
det liv, der udfolder sig under overfladen. På den måde leger
Camilla Thorup med modsætninger mellem kendt og vel-
kendt, nærvær og fravær, det personlige og det upersonlige.*

Kolding

Trapholt, Æblehaven 23, 6000 Kolding. Website:
www.trapholt.dk.

29.09.17-11.11.17 *Keramiker Gurli Elbækgaard og
grafiker/billedkunstner Marie-Louise Exner*. Galleri
Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Website:
www.galleripagter.dk. Tlf 75 54 09 30.

*Gurli Elbækgaard er uddannet keramiker på Designskolen i
Kolding og Kunsthøjskolen i Bergen. Gurli Elbækgaard
mestrer sit håndværk ved drejeskiven, hvilket hun viser i sine
mange brugsting, der i dag anvendes af nogle af de fineste
gourmet-restauranter i både ind- og udland. Men Gurli kan
ikke lade være med at skubbe sine grænser for, hvad man kan
med leret og glasuren, hvilket hun i sit ca. 20-årige keramik-
liv ofte har vist, og som de seneste "Geomorfologi"-værker
er tydelige beviser på. Værker, der er kommet ud af Gurli's
hoved og hænder efter inspiration fra steder med "oprindelig
natur".*

Lønstrup

→31.12.17 Udstilling med Hans-Henning Pedersen
(trædrejer), Ben Woodhams (Billedkunstner) og
Simon Koefoed (Keramiker). Galleri Dorte Visby,
Maarup Kirkevej 62, Lønstrup, 9800 Hjørring.

Middelfart

Clay · Keramikmuseum Danmark, Grimmerhus,
Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98.
Website: <http://claymuseum.dk>. [Den permanente
samling af moderne keramik er midlertidig nedtaget].

→27.08.17 *Veistrups valg – En samler fylder 80*.

Clay · Keramikmuseum Danmark.

*I 2005 overdrog Erik Veistrup hovedparten af sin keramik-
samling, ikke mindre end 847 keramiske værker, til Grim-
merhus - Danmarks Keramikmuseum. I 2009 forærede han
76 værker i form af malerier og skulpturer af danske sam-
tidskunstnere, fra Trampedach til Tal R, til Kunsten i Aal-
borg. Erik Veistrup har desuden med rund hånd begavet*

bl.a. Vendsyssel Kunstmuseum og Trapholt. I 2012 forværede han ikke mindre end 200 keramiske værker til Grimmerhus.

I anledning af 80-årsdagen har han udvalgt en række keramikere, han har fulgt tæt gennem mange år. Det drejer sig om kunstnere som Per Ahlmann, Bente Hansen, Louise Hindsgavl, Morten Løbner Espersen, Bjørn Nørgaard, Alev Siesbye, Bente Skjøttgaard og Gertrud Vasegaard. Deres værker afspejler mange af de kvaliteter, han søger i keramikken: Det sanselige, poetiske, skulpturelle og provokerende.

→27.08.17 *Versus: Talisman – agiske objekter*. Clay · Keramikmuseum Danmark.

Med denne udstilling er der lagt op til et sceneskift af de helt store på Clay. Kunstnergruppen Versus skaber en totalinstallation, der iscenesætter deres keramiske objekter i ét sammenhængende kunstværk. Gennem scenografi og arbejde med lys og skygge vil publikum blive inviteret ind i et univers, der understreger objekternes magiske karakter, og giver beskueren en flerdimensionel oplevelse.

En talisman er en "magisk genstand", som tillægges evnen til at gøre noget godt for den, der bærer den. De har været brugt i religiøse eller ceremonielle sammenhænge langt tilbage i menneskehedens historien - og i keramikens. Faktisk regner man den ældste kendte keramiske genstand i verden, en ca. 26.000 år gammel Venusfigurine, for at have været en talisman for frugtbarhed.

Idéen om, at ting kan have særlige egenskaber, trives også i dag, f.eks. når man har en lykkesmønt i kommodeskuffen, et særligt vedhæng til halskæden, en god sten i lommen eller et mantra, der messes for at holde styr på den mentale balance.

Kunstnergruppen Versus vil med udstillingen præsentere et bud på en moderne talisman i en keramisk kontekst og derigennem bringe spørgsmålet om tro og irrationalitet ind i vores nutidige, rationelle tænkning.

Versus består af Lea Mi Engholm, Ane Fabricius Christianesen, Camille Rishøj Nielsen, Mariko Wada og Sissel Wathne.

→13.09.17 *Axel Salto · Stentøjsmesteren/Axel Salto · The Master of Stoneware*. Bogudgivelse. Clay · Keramikmuseum Danmark.

Med denne til dato største præsentation af Axel Saltos enestående keramiske livsværk kastes nyt lys over hans særegne position som sublim stentøjskunstner inden for skandinavisk design og kunsthåndværk. Saltos originale formsprog var i modernismens tidlige fase epokegørende, men også i dag vækker hans spirende, knoppe og riflede keramik fascination og forundring langt ud over Danmarks grænser. Udstillingen udfolder hele Saltos keramiske livsværk, fra de første arbejder i porcelæn for Bing & Grøndahl og de tidligste forsøg med stentøjet i 1929 til hans mange frugtbare år ved Den kongelige Porcelainsfabrik.

Clay · Keramikmuseum Danmark råder over én af verdens største samlinger af Saltos stentøj, der tillige har en enestående proveniens, idet de fleste af værkerne stammer fra Royal

Copenhagens unikke samling. Her findes Saltos absolutte hovedværker, men også mere ukendte genstande, som ikke tidligere har været vist, er med på udstillingen. En oplagt mulighed for at gå på opdagelse i Stentøjsmesterens livsværk.

→07.01.18 *Elements*. Kunstakademiets Designskole, Glas og keramik - Afgangsudstilling 2017. Clay · Keramikmuseum Danmark. Med udstillingen "Elements" får man et indblik i, hvad den nye generation af keramikere kan og vil.

03.10.17-16.09.18 *Figurinen som genre*. Fra fornemme til det folkelige. Clay · Keramikmuseum Danmark. Figurinen som genre hviler på en lang og stolt tradition og er i dag genstand for spændende nyfortolkninger. På udstillingen kan du opleve den lille figurs udvikling gennem mere end 240 år - fra de fornemme forgyldte figurer og opsatser til de folkekære dyr og hverdagsmotiver.

Figurinen som keramisk motivtradition opstår med de kostbare små figurer, som pryder bordene sammen med opsatser til kongen og adelens finere selskaber. På udstillingen kan du opleve 1800-tallets hvide, marmorlignende kopier af anerkendte kunstneres værker, blandt andre billedhuggeren Bertel Thorvaldsens, som var særligt populære blandt det bedre borgerskab

På tærsklen til det 20. århundrede bliver den lille figur for alvor mangfoldiggjort med fabrikernes fornyende motiver og dekorationsfarver. Her gengives hverdagsmotiver fra land og by – hvilket var fuldkommen utænkeligt at afbilde årtier forinden. C.F. Liisbergs vilde dyr vækker stor opsigt og snart fremstilles grise, køer, det arbejdende folk og folk i danske egnsdragter. De nye figuriner når ud til et bredt publikum, hvormed den lille figur for alvor bliver folkelig.

Figurinen som keramisk motivtradition opstår med de kostbare små figurer, som pryder bordene sammen med opsatser til kongen og adelens finere selskaber. På udstillingen kan du opleve 1800-tallets hvide, marmorlignende kopier af anerkendte kunstneres værker, blandt andre billedhuggeren Bertel Thorvaldsens, som var særligt populære blandt det bedre borgerskab

03.10.17-01.04.18 *Tommerup Keramiske Værksted · Store formater – kloge hænder*. Katalog og bogudgivelse. Clay · Keramikmuseum Danmark.

Tommerup Keramiske Værksted har gennem de seneste 30 år opbygget en international særstatus inden for fremstilling af keramisk kunst i stort format. Mange af de helt store udsmykninger og skulpturer, der pryder det offentlige rum, er skabt her.

Clay · Keramikmuseum Danmark markerer værkstedets jubilæum ved at vise en lang række af de værker, der gennem tiden er udført på værkstedet i Tommerup hos Esben Lyngsaa Madsen & Gunhild Rudjord og deres medarbejdere.

Oplev desuden 15 nye værker fra 2017 skabt specielt til udstillingen af markante kunstnere og keramikere. Det drejer sig om Per Ahlmann, Ingrid Askeland, Peter Brandes, Magne Furuholmen, Hesselholt & Mejlvang, Kirsten Justesen, Morten Løbner Espersen, Marianne Nielsen, Bjørn Nørgaard, Pernille

Pontoppidan, Gunhild Rudjord, René Schmidt, Andreas Schulenburg, Bente Skjøttgaard og Søren Thygesen.

15.04.18-30.09.18 *Keramiske Veje – sammen og hver for sig.* Katalog. Clay · Keramikmuseum Danmark. *Keramiske Veje med Beate Andersen, Bente Hansen, Sten Lykke Madsen, Bodil Manz, Malene Müllertz og Gunhild Aaberg.*

Rønne

29.09.17-30.12.17 *Jean-François Thiérion & Nina Lund.* Hjorths Fabrik · Bornholms Keramikmuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Website: www.bornholmstmuseum.dk.

Silkeborg

Kunstcentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg. Website: www.silkeborgbad.dk.

04.07.14→til nedbrudt af vind og vejr. *100 lerkar til Heraklit.* Skulpturparken, Kunstcentret Silkeborg Bad. *Keramiker Lise Seier Petersen (f. 1952) arbejder i dette værk med og mod naturens materialer og kræfter. Leret til de 100 lerkar er brændt ved forskellige temperaturer, så der er opstået forskellige farvevirkninger. Samtidigt eksponeres det opstillede værk for vind og vejr i Kunstcentrets skulpturpark og vil gradvis ændres, til den er helt nedbrudt. Den græske filosof Heraklit er fadder til tesen om, at alting er i forandring.*

15.10.17-30.12.17 *Erik Nyholm: Keramiske billeder.* Bogudgivelse. Kunstcentret Silkeborg Bad. *Erik Nyholm (1911-1990) var mere billedkunstner end keramikker, men leret var hans medie. Hans værker ses som udsmykning på mange offentlige steder både ude og inde. Og hans fade, krukker og relieffer findes hos samlere i det midtjyske, hvor han boede og arbejdede, og på mange danske kunstmuseer. 40-50 keramiske værker og nogle af hans skitser og forarbejder vises.*

Skagen

Skagens Museum, Brøndumsvej 4, 9990 Skagen. Website: <http://skagenskunstmuseer.dk>.

→29.12.17 *Bølle – Thorvald Bindesbølls keramik.* Skagens Museum. *Thorvald Bindesbøll - eller Bølle som han blev kaldt - betragtes i dag som et ikon indenfor formgivning fra slutningen af 1800-tallet og befinder sig tidsmæssigt på linie med skagensmalerne.*

Thorvald Bindesbøll (1846-1908) var uddannet arkitekt og arbejdede med formgivning af keramik, grafiske mønstre og designs, sølvtøj, smykker og interiørs. Han kombinerede det klassiske, stringente objekt med florale, svungne, organiske mønstre og motiver, og var enormt nytænkende i sit udtryk og en af foregangsmændene indenfor den stilart man i dag benævner som skønvirke, art nouveau eller jugendstil.

Bindesbøll havde flere og længerevarende ophold i Skagen, og var en markant skikkelse i kredsen omkring skagensmalerne, og ikke mindst den gruppe af kunstnere som var med til at stifte Skagens Museum. Museet har derfor en fin samling af Bindesbølls værker, herunder krukker, fade og vaser. Ud over

tilknytningen til Skagens Museum er Bindesbøll i høj grad synlig i Skagen by i kraft af hans arkitektur og udsmykning; herunder bl.a. de røde pakhuse på havnen og Skagen Kirke.

Udstillingen på Skagens Museum præsenteres på museets 1. sal, og viser et fint udvalg af hans keramik, udelukkende fra museets egen samling.

16.09.17-02.04.18 *Fanget i gips.* Axel Lochers teaterstatuetter. Skagens Museum. *Axel Locher (1879-1941) markerede sig i begyndelsen af 1900-tallet som en fremtrædende billedhugger. Fanget i gips er den største samlede præsentation af hans værker nogensinde.*

Axel Lochers livsværk var en stor serie af teaterstatuetter, som han arbejdede på gennem 25 år – et bemærkelsesværdigt og anderledes livsværk i dansk kunst.

Serien af statuetter forestiller tidens berømte danske scenekunstnere som fx Poul Reumert og Bodil Ipsen fra kendte værker af Holberg, Schiller, Tolstoj og Ibsen m.fl. Som søn af skagensmaleren Carl Locher var Axel Locher livet igennem knyttet til Skagen og en repræsentant for kunstnerkoloniens efterliv.

Det er svært at sige præcist, hvor mange unikke gipsstatuetter Locher lavede, da der eksisterer forskellige variationer over samme statuetter, men det er efter al sandsynlighed omkring 70 statuetter. Derudover arbejdede han også i porcelæn og bronze ligesom monumentale formater ikke var fremmede for ham. Det kan man stadig se i dag, hvor otte enorme såkaldte virksomhedsfigurer fra hans hånd endnu pryder Christiansborgs spir.

Statuetterne har alle været gemt væk i magasinernes mørke i mange år og trænger til en kærlig hånd. Der vil derfor i august måned være mulighed for at følge med i konservatorernes arbejde med statuetterne på Skagens Museum.

Udover værker fra Skagens Kunstmuseers egen samling viser udstillingen værker fra Teatermuseet i Hofteatret, Clay · Keramikmuseum Danmark, Den Gamle By, Kongehuset samt private samlere.

Skælskør

Guldagergaard · International Ceramic Research Center, Heilmannsvej 31A, 4230 Skælskør. Website: <http://ceramic.dk>.

Thisted

→24.09.17 *Atrium.* Kunstforeningen Det Ny Kastet, Det Gamle Rådhus, Store Torv, 7700 Thisted. Website: www.detnykastet.dk. *Atrium udfordrer og genfortolker plantekrukken. Udstilling med Lis Biggas, Vibeke Borresen Krog, Vibeke Buciek, Ane-Katrine von Bülow, Lea Mi Engholm, Vinni Frederiksen, Inger Heebøll, Ann Linnemann, Helle Rittig, Tine Secher, Lise Seier Petersen og Mette Marie Ørsted.*

Tistrup

→01.10.17 *Kærlighed til leret.* Janus Bygningen, Lærkevej 25, 6862 Tistrup. Website: <http://janusbygningen.dk>.

Der er noget magisk og samtidig utrolig jordbundet over en klump ler. På udstillingen "Kærlighed til Leret" ses fascinationen af materialet tydeligt på de udstillede værker. Ler kan bruges meget forskelligt. Det spænder fra performance til funktionelle værker. Fælles er kærligheden til materialet.

Duoen Claydies (Tine Broksø og Karen Kjældgaard-Larsen) har lavet en ny serie til udstillingen, der hedder De Uduelige. Her leger de med fascinationen af funktion. Kopperne har hank på toppen, kanden hælder ind i sig selv og låget vender på hovedet. Men de Uduelige kan bruges alligevel. Mette Maya Gregersen viser egne værker, men har også inviteret sit lerband, Dirty Go Clay Band med på udstillingen, og de viser værker, de har lavet i fællesskab. Mest overraskende er nok Christin Johanssons bidrag, som ikke er keramiske objekter, men et rum opbygget af snore, ler og andre materialer. Hun arbejder med kropslige sansninger, og bruger leret som en måde at møde mennesker på. Udstillingen igennem kan man se videoer med keramiske ceremonier hun har udført.

Tilbage i 2013, interviewede kurator og keramikker Ninna Gøtzsche de udstillende keramikere om deres tanker, om det at arbejde med ler. Det blev til en række tankevækkende artikler, som præsenteres sammen med nye, der kan ses sammen med nye opfølgende interviews. Ninna Gøtzsche udstiller også selv, og viser nye vægrelieffer i porcelæn og et samarbejdsprojekt i form af en bordopdækning med vilde mønstre, lavet sammen med Dorte Kristoffersen.

Vejen

2018 Niels Skovgaard som billedhugger/modellør, grafiker og illustratør. Bogudgivelse. Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen. Website: www.vejenkunstmuseum.dk. Vejen Kunstmuseum forbereder sammen med Skovgaard Museet i Viborg en større Niels Skovgaard-udstilling i 2018. Vejen Kunstmuseum sætter primært fokus på Niels Skovgaard som billedhugger i arbejdet med skulptur og keramik – samt grafikken og måske også nogle af hans mange illustrationsopgaver.

Skulle der være læsere med kendskab til Niels Skovgaard-værker i privateje, og i særdeleshed til keramiske værker og skulpturer, bedes de henvende sig til Vejen Kunstmuseum på tlf. 79 96 69 40.

Viborg

2018 Niels Skovgaard som billedhugger/modellør, grafiker og illustratør. Bogudgivelse. Skovgaard Museet, Domkirkestræde 2-4, 8800 Viborg. Website: <http://www.skovgaardmuseet.dk>. Se ovenfor under Vejen Kunstmuseum.

Vraa

→27.08.17 Peter Brandes (keramik) og Gerda Louis-Hansen (akvareller). Katalog. Børglum Kloster, 9760 Vraa. Website: www.boerlumkloster.dk.

24.09.17-05.11.17 Berit Hjelholt / Nanna Hertoft / Tove Anderberg. Kunstbygningen i Vrå, Højskolevej 3A, 9760 Vrå. Website: <http://www.kunstbygningenvraa.dk>.

Udstilling med nogle af landets mest markante kunsthåndværkere. Afdøde Berit Hjelholt, der var medlem af Vrå-udstillingen i en årrække, er kendt for sine billedtæpper, der trækker på den abstrakte tradition inden for maleriet m.h.t. komposition og opbygning.

Det samme kan siges om Nanna Hertoft, hvis billedtæpper ofte er udformet direkte på væven uden en forudgående færdig arbejdstegning og dermed fremstår både dynamiske og spontane i udtrykket. Keramikeren Tove Anderberg er især kendt for sine fine glaseringer og rene udtryk. Der vises værker fra Kunstbygningens samling samt lånte værker.

Aalborg

15.09.17-25.02.18 Vilhelm Lundstrøm og den gode smag. bogudgivelse. Kunsten Museum of Modern Art Aalborg, Kong Christians Allé 50, 9000 Aalborg. Website: <http://www.kunsten.dk>. Udstillingen kaster et fornyet blik på Vilhelm Lundstrøm ved at trække tråde til dansk design og fortællingen om 'den gode smag'.

Da Vilhelm Lundstrøm (1893-1950) begyndte sin karriere, blev han på ingen måde betragtet som bæreren af den gode smag. Tværtimod forargede hans ekspressive, flamboyante stil og hans kubistiske collager det danske borgerskab. Nogle af hans værker blev i visse kredse ligefrem betragtet som et resultat af smitsomme sindsslidelser.

Med denne udstilling får vi et dybdegående indblik i Vilhelm Lundstrøms kunstneriske virke, og hvordan han inspirerede moderne, danske designere som Finn Juhl og Poul Henningsen. Der stilles skarpt på, hvordan Lundstrøms værker, bl.a. de enkle opstillinger af kander og frugter, gennem tiden er blevet betragtet af danske designere, arkitekter og kunstsamlere, og hvordan Lundstrøm stadig i dag inspirerer kunstnere og designere.

I Kunstens butik finder du bl.a. en række kander, vaser og opsatser, som er designet til udstillingen med direkte inspiration fra Lundstrøm af designer, Nicholai Wiig-Hansen samt en rigt illustreret bog om Vilhelm Lundstrøm og den gode smag, som er udgivet i forbindelse med udstillingen.

Aarhus

29.09.17-21.10.17 So Near and Yet So Far - En keramisk udstilling af Mariko Wada. Plads Artspace, Vestergade 62, 8000 Aarhus C. Website: <http://www.plads-artspace.dk>. 'So Near and Yet So Far' er en udstilling, hvor man i en total installation kan gå på opdagelse i mit keramisk univers, der tidsmæssigt strækker sig over ti år, fra udtrykket i mine tidlige bløde håndmodelerede objekter til de seneste eksperimenterede dynamiske værker. Udstillingen er iscenesat, så man som beskuer kan opleve keramikken med kroppen i forskellige runlige afstande og vinkler.

Udstillinger hvor og hvornår - udlandet

Oversigten over udstillinger med keramik i udlandet findes kun i den fulde udgave af *keramiske noter*, som ligger på www.keramikkens-venner.dk.

Udstillinger hvor og hvornår – udlandet

ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af afsøgninger på Internettet. Oversigten dækker ikke alle lande. Oversigten indeholder et udvalg af udstillinger med keramik, udstillinger, hvor keramik indgår, og er ikke komplet for det pågældende land. Oversigten publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer. Inden et eventuelt besøg bør man derfor undersøge, om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

Skal man en tur til udlandet, så vil bl.a. følgende websites med gode links til museer eller med udstillingsoversigter kunne anbefales:

www.konstkalendern.se [Sverige]
<http://www.svensktkulturarv.se> [Sverige]
www.studiopottery.co.uk [Storbritannien]
<https://www.artfund.org/what-to-see> [Storbritannien]
www.keramik-atlas.de [Tyskland]
www.keramikfreunde-keramos.de
www.thefrenchporcelainsociety.com
www.viaceram.eu [Netværket keramikbyer i Europa].

Nogle af de bedre tidsskrifter indeholder også gode omfattende udstillingsoversigter som bl.a.:

Ceramic Review - www.ceramicreview.com
Neue Keramik/New Ceramics - www.neue-keramik.de

Sverige

Arvika

→03.01.18 *Ulla Nilsson - 40 år i keramikens och konsthantverkets tjänst*. Rackstadmuseet, Kungsvägen 11, S-671 41 Arvika. Website: www.rackstadmuseet.se. *Keramiker Ulla Nilsson gick bort i oktober. Rackstadmuseet visar nu en retrospektiv minnesutställning med arbeten från hela hennes yrkesliv. Hon började att lära sig grunderna av sin farmors bror, Samuel "på Stortorpet" Johansson i hans verkstad. Hennes utbildning fortsatte på Kyrkerud i Årjäng och sedan Konstfack i Stockholm. Vi visar arbeten från de allra tidigaste från början av 1970-talet och fram till 2016.*

Gustavsberg

→03.09.17 *Wilhelm Kåge - från arbetarservis till drakfisk*. Gustavsberg Porslinsmuseum, Nationalmuseum, Odelbergs väg 5, S-134 40 Gustavsberg. Website: <http://www.nationalmuseum.se>
Gustavsbergs Porslinsmuseum har stängt efter en sommar i Nationalmuseums regi. Nu tar samtal mellan Värmdö Kommun och Nationalmuseum vid om en långsiktig lösning för verksamheten.

1917 kom Wilhelm Kåge till Gustavsberg. Samma år föddes den så kallade Arbetarservisen. Utställningen på Gustavsbergs Porslinsmuseum belyser Kåges mångsidiga produktion och visar hur hans konstnärskap är högaktuellt än i dag.

Wilhelm Kåge var till en början grafisk formgivare och illustratör, med affischkonst som sin profil. Vid Gustavsbergs porslinsfabrik fick hans formgivning riktas in på modeller och dekorer och han erövrade snabbt leran som konstnärligt medium och material. Hans produktion kom att omfatta servisgods, serietillverkade objekt och unika konstpjäser med exklusiva glasyrer. Kåge blev också fabriken konstnärliga ledare. Utställningen lyfter fram valda delar av denna mångfacetterade produktion med serier som Argenta, Cintra, Surrea men också det berömda Farsta-godset och arbeten från den så kallade KAPA-gruppen (Kåge, Alskog, Pettersson, Arvidsson). Material- och glasyrprover finns också med liksom exempel på Kåges bildkonst.

Särskilt fokus ägnas den 100-årsjublerande Arbetarservisen. Modellen KG förkom med olika dekorer, en av dem kallad Liljebå, efter Hemutställningen på Liljevalchs 1917. Varför skapades den och med vilken inspiration? Exempel ur Kåges egen blåvita produktion vid fabriken visas också, bland andra en liten vas märkt "första försöket". Med hjälp av foton och arkivmaterial ger utställningen också en inblick i hur tillvaron såg ut för arbetarna vid Gustavsberg. Hur kom det sig att de, som Arbetarservisen var tänkt för, inte köpte den?

1942 skapade Wilhelm Kåge, tillsammans med sin yngre kollega Stig Lindberg, G-studion - fabriken experimentella guldgruva - där konstnärerna fritt kunde utveckla sitt konstnärskap i fabriken namn. Kåge själv skapade Farsta-gods, där han fördjupade sig i leror, dekorer och rinnande glasyrer i högränt stengods.

Göteborg

Röhsska Museet, Vasagatan 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se. Museet öppnar för besök igen från den 2 juni 2018.

Lerverk, Postgatan 8A, Kronhusbodarna, S-411 13 Göteborg. Website: www.lerverk.se. Se website for udstillingsinformation.

Sintra, Landsväggsgatan 5, Haga, S-413 04 Göteborg. Website: www.sintra.se. Se website for udstillingsinformation.

Höganäs

Keramiskt Center, Gärdesgatan 4B, S-263 39 Höganäs. Website: www.keramisktcenter.se.

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Website: www.hoganasmuseum.se. Se website for yderligere information.

→10.09.17 *Hertha Bengtson 100 år*. Stipendiater 1999-. Höganäs Museum.

→24.09.17 *Keramikgruppen Kaolin*. Utställningshallen, Keramiskt Center.

16.09-17-05.11.17 *Barbro Åberg*. Konsthallen, Höganäs Museum.

07.10.17-07.01.18 *Karin Östberg*. Utställningshallen, Keramiskt Center.

Höör

→23.08.17 *Steen Kepp · Keramik*. Bosjökloster Slott & Trädgårdar, Bosjökloster 111, S-243 95 Höör.

Website: <http://www.bosjokloster.se>.

Öst möter väst i kosmopolitiska Steen Kepps keramiska verk. Genom mångårig erfarenhet från arbete och experiment i Japan, Frankrike och Sverige har Steen Kepp utvecklat sin arbetsmetod Terre Enfumée (ungefär lera i rök). Verken är inte skapade för att förvara materiella ting, utan kan ses som ett utrymme för stillhet, renhet och kontemplation.

Black Hole – installation. Steen Kepps senaste projekt Black Hole inleddes 2015, där han bränner perforerade och annars obearbetade lerblock till stengodstemperatur. 2016 grävdes de största blocken ut i Westerwald, Tyskland. Tre av dessa block, som vardera väger ungefär ett ton, ställs ut på Borggården i sommar. Från ursprung till utställning spänner blocken en tidsrymd på 30 miljoner år.

Lidköping

→27.08.17 *Gunnar Nylund – keramisk äventyrare*. Rörstrand Museum, Fabriksgatan 4, S-531 30 Lidköping.

Website: www.rorstrand-museum.se. Se website for yderligere udstillingsinformation.

Rörstrands Gunnar Nylund är en av våra mest kända och folkkära keramiker och formgivare. Hans föremål finns i många hem: djurskulpturer, slanka vaser, stiligt stengods. Att ha en "nylundare" hemma ger glädje och stolthet, en kärlek som hållit i sig genom åren. 2017 är det 20 år sedan Gunnar Nylund gick ur tiden och Rörstrand Museum hyllar honom med en sommarutställning som visar hans breda spektrum som konstnär och designer, men också som privatperson och Lidköpingsbo.

Lund

Kulturen, Tegnersplatsen, S-22104 Lund. Website: www.kulturen.com.

Motala

Porslinmuseum, Godegårds Säteri, S-591 98 Motala. Website: www.godegard.se.

Sigtuna/Rosersberg

→30.09.17 *Kungligt porslin från Rörstrand*. Rosersberg Slott. Website: <http://www.kungahuset.se>.

Det svenska kungahuset har under Rörstrands 290 år haft många kopplingar till porslin och keramik. Rosersbergs Slott

är därför stolta över i samarbete med Kungliga Hovstaterna att visa ett urval ur H. M. Konungens anrika samling av Rörstrandporslin i utställningen "Kungligt porslin från Rörstrand".

Går vi framåt i tiden var Oskar II en stor samlare av 1700-talsfajans, Prins Eugen gjorde beställningar från Rörstrand till sitt hem på Waldemarsudde. Gustav VI Adolf intresserade sig för Carl-Harry Stålhanes stengods producerat vid Rörstrand och på senare år har Prins Carl Philip medverkat i framtagningen av serien "Svenska Rödlistan". Bredden på stilar, ålder och material gör denna utställning till ett måste för alla design- och historieintresserade.

Stockholm

Kaolin, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm. Website: www.kaolin.se. Se website for udstillingsinformation.

blås&knåda, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm.

Website: www.blasknada.se. Se website for udstillingsinformation.

Uppsala

Uppsala Konstmuseum, Drottning Christinas väg 1E, S-752 37 Uppsala. Website: www.uppsalakonstmuseum.se.

Visby

14.06.14→*Tyra Lundgren*. Gotlands Museum, Strandgatan 14, S-621 56 Visby. Website: www.gotlandsmuseum.se. *Tyra Lundgren (1897-1979) är en av våra mest mångsidiga konstnärer, verksam som målare, tecknare, grafiker, keramiker, glaskonstnär och textilformgivare. Hon var också konstkritiker, skribent och författare. Hon levde och verkade i Sverige, Finland, Frankrike och Italien, med längre resor också i Grekland, Mexico och USA. Hon var pionjär inom många områden och innehade roller som sällan var möjliga för kvinnor i den tid hon verkade.*

Finland

Helsinki

Design Museum, Korkeavuorenkatu 23/Högborgsgatan 23, SF-00120 Helsinki. Website: www.designmuseum.fi.

Design Museum Arabia, Tavastvägen 135, SF-00560 Helsinki. Website: www.designmuseum.fi.

England

Aberystwyth

Aberystwyth Arts Centre, Penglais, Aberystwyth, Ceridigion, Wales SY23 3DE. Website:

www.aberystwythartscentre.co.uk. See website for udstillingsinformation.

Bath

Beaux Arts Bath, 12-13 York Street, Bath BA1 1NG.

Website: www.beauxartsbath.co.uk. See website for udstillingsinformation.

Bowness-on-Windermere

Blackwell, The Arts & Crafts House, Bowness-on-Windermere, Cumbria LA23 3JT. Website: www.blackwell.org.uk.

On display now: *Consumers' Corner: Richard Slee and Carol McNicoll*. Blackwell, The Arts & Crafts House. *Selected works by two of Britain's most important contemporary ceramic artists are on display.*

Carol McNicoll was part of the 'New Ceramics' group, along with fellow makers such as Richard Slee, introduced a radical element to ceramics in reaction to the austerity and minimalism of more traditional potters such as Bernard Leach.

Slee makes the functional unusable, and imbues his brilliantly-crafted objects with a surreal and subversive British humour. His exuberant ceramics take the rich, sometimes garish, hues of children's toys and plastic goods as the inspiration for their lustrous glaze. McNicoll's work is subversive yet, unlike Slee, often remains functional. Her use of recycled materials can be read as a reaction to, and critique of, our throwaway consumerist culture.

15.09.17-31.12.17 *Women of the Arts & Crafts Movement*. Blackwell, The Arts & Crafts House. *The Autumn/Winter exhibition will explore the art and history of notable women of the Arts & Crafts movement, many of whom who have had their works accredited to others.*

Cambridge

The Fitzwilliam Museum, Trumpington Street, Cambridge CB2 1RB. Website: www.fitzmuseum.cam.ac.uk.

Cambridge Contemporary Art, 6 Trinity Street, Cambridge, Cambridgeshire CB2 1SU. Website: www.cambridgegallery.co.uk.

→30.12.18 *The Frua Valsecchi collection*. The Fitzwilliam Museum. *Over the past fifty years, Francesca and Massimo Valsecchi have built up a remarkable collection of paintings, furniture, sculpture, glass and ceramics. This includes the renowned nude portrait of Patricia Preece by Stanley Spencer, William*

Burges's painted 'Flax and Wool' cabinet, a Spanish 17th century polychrome wood sculpture of the Christ Child, Art Nouveau Tiffany glass, metalwork and ceramics designed by Christopher Dresser and an extremely rare Meissen porcelain vulture.

These artworks have generously been offered to the Fitzwilliam Museum on long-term loan and the next few months will see over 130 pieces gradually being introduced throughout the galleries. The objects will be displayed throughout the Museum to create intriguing and witty juxtapositions and 'conversations', as the works were seen in the Valsecchi's private home. They can be identified in the galleries by their specially designed labels.

Marts 2018 *Things of Beauty Growing: British Studio Pottery*. bogudgivelse. The Fitzwilliam Museum. See yderligere information om udstillingen under Minneapolis.

Hatfield

August 2018. *Art in Clay 2018*. Pottery & Ceramics Festival, Hatfield House, Hatfield, Hertfordshire AL9 5NQ. Website: www.artinclay.co.uk/home/hatfield. *24 years of Art in Clay at Hatfield House, this show has now become one of the most important ceramic events in Europe.*

Leeds

→28.10.17 *Anna Lambert*. Craft Centre & Design Gallery Leeds, Leeds City Art Gallery, The Headrow, Leeds, West Yorkshire LS1 3AA.

Anna Lambert has been creating her distinctive earthenware since 1980. Using a range of techniques including altered clay slabs, modelling, slip and underglaze painting and various simple printmaking methods, Anna Lambert has developed her hand built forms to reflect a connection with her locality and to the fragile and constantly changing environment, responding to places as diverse as wild bleak moorland and bird filled hedgerows.

London

Victoria and Albert Museum, Cromwell Road, South Kensington, London SW7 2RL. Website: www.vam.ac.uk.

British Museum, Great Russell St, London WC1B 3DG. Website: www.britishmuseum.org.

Contemporary Ceramics Centre, Great Russell Street 63, Bloomsbury, London WC1B 3BF. Website: www.cpaceramics.com. See website for information om udstillinger. *Altid et besøg værd. Contemporary Ceramics Centre is the only retail gallery in London specialising exclusively in British Studio Ceramics.*

The gallery is a benchmark for current practice in studio ceramics and with an annual exhibition programme and regularly changing display, it is always possible to see and buy a wide range of work from functional tableware to individual collector's pieces.

Contemporary Applied Arts, 89 Southwark Street, London SE1 0HX. Website: www.caa.org.uk.

Erskine, Hall & Coe, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street, London W1S 4SP. Website: www.erskinehallcoe.com. See website for yderligere udstillingsinformation.

Marsden Woo Gallery, 229 Ebury Street, London SW1W 8UT. Website: www.marsdenwoo.com. See website for yderligere udstillingsinformation.

→10.09.17 *Grayson Perry · The most popular art exhibition ever!* Katalog. Serpentine Gallery, Kensington Gardens, London, England, W2 3XA. Website: www.serpentinegalleries.org.

Grayson Perry is one of the most astute commentators on society and culture working in Britain today and his work provokes and delights in equal measure, providing both autobiographical insights and sharp observations of others.

For his Serpentine Gallery exhibition, titled The Most Popular Art Exhibition Ever! Perry has created a new series of works investigating concerns that are being discussed at present, both nationally and internationally. The concept of popularity as it applies to celebrity, the role of the artist, political beliefs and the place of the art institution are all addressed in this show, alongside themes of masculinity and national identity in the wake of the Brexit vote.

→30.09.17 *New work by Anna Lambert.* Contemporary Ceramics Centre.

'For this exhibition I have been working on two particular themes: my interest in environmental changes in landscape due to climate change, and the re-establishment of orchards around the country. Changes in landscape due to flood control in the Aire valley and its watershed provide new images and patterns in the landscape. Drainage channels in fields, and the rebogging of moorland, the flooding on the valley fields and removal of raised riverbanks, tree planting on the steep valley hillsides, the re-emergence of scrubland as farmland is abandoned. I started to draw orchards 10 years ago: visits to Parceval Hall nr Appletreewick, North Yorkshire have been particularly poignant as this is a place we visit at times of distress and convalescence, and my drawings have been focused on my delight with the new plantings in the orchard. Over the years I have discovered more orchards newly planted in sun-trapping corners of Devon fields or planted around the remnants of older trees.

Making ceramic pieces that contain a strong narrative is challenging. I don't expect others to be interested in my inner thoughts, and often the connection occurs around a common interest in generic landscape, or trees, or birds. But for me it provides a focus around which I can play with pattern and colour, emotional response and sensuality.'

21.09.17-28.10.17 *18 & over.* James Rigler & Nao Matsunaga. Marsden Woo Gallery
The first in Marsden Woo's programme of solo and joint exhibitions at our new Belgravia premises. A conversation between contemporaries and friends, 18 & over explores the

similarly intuitive connection both Matsunaga and Rigler have with their materials. Both incorporating new elements and an improvisational manner into their sculptural ceramic practices, Rigler plays with perceptions of industrial surfaces and structures and Matsunaga explores an ongoing fascination with gravity and the primal.

05.10.17-28.10.17 *'Living Space'* - new work by Jack Doherty. Contemporary Ceramics Centre.
'The ceramic pieces that I love are the most fundamental of forms, and most of my recent work is based on just two. Vessels to drink from are surely among the most intimate objects that we use. They can add pleasure to routine daily moments or they can be part of a celebration. Bowls are elemental, forms for sharing, which at their best are open and generous. They can be tiny and fragile or rugged and monumental in scale. I use one clay, one colouring material, and a single firing, believing that focusing on a simple process can produce work of complexity and depth.'

05.10.17-04.11.17 *Home from Home.* Ceramics by international artists working in Britain. Contemporary Applied Arts. CAA is delighted to present *Home from Home* – an ambitious exhibition project which explores the ways in which creativity and making are interwoven with identity and a sense of belonging in the lives of 25 contemporary ceramicists, whose cultural inheritance originates outside England and who have come to live and work in the UK (post-childhood). These artists hail from across the globe and come from a variety of religious, ethnic, cultural and economic backgrounds. Yet they have shared a common experience: that of entering British society and working to make a place for themselves in a foreign culture. For this project, each artist has considered the heritage of their birth and cultural origins in terms of the development of personal and professional identities. *Home from Home* will explore whether the act of developing an artistic voice has helped these individuals to feel more a part of British society – are they at home in England? Is the UK a 'home from home'?

Participating makers include co-curator Kochevet Bendavid (Israel) and Svend Bayer (Denmark and Uganda), Charles Bound (USA), Carina Ciscato (Brazil), Karen Downing (USA), Delfina Emmanuel (Sardinia), Ferri Farahmandi (Iran), Edith Garcia (USA), Ashraf Hanna (Egypt), Regina Heinz (Austria), Akiko Hirai (Japan), Bonnie Kemske (USA), Jin Eui Kim (South Korea), Gabriele Koch (Germany), Agalis Manessi (Greece), Marcio Mattos (Brazil), Valeria Nascimento (Brazil), Magdalene Odundo (Kenya), Jitka Palmer (Czech Republic), Merete Rasmussen (Denmark), Aneta Regel (Poland), Laurance Simon (France), Zahed Tajeddin (Syria), Yo Thom (Japan) and Takeshi Yasuda (Japan).

11.10.17-02.11.17 *Shozo Michikawa - Forty Years, Forty Pots.* Bogudgivelse. Erskine, Hall & Coe.
An exciting exhibition that celebrates Shozo Michikawa's life as a potter. Alongside ceramics by Michikawa will be photographic work by his friend, Yoshinori Seguchi.

Yoshinori Seguchi's photography focuses on nature, and he has sometimes worked alongside Michikawa over the past 20 years. Michikawa's ceramic sculptures are positioned

between and throughout the photographs, emphasising their connection to the natural world.

02.11.17-25.11.17 '65 Years In The Making' - new work by Robin Welch. Contemporary Ceramics Centre. Robin Welch is one of the most highly respected contemporary British potters. He is in his 80's now still making some of his finest pieces. His one off pots are thrown with either hand built or further thrown sections joined in. They are covered in white slip before being biscuit fired followed by being fired several times using variety of glazes, lustres and enamels. The recent work is inspired by the outback landscape of Australia which he has visited several times.

07.11.17-22.12.17 *Places and Space*. Martin Smith. Marsden Woo Gallery. A key figure in British ceramics, Martin Smith continually pushes boundaries in his practice. In this exhibition of small scale works in Parian he investigates the formal language of the vessel whilst referencing architectural language and the poetic qualities of mathematics and geometry. The work signals a major shift in the artist's choice of materials and scale as he plays with dualities and oppositions throughout. A key figure in British ceramics, Martin Smith continually pushes boundaries in his practice. In this exhibition of small scale works in Parian he investigates the formal language of the vessel whilst referencing architectural language and the poetic qualities of mathematics and geometry. The work signals a major shift in the artist's choice of materials and scale as he plays with dualities and oppositions throughout.

Oxford

Oxford Ceramics Gallery, 29 Walton St, Oxford OX2 6AA. Website: www.oxfordceramics.com. See website for udstillingsinformation.

Ruthin

→24.09.17 *The Language of Clay: Still* · Anne Gibbs. Ruthin Craft Centre, Centre for Applied Arts, Park Road, Ruthin, Denbighshire, Wales LL15 1BB. Website: www.ruthincraftcentre.org.uk. See website for yderligere udstillingsinformation.

Anne Gibbs takes the time to stop and contemplate what she sees and experiences. She is minded to observe what often goes unnoticed, be it a tree on a hill we might see every season or a road junction we might pass everyday. Anne recognises the beauty in things and also acknowledges the pain, both often unexpected. Thus in her fine ceramic work we see calm delicacy often contrasted against rough, found objects. A metal pin might perforate a smooth surface, a sharp edge might be left on an object we could otherwise use.

Anne Gibbs models and casts work in bone china, using a bright palette of colours. The sculptural ceramics she presents, sometimes in pairs and sometimes in large groups, are punctuated with objects she has collected. Anne Gibbs' work maps her life journey so far and does so without presuming what we, as viewers, might see in it.

Still is a chance for us to share and celebrate a wonderful new body of work by Anne as it tours to venues across Wales.

The exhibition is accompanied by a variety of engagement activities.

St. Ives

Leach Pottery, Studio & Museum, Higher Stennack, St Ives, Cornwall TR26 2HE. Website: www.leachpottery.com.

→03.09.17 *That Continuous Thing: Artists and the Ceramics Studio 1920 - Today*. Tate St. Ives, Porthmeor Beach, St Ives TR26 1TG. Website: www.tate.org.uk. This comprehensive exhibition charts the evolution of the pottery studio from the early 20th century to the present day.

Part of *The Studio and the Sea* season, this ceramics showcase runs in conjunction with an exhibition by contemporary British artist Jessica Warboys.

An in-depth look at the changing nature of ceramics creation, the display begins by examining the introduction of Japanese techniques to the western world by the British potter Bernard Leach. Together with his Tokyo-born contemporary Shōji Hamada, Leach established a pottery in St Ives in 1920 where he mimicked traditional Japanese methods using a custom-built noborigama kiln.

Moving towards the mid 20th century, the focus shifts to California and the pioneering work of abstract sculptor Peter Voulkos - who is quoted in the exhibition title - and his apprentices Ken Price and Ron Nagle. To reflect on this revolutionary period, contemporary ceramicist Jesse Wine presents a selection of newly commissioned pieces.

Examining the experimental, hand-building techniques championed by Gillian Lowndes and Richard Slee in London from the 1970s onwards, the final section of the exhibition has been staged in collaboration with Aaron Angell - one of today's most radical ceramicists. The show closes with the artist's pick of pieces developed by various students at his Hoxton workshop Troy Town Art Pottery, where he pushes for 'psychedelic' results.

09.09.17-29.10.17 *Jim Malone solo show*. Leach Pottery. The Leach Pottery is excited to present new pots by Jim Malone in his first solo exhibition of 2017. Jim will be selecting pots from his forthcoming summer kiln firings and is anticipating a range of forms including bottles, jugs, and tea bowls decorated with tenmoku, kaki, wood ash, and hakame glazes and surfaces. Jim Malone has been making high-fired stoneware pottery and porcelain since the early 1970s: he works alone producing a wide range of individual pottery forms. One of Britain's foremost potters, Jim has exhibited widely in this country as well as in America, Germany and Hong Kong.

09.09.17-11.03.18 *'The Teabowl: Past & Present'*. Leach Pottery.

The Leach Pottery's new Museum exhibition tells the story of the teabowl, a highly valued ceramic form closely linked with Japan and becoming increasingly popular in contemporary Western ceramics. The exhibition will present

various examples of teabowls, including historic teabowls from the East, teabowls made in the West in the spirit of tradition, and teabowls made with a sense of subversion. Curated by artist and writer Dr Bonnie Kemske, and Dr Matthew Tyas of the Leach Pottery, the exhibition will also tell the history of the teabowl, as it arose in the East through use in chanoyu, or Japanese tea ceremony, and its journey to the West. Outside of Japan, many potters have venerated traditional teabowl techniques and aesthetics, while some have chosen to subvert and challenge its deep cultural legacy.

The exhibition also coincides with the Bloomsbury publication of 'The Teabowl: East & West' by Dr Kemske, which further explores the themes of this exhibition and examines the teabowl through both its use and its aesthetic, and provides further consideration of the teabowl's venerated status and mystique. Dr Kemske will be giving a talk about her book in St Ives on 11 October 2017.

15.09.17-22.09.17 *Spot the Potter*. Leach Pottery. The spot the potter exhibition is a unique exhibition and sale of pots from mainly professional potters in Cornwall.

Stoke-on-Trent

The Potteries Museum & Art Gallery, Bethesda Street, City Centre, Stoke-on-Trent ST1 3DW. Website: www.stokemuseums.org.uk.

Gladstone Pottery Museum, Uttoxeter Road, Longton, Stoke-on-Trent, ST3 1PQG. The last complete Victorian Pottery factory in the country.

Wedgwood Museum, Wedgwood Drive, Barlaston, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST12 9ER. Website: www.wedgwoodmuseum.org.uk.

23.09.17-05.11.17 *British Ceramics Biennial 2017*. The Original Spode Factory Site, China Hall, Spode Kingsway, Stoke-on-Trent ST4 1JH. Website: www.britishceramicsbiennial.com.

Swindon

Swindon Museum and Art Gallery. Bath Road, Swindon, Wiltshire, UK, SN1 4BA. Website: www.swindonmuseumandartgallery.org.uk.

Uppingham

Goldmark Gallery, 14 Orange Street, Uppingham, Rutland LE15 9SQ. Website: www.goldmarkart.com.

Wardlow Mires

09.09.17-10.09.17 *Wardlow Mires Pottery and Food Festival*. Three Stags' Heads, Wardlow Mires, Derbyshire, England, SK17 8RW. Website: www.potsandfood.co.uk. A celebration of the Table with over 50 renowned potters, quality food producers and much more. This is the 5th year of the festival. Held by Geoff and Pat Fuller both potters themselves.

Wolverhampton

01.04.17→ *William and Evelyn De Morgan*. Malthouse Gallery, Wightwick Manor and Gardens, Wightwick Bank, Wolverhampton, West Midlands WV6 8EE. Website: <https://www.nationaltrust.org.uk/wightwick-manor-and-garden>.

We are working in partnership with the De Morgan Foundation to bring a new exhibition from their collection of art and ceramics. William and Evelyn De Morgan were one of the most energetic and creative couples of the late 19th and early 20th century. He worked with William Morris, supplying Morris & Co with iconic red lustre tiles and decorative ceramics. She studied art at the Slade School and developed a vivid technique in the later Pre-Raphaelite style.

Our new exhibition will explore what motivated them as artists, look at their creative process and showcase how they reacted to the socio-political changes of the era as they strived for a better, more beautiful world.

Worcester

Bevere Gallery, Bevere Lane, Worcester, Worcestershire WR3 7RQ. Website: <http://beveregallery.com>. See website for yderligere udstillingsinformation.

Croome, [near High Green], Worcester, Worcestershire WR8 9DW. Website: <https://www.nationaltrust.org.uk/croome>. Historical objects from the 6th Earl of Coventry's collection have returned to Croome. Very important pieces that have been absent for over 70 years - including Lord Coventry's exquisite Meissen, Worcester and Sèvres porcelain - are presented in unique ways.

York

Centre of Ceramic Art (CoCA), York Art Gallery, Exhibition Square, York YO1 7EW. Website: www.centreofceramicart.org.uk. CoCA highlights and celebrates our collection of British Studio Ceramics, which is the largest and amongst the most important in the UK and covers the entire British studio ceramics movement.

Formed mainly of large gifts from significant private collectors, it retains the unique personality, passions and obsessions of its creators, providing an insight into the socio-economic development of the British studio ceramics movement.

The collection is supported by extensive and fascinating archives, as well as historical collections of ceramics which date back to prehistory.

CoCA is housed in two beautiful new gallery spaces on the first floor of York Art Gallery and will present changing exhibitions and displays, new acquisitions, and commissions.

The Anthony Shaw Collection. Anthony Shaw has been collecting art for over 40 years. His collection is now on long term loan to York Museums Trust. Shaw is particularly drawn to work that explores the sculptural and painterly qualities of clay.

In the first display of his collection in York, which opened on 1 August 2015, Shaw selected a variety of work by an array of artists. These included sculptural pieces by Gordon Baldwin and Ewen Henderson, figurative mixed media work by Kerry Jameson, and functional ceramics by Jim Malone.

Shaw has always felt that his collection is most at home in a domestic environment, and worked with the ceramist Martin Smith to develop a domestic-style space in which to show his collection.

Taking the form of two rooms, Shaw placed his objects on furniture, between books on shelves, and in front of paintings, inviting visitors into the space to share the experience of living with a collection.

→05.11.17 *Picasso: Ceramics from the Attenborough Collection.* The Centre of Ceramic Art (CoCA) at York Art Gallery.

Pablo Picasso (1881-1973) is one of the most influential artists of the twentieth century. His work in clay is original and exciting, taking the form of plates, tiles, jugs and jars, all featuring his vibrant decoration.

Picasso was born in Malaga, Spain, where there is a long tradition of painted earthenware pottery. He became interested in pottery as a child, but was aged 65 when he began his own exploration of clay. Picasso set aside his work in other mediums and concentrated almost exclusively on pottery during that period, seeing it as his return to the origins of art. No mere decoration, clay became a canvas for the master, and his themes – women, bulls, owls, and fauns to name a few – were as old as antiquity. It is perhaps the least celebrated side of his practice, but Picasso threw, baked and painted over 2,800 ceramic works (vases, pitchers, plates and additional forms). Many of these became editions, affordable at the time, but now less so.

Lord and Lady Attenborough began collecting ceramics by Picasso in 1954 and continued collecting for over 50 years, building one of the most significant private collections in the UK.

Attenborough's famous acquisitions were enabled by holidays to the South of France. The family would travel year after year to the same hotel on the Cap d'Antibes - and in 1954, the filmmaker first visited the Madoura pottery studio in Vallauris, where the prolific genius of 20th-century art went to make ceramics. The rest is a footnote in both art and cinema history.

Highlights from the Attenborough Collection have been generously loaned to York Art Gallery by the New Walk Museum and Art Gallery, Leicester, by kind permission of the Estate of Lord and Lady Attenborough.

The exhibition is presented in the CoCA, surrounded by examples of ceramic work by more than 600 artists, including those key to the founding of the British Studio Ceramics movement.

Tyskland

Bamberg

→12.11.17 *Lust und Verlust | Bilder von Manfred Hürlimann in der Sammlung Ludwig Bamberg.* Sammlung Ludwig. Obere Brücke 1, D- 96047 Bamberg. Website: <http://museum.bamberg.de/sammlung-ludwig-bamberg>. *39 Bilder von Manfred Hürlimann im Reich der Porzellan und Fayencen der Sammlung Ludwig Bamberg.*

Ein Maler muss malen. Selbst wenn Manfred Hürlimann nur aus Liebe zu schönen Dingen ein Museum besucht, gehen die Museumsexponate in seine Vorstellung ein. Bei seinen häufigen Besuchen in der Sammlung Ludwig Bamberg - Fayence und Porzellan ließ sich der Künstler von Figuren und Kannen, Schaugerichten und Tischfontänen zu einer Bilderserie inspirieren.

Unter dem Titel „Lust und Verlust“ werden 39 Werke gemeinsam mit den Porzellanen und Fayencen präsentiert, so dass sie in einen Dialog treten und der Betrachter die Möglichkeit hat, den bildhaften Bezug herzustellen. Die Museumsbesucher können sich anhand der motivischen Versatzstücke in Hürlimanns Bildern auf die Suche begeben und die entsprechenden dreidimensionalen Porzellan- und Fayencegegenstände in der Ausstellung suchen und finden.

Beim Vergleich der Porzellanen und der Malerei wird klar, dass Manfred Hürlimann eine neue und kraftvolle, ausdrucksstarke, oft bedrohliche und immer ironisch gebrochene Bilderwelt schafft. Darin wandern die Porzellanfiguren zurück in die Welt des Rokoko, in der sie geschaffen wurden, sind aber gleichzeitig Zeitgenossen.

Berlin

Bröhan-Museum, Schloßstraße 1a, D-14059 Berlin (am Schloß Charlottenburg), Website: www.broehan-museum.de. 1. Mittwoch im Monat freien Eintritt.

The collection at Bröhan-Museum includes applied arts and fine art from the end of the 19th century until the start of the Second World War. It is divided into three areas: of international significance is the collection of art nouveau, providing a truly representative overview of the art of this period. In the collection area of art deco and functionalism, the museum has outstanding examples of modern design from the 1920s and 1930s, from exquisite individual pieces to items that went into serial production. An extensive collection of paintings and prints from the Berlin Secession completes the museum's holdings.

The art nouveau collection is the heart of Bröhan-Museum. It shows the various national incarnations of this movement, for example, the English arts and crafts movement, French art nouveau, German and Scandinavian Jugendstil, and the Viennese Secession. The museum owns outstanding works by Hector Guimard, Eugène Gaillard, and Louis Majorelle, and significant ensembles of work by Henry van de Velde, Peter Behrens, and Alfred Grenander. The porcelain collection is especially rich, featuring works from the most important German, French, and Scandinavian manufacturers, including Königliche Porzellan-Manufaktur Berlin, Meissen, Royal

Copenhagen, Manufacture Nationale de Porcelaine de Sèvres and the porcelain makers Rörstrand and Bing & Grøndahl. The glass art of art nouveau is represented by works by Emile Gallé, Daum Frères et Cie. and Johann Loetz Wwe.

Art Deco. Bröhan-Museum possesses first-class holdings of French art deco furnishings, including several designs by Jacques Emile Ruhlmann, but also significant works from the designers Dominique and Süe et Mare. In the realm of metal-working, the collection includes iron pieces by Edgar Brandt and silver by Jean Puiforcat and Tétard Frères. German art deco is featured with ceramics from Hael-Werkstätten and metal work from the Reiman-Schule.

Functionalism. Functionalist approaches to design can be found early on around Deutscher Werkbund, represented by works by leading members like Richard Riemerschmid, Bruno Paul, Hermann Gretsch, and Wilhelm Wagenfeld. A rare piece of furniture by Gerrit Rietveld brings the collection towards the constructivist design of the De Stijl group.

Keramik-Museum Berlin, Schustehrusstraße 13, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.keramik-museum-berlin.de.

Kunstgewerbemuseum, Matthäikirchplatz, D-10785 Berlin. Website: www.smb.museum.

Galerie Brutto Gusto, Torstraße 175, D-10115 Berlin. Website: www.bruttogusto.berlin.

Galerie Theis, Schustehrusstraße 15, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.galerietheis.de.

KPM Welt, KPM Königliche Porzellan-Manufaktur Berlin GmbH, Wegelystraße 1, D-10623 Berlin. Website: www.kpm-berlin.com.

→08.09.17 Morten Løbner Espersen · Vessels. Galerie Brutto Gusto.

→24.10.17 Vielfalt der Vervielfältigung. Porzellan-gestalter geben Einblicke in ihre Arbeitsweisen. Galerie Arcanum, Charlottenstraße 34, D-10117 Berlin. Website: www.galerie-arcanum.de.

Bis 15. Oktober 2017 zeigt das Porzellanikon Selb in Kooperation mit der Galerie Arcanum die vielbeachtete gleichnamige Ausstellung. Ergänzend zu dieser, präsentiert die Galerie Arcanum nun unikative Arbeiten der Künstler. Porzellane aus den „Schwarzburger Werkstätten für Porzellankunst“, der „Staatlichen Porzellan-Manufaktur Meissen“ und ambitionierte Arbeiten aus eigenen Ateliers, bieten einen Überblick der zeitgenössischen Porzellankunst.

→23.10.17 Arnulf Holl (1908-1984) · Bildhauer - Keramiker. Keramik-Museum Berlin.

→28.01.18 KPM - Bildhauerkunst im Kleinformat. Die Berliner Porzellanplastik von 1751 bis 1825. Kunstgewerbemuseum.

Das Kunstgewerbemuseum präsentiert am Kulturforum seine Bestände an Kleinplastik der Berliner Porzellan-manufaktur neu. Anlass ist die umfangreiche wissenschaftliche Publikation von Dr. Dorothee Heim, „Die Berliner Porzellanplastik und ihre skulpturale Dimension 1751-1825“, die 2016 im Verlag Schnell und Steiner erschien.

Zu sehen sind etwa 150 figürliche Porzellane aus der Übergangszeit vom friderizianischen Rokoko zum Klassizismus. Der Zeitraum von Ausstellung und Publikation umfasst die ersten 75 Jahre der Berliner Manufaktur, einschließlich der beiden privaten Vorgänger-Manufakturen der Unternehmer Wilhelm Caspar Wegely und Johann Ernst Gotzkowsky, die jeweils nur kurz Bestand hatten. Hier und dann vor allem in der 1763 auf Initiative des preußischen Königs Friedrich II. gegründeten Königlichen Porzellanmanufaktur (KPM) entstanden zahlreiche neue Figurenmodelle, die durch ihre besondere bildhauerische Qualität hervorstechen.

Der erste Modellmeister der Manufaktur, Friedrich Elias Meyer, war bereits zu Zeiten der Gotzkowsky-Manufaktur von Meißen abgeworben worden. 1766 holte er seinen jüngeren Bruder, den begabten Bildhauer Wilhelm Christian Meyer, nach Berlin, von dem wichtige Impulse für die Manufaktur ausgingen. Die Durchdringung von Bildhauer- und Porzellankunst wird hier besonders deutlich. Einen zweiten Höhepunkt erlebte die Porzellanplastik der KPM unter Modellmeister Johann Carl Friedrich Riese. Der Klassizismus hielt Einzug in das Figurenprogramm.

Wichtige Anregungen kamen von Johann Gottfried Schadow, einem der bedeutendsten Vertreter des Berliner Klassizismus. Die Antikenbegeisterung und das von Johann Joachim Winckelmann geprägte Ideal der „edlen Einfalt und stillen Größe“ fanden ihren Niederschlag in zahlreichen neuen Bildwerken der KPM, die statt glasiert und bemalt nun in rein weißem, unglasiertem Biskuitporzellan gefertigt wurden.

→29.01.18 Ritus – Ritual – Zeremonie Teil 2. Teekeramik...reloaded. Keramik-Museum Berlin. Hierzu wurden rund 90% der Exponate ausgetauscht. Zu sehen sind: Bis zu über eintausend Jahre alte chinesische und koreanische Gefäße, die in der traditionellen japanischen Teezeremonie eingesetzt werden, sowie Teekeramik der „Sechs alten Brennöfen(stätten) Japans“: Seto, Tokoname, Echizen, Shigaraki, Tamba und Bizen.

Unter anderem werden Gefäße der berühmten buddhistischen Nonne Ōtagaki Rengetsu (1791-1875), die zu den anerkanntesten japanischen Poetinnen des 19. Jahrhunderts zählt und die ihre keramischen Gefäße mit Gedichten verzierte, gezeigt. Auch Beispiele zeitgenössischer japanischer Teekeramik sind zu sehen: Arbeiten von Gomi Kenji (*1978), Harada Shokuro (*1941), Kumano Kuroemon (*1955), Kuwata Takuro (*1981), Matsubayashi Yūsuke (*1981), Mihara Ken (*1958), Mori Taiga (*1974), Nakamura Takuo (*1945) sowie Zenimoto Mari (*1966). Des weiteren zeigen drei Berliner

Chado-Keramiker (Stephan Dunsbach, Martin Oskar Kramer und Thomas Riedinger) eine Auswahl neuerer Arbeiten.

→21.05.18 *Im Rausch der Farben - Glasuren von Gerda Conitz (1901-1982). Keramik-Museum Berlin. Eine ganz besondere Stellung nimmt Gerda Conitz in der deutschen Keramik des 20. Jahrhunderts ein – weniger für Formwürfe als für ihre beeindruckenden Glasurkreationen.*

Zwei bedeutende Manufakturen, für die Gerda Conitz wesentlich und prägend arbeitete, sind die Staatliche Majolika-Manufaktur Karlsruhe von 1928 bis 1932 und die Württembergische Metallwarenfabrik (WMF) von 1936 bis zur Schließung deren Keramikabteilung 1949.

In der 90. Sonderausstellung, die ein knappes Jahr in unserem Museum gezeigt wird, präsentieren wir 113 Vasen und Schalen dieser beiden Wirkungsstätten von Conitz.

→30.04.19 *Vis à vis · Asien trifft Europa. Kunstgewerbemuseum. The Museum für Asiatische Kunst closed its doors in Dahlem in early January 2017 to prepare for re-installation in the Humboldt Forum. This provides an opportunity to display a selection of its collections interspersed with the permanent exhibitions at the Kunstgewerbemuseum. Works from both museums will be displayed in stages, placed in associative dialogue with each other within the framework of five thematic discourses providing insights into a transfer of materials, techniques, forms, and motifs that took place over the course of multiple centuries. The exhibitions will be installed and opened to the public successively beginning in November 2017, and are expected to be completed by April 2019.*

The first discourse begins on 12 May 2017, and focuses on objects made of horn, bone, and ivory. Artworks created in both Europe and on the Indian subcontinent between the 13th and 19th centuries will be juxtaposed in the Medieval Hall of the Kunstgewerbemuseum.

15.09.17-04.11.17 *Sebastian Scheid with Guido Sengle and Martin Schlotz. Galerie Brutto Gusto.*

Braunschweig

07.09.17-10.12.17 *Porcelaine royale. Napoleons Bedeutung für Sèvres und Fürstenberg. Katalog. Herzog Anton Ulrich-Museum, Museumstraße 1, D-38100 Braunschweig. Website: <http://www.3landesmuseen.de>. Die Ausstellung erzählt die Geschichte um den kleinen Bestand erlesenen Sèvres-Porzellans, der 1816 mit der Rückführung der von Napoleon geraubten Kunstwerke nach Braunschweig gelangte*

Die französischen Erzeugnisse kamen als Ausgleich für Fürstenberger Porzellan, das 1807 für die Kaiserliche Manufaktur Sèvres bei Paris beschlagnahmt worden war. Ferner werden zahlreiche französische und Fürstenberger Porzellane gezeigt, die von der Strahlkraft des von Napoleon propagierten Kunststils zeugen, der den Geschmack Europas für mehrere Jahrzehnte prägen sollte.

Bürgel

02.09.17-25.02.18 »*Töpferspuren 7: Die Kunsttöpferei Neumann*«. Keramik-Museum Bürgel, Am Kirchplatz 2, D-07616 Bürgel. Website: www.keramik-museum-buergel.de.

Deidesheim

02.09.17-24.09.17 *Werkschau 2017*. Lotte Reimers Neue Keramikken. Lotte Reimers, Archiv·Atelier·Ausstellung, Stadtmauergasse 17, D-67146 Deidesheim.

Dornburg

26.08.17-15.10.17 *Reinhold Rieckmann - Gedanke und Form*. Anlässlich des Fünfundsiebzigsten Geburtstages. Rokoschloß Dornburg, Max-Krehan-Straße 2, D-07774 Dornburg-Camburg. Website: www.keramik-museum-buergel.de.

Mit Reinhold Rieckmann präsentiert das Keramik-Museum Bürgel einen besonderen Künstler - einen Keramiker, der es einerseits beherrscht, attraktive Gefäße wie Vasen, Schalen und Teller mit kunstvoll glasierten Oberflächen, also ausgefallene individuell gestaltete Stücke zur besonderen oder alltäglichen Verwendung zu schaffen. Andererseits formt er autonome plastische Gestalten ohne utilitäre Zweckbestimmung mit starkem assoziativem Gehalt, die Anstöße geben und denen gleichzeitig hoher ästhetischer Reiz innewohnt.

Dresden

Staatlichen Kunstsammlungen Dresden, Porzellansammlung, Zwinger, Sophienstraße, D-1067 Dresden. Website: www.skd.museum.

→15.11.17 *Amor Búcaro*. Black Ceramics by Linde Burkhardt. Schloss Pillnitz. August-Böckstiegel-Straße 2, D-01326 Dresden. Website: www.skd.museum. *Linde Burkhardt, the artist and designer who lives in Berlin, calls her black ceramics a "sculptural diary". We might see them quasi as a poetic diary. In an interplay with pedestals sensitively attuned to the objects she creates installations evoking the fascination of Portugal, which inspired these works. Originally the Búcaro technique was applied to plain utility items. Linde Burkhardt presents some of these traditional types of hollowware placed next to fantasy-inspired reinterpretations in which she endeavours to capture the country's aura. The black ceramics were all made in the rural region of Tondela-Molelos in Portugal.*

Duingen

Töpfermuseum Duingen, Töpferstrasse 8, D-31089 Duingen. Website: www.toepfermuseum-duingen.de.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Website: www.duesseldorf.de/hetjens.

→22.10.17 *Markus Karstieß - Turning to Speak*. Daunische Keramik. Kabinettausstellung. Hetjens-Museum. *Die antike Keramik der Daunier stammt aus Apulien in Süditalien. Sie spiegelt mit archaischen Mustern*

und geheimnisvollen Figuren eine tiefe Verbundenheit mit der Erde und dem Wasser wieder. Die Keramiken, damals im täglichen Gebrauch, stehen nun entrückt in Museen und Sammlungen auf der ganzen Welt. In seinem Projekt setzt Markus Karstieß die daunischen Keramiken durch ergänzende Skulpturen in einen Kontext, der ihre poetische Kraft wieder sichtbar und zugänglich macht. Über 2500 Jahre liegen zwischen den Artefakten, hergestellt aus noch weitaus älterem Ton. Doch die Zeitgenossenschaft der Objekte mutet ungebrochen und lässt in der Vorstellung deren Ursprung in einer fernen Zukunft zu, über die wir genau so wenig zu wissen scheinen, wie über die Vergangenheit.

04.11.17 → Leiko Ikemura: Märchenwald. Hetjens-Museum.

16.11.17-04.03.18 »Liebe mich wie ich Dich«. Botschaften auf Keramik. Kabinettausstellung. Hetjens-Museum.

Eichenzell

Museum Schloss Fasanerie, Schloss Fasanerie, D-36124 Eichenzell. Website: <http://www.schloss-fasanerie.de>. Schloss Fasanerie beherbergt eine permanente Porzellanausstellung im Untergeschoss des Nordflügels. Hier sind Schätze präsentiert, die man sonst nur in einem ausgewiesenen Porzellan- und Keramikmuseum erwarten würde. Tafelgeschirre verschiedenster Art, Figuren, Möbel- und Kamindekorationen entführen den Betrachter in die Welt des „weißen Goldes“.

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne + historische Keramik, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Website: www.keramion.de.

→04.02.18 Herzlichen Glückwunsch! Schenkungen aus 15 Jahren Stiftung Keramion. Keramion.

Im März 2002 wurden das Keramion und das Historische Keramikmuseum Frechen als städtische Dauerleihgabe zur Stiftung Keramion zusammengeführt. Neben einer regen Ausstellungstätigkeit liegt seitdem das Hauptmerkmal auf der Entwicklung einer adressatenbezogenen Museumspädagogik und einem Ausbau der Bestände.

Verfügten beide Museen bis zur Stiftungsgründung bereits über bemerkenswerte Keramiksammlungen, konnten durch etliche Schenkungen einige Bestandslücken geschlossen oder neue Tendenzen dokumentiert werden.

Die Stiftung Keramion zeigt Schenkungen der letzten 15 Jahre und bedankt sich mit der Ausstellung bei allen Unterstützern für ihre Großzügigkeit und ihr Engagement.

→04.02.18 Kyra Spieker – ... auf weitem Raum. Keramion.

Grundlegend für das künstlerische Werk von Kyra Spieker (*1957) ist ihre analytische wie auch poetische Auseinandersetzung mit Raum und Licht. Eine klare Ordnung, gepaart mit dem Ausdruck höchster Ästhetik, prägt die minimalistischen Objekte der Künstlerin. Dass ihre Porzellan- oder Steinzeug-Arbeiten teilweise Partner aus anderen Materialien besitzen, erhöht deren Aussage.

Der Mehrzahl ihrer aktuellen Reliefs oder freistehenden Plastiken liegt ein von ihr entwickeltes Modul zugrunde, dessen Variabilität sie auf verschiedene Weise auslotet. Solitär oder addiert, gereiht oder geschichtet, weiß oder farbig gestaltet, geschlossen oder geöffnet - immer wieder findet die Künstlerin neue geometrische Konstruktionen, in denen sich das Modul als ordnendes Element erkennen lässt.

Bewusst bezieht Kyra Spieker das Licht als Gestaltungselement mit ein. Seine sich während des Tagesverlaufs ergebenden Veränderungen verleihen den Oberflächen ihrer Objekte sensible Unterschiede in der Erscheinung. In der Beobachtung dieses Phänomens ergeben sich Augenblicke nahezu meditativer Intensität.

Fürstenberg

Museum Schloss Fürstenberg [Porzellanmanufaktur Fürstenberg], Meinbrenxener Straße 2, D-37699 Fürstenberg/Weser. Website: www.fuerstenberg-porzellan.com.

The attraction of the Fürstenberg castle complex is in its combination of the past and the present. On the one hand, there is the historic Weserrenaissance castle and on the other, the modern manufactory with its extensive range of porcelain and accessories. The new porcelain museum shows a fascinating change in dining from 1747 to the present day. The observation deck provides a breathtaking panoramic view of the Weser Valley. The Lottine café and restaurant is a great place to spend some time relaxing on its terrace.

Gabsheim

16.09.17-17.09.17 10-18 og 11-16 Rückblick und Begegnungen. Gerald und Gotlind Weigel Keramische Werkstatt, Hadergasse 7, D-55288 Gabsheim.

Hameln

Keramikgalerie Faita, Alte Markstrasse 45, D-31785 Hameln. Website: www.keramik-galerie-faita.de. See website for information om udstillinger.

Heidelberg

Galerie Marianne Heller, Friedrich-Ebert-Anlage 2, Im Stadtgarten, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de.

→20.08.17 Deutsche Keramiker Gruppe 83. Galerie Marianne Heller.

Die langlebigste und bedeutendste Künstlervereinigung der hiesigen keramischen Szene Deutsche Keramiker - Gruppe 83 präsentiert sich, beileibe nicht das erste Mal in der Heidelberger Galerie, mit aktuell 15 Mitgliedern nebst 2 Gästen: Karin Bablok (*1964) - Antje Brüggemann (*1941) - Michael Cleff (*1961) - Monika Debus (*1961) - Cathy Fleckstein (*1955) - Christa Gebhardt (*1955) - Christoph Möller (*1952) - Renée Reichenbach (*1956) - Elisabeth Schaffer (*1935) - Kyra Spieker (*1957) - Vera Vehring (*1944) - Fritz Vehring (*1944) - Gerald Weigel (*1925) - Gotlind Weigel (*1932) - Friederike Zeit (*1963) sowie Petra Bittl (*1970) und Simon Horn (*1978).

Vor nunmehr 34 Jahren als Zusammenschluß der deutschen Mitglieder der Genfer Académie Internationale de la Céramique gegründet (und damit nur wenig jünger als Marianne Hellers Galerie) ist die inzwischen legendäre Gruppe 83 ihrer wechsellvollen Geschichte zum Trotz die große Konstante in der sich verändernden Keramikwelt Deutschlands geblieben.

Wesentlicher Teil der Geschichte der deutschen Keramik repräsentiert sie zugleich auf höchstem Niveau und generationenübergreifend Vielfalt und Wandel keramischen Arbeitens vom klassischen Gefäß bis zu den Differenzierungen keramischer Plastik. Immer um keramischen Nachwuchs bemüht hat die Gruppe diesmal den an der Burg Giebichenstein ausgebildeten Simon Horn mit seinen materialübergreifenden Schichtarchitekturen sowie Petra Bittl mit ihren von Malerei und Zeichnung lebenden Gefäßen, Objekten und Platten eingeladen.

08.10.17-26.11.17 *Shigekazu Nagae*. Galerie Marianne Heller. *Shigekazu Nagae (*1953) zeigt zeitgenössische Keramik-kunst aus Japan in Reinkultur. Der auf dem ganzen Globus bewunderte japanische Star-Keramiker montiert seine atemberaubenden, allen Begrenzungen keramischer Technik hohnsprechenden Gebilde aus scharfgratigen Porzellanplatten, die in kontrollierten Verformungen im Brand Gestalt und Spannung gewinnen und dabei leicht wie vom Wind bewegtes, zu purer Eleganz geblähtes Papier wirken. Die für Europa exklusive Schau ist ein weiteres Mal eine Kooperation mit der YUFUKU Gallery in Tokio.*

Hocheim

Galerie Rosemarie Jäger, Wintergasse 13, D-65239 Hochheim am Main. Website: www.rosemarie-jaeger.de.

Hohenberg an der Eger

Porzellanikon Hohenberg, Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Website: www.porzellanikon.org.

→03.10.17 *Die großen Manufakturen: Augarten · Wien golden twenties - swinging fifties*. Katalog. Porzellanikon Hohenberg. *Die zweite Ausstellung in der Reihe „Die großen Manufakturen“ widmet sich der Wiener Porzellanmanufaktur Augarten. Mit ca. 280 Exponaten werden zwei der spannendsten und prägendsten Perioden dieser erst 1923 gegründeten und bis heute existierenden Porzellanmanufaktur vorgestellt - die Zwanziger/Dreißiger- und die Fünfzigerjahre. Beides Phasen, die von Neuanfängen geprägt waren und Porzellanarbeiten hervorbrachten, die ein Spiegel ihrer Zeit sind - Frauenfiguren eitel oder frech, sanft und sportlich, mädchenhaft oder verrückt; Tiere von naturalistisch anspruchsvoll über elegant stilisiert zu humorvoll possierlich sowie Geschirre von stimmungsaufhellender Farbigkeit, heiteren Dekoren und neuen, modernen Formen.*

Lassen Sie sich von der unglaublichen Detailvielfalt verzaubern und schauen Sie genau hin, denn es gibt kleinste Feinheiten in den Modellierungen und Bemalungen sowie in offensichtlichen wie versteckten Anspielungen und Verweisen zu entdecken. Erleben Sie die den Wiener Porzellanen nach-

gesagte Delikatesse, das musikalische Feingefühl und die zartesten Farbenharmonien.

09.09.17-24.09.17 *Sebastian Scheid with Martin Schlotz*. Museum für Kunst und Geschichte, Nikolausgasse 1, D-78183 Hüfingen Website: www.museum-huefingen.de. *Arbeiten zweier herausragender deutscher Gefäß-keramiker: Sebastian Scheid und Martin Schlotz.*

*Für Sebastian Scheid (*1962) stand von kleinauf fraglos fest, daß er Keramiker werden würde - es war eine Berufung. Was wunder, waren seine Eltern Karl & Ursula Scheid doch selbst Keramiker, die seit Ende der 1950er Jahre über Jahrzehnte mit ihren Gefäßen technisch und formal Maßstäbe für die westdeutsche Studiokeramik setzten. Doch obwohl Sohn Sebastian im selben Metier tätig sein wollte, vermied er es, unmittelbar in die übergroßen Fußstapfen der Eltern zu treten: Er suchte seine Prägungen in größtmöglicher geographischer Entfernung. Nach Praktika in England und in den USA bei der in Chicago tätig gewesenen keramischen Bildhauerin Ruth Duckworth fand er seinen Meister schließlich in Japan: Von 1984 bis '86 lernte er bei dem Lebenden Nationalschatz Tatsuzo Shimaoka im legendären Töpferort Mashiko. Seit 1987 ist er in eigener Werkstatt im hessischen Düdelsheim tätig und blieb Japan doch eng verbunden. Sebastian Scheids Gefäße aus Steinzeug und Porzellan – fein gedreht oder geradezu bildhauerisch aus dem massiven Tonblock geschnitten - sind durch wohlkalkulierte Schnitte mit der Drahtschlinge bestimmt: Rhythmisch werden die Wandungen mit frei gezogenen Schnitten gegliedert oder exakt dekoriert. Reduzierend gebrannte Glasuren setzen gemessen Akzente, betonen die Schnittgrate oder die Unterschiedlichkeit von Innen und Außen.*

*Martin Schlotz (*1959) dagegen steht in ganz anderen Traditionslinien, hatte er doch das Glück, von 1987 bis 1992 bei Volker Ellwanger an der Johannes Gutenberg-Universität in Mainz zu studieren, was ihn mit jenem großen Gefäßkeramiker und wiederum dessen Lehrer Jan Bontjes van Beek in eine bestimmte Auffassung des keramischen Gefäßes in Deutschland stellt. Man ahnt durch das Werk der drei die Genealogie, spürt in gewissen formalen Grundsätzen eine gemeinsame, sich über mehr als ein halbes Jahrhundert ziehende Linie, bemerkt ein inständiges Kreisen um das Grundproblem des keramischen Gefäßes der Gegenwart: Die formal-achsiale Gliederung desselben. Seit 1993 in eigener Werkstatt in Laudert dreht Martin Schlotz seine starkwandigen, in ihrer formalen Schärfe streng wirkenden Gefäße sämtlich auf der Scheibe intuitiv in einem Zug. Selten zeigen sie in der Silhouette Rundung, eher winklige Vor- und Rücksprünge – im Wesentlichen aus der Grundform des Zylinders entwickelt geben dessen Modulationen zum sich weitenden oder schließenden Konus die Elemente ab, aus denen die komplex komponierten Gefäße sich optisch zusammensetzen: Stämmige, kräftige Turmformen und scharf profilierte Schalenformen aus Steinzeug und Porzellan. Glasur und Engoben dienen zur weiteren chromatischen Gliederung oder konterkarieren neuerdings mit heftiger matter Monochromie und rauhen grobbläsigen Oberflächen die formale Schärfe.*

21.10.17-25.02.18 *Die großen Manufakturen: Manufaktur Meissen*. Katalog. Porzellanikon Hohenberg.

Aus Tradition und Erbe entsteht eine große Verantwortung. Erfinder des europäischen Hartporzellans, erste Porzellanmanufaktur Europas mit der ältesten eingetragenen deutschen Marke, den gekreuzten blauen Schwertern - Meissen steht seit mehr als 300 Jahren weltweit für höchste Qualität sowie prägende Formen und Dekore. Wie es gelingt, diese reiche Geschichte mit neuen Akzenten fortzuschreiben, zeigt die Sonderausstellung im Porzellanikon in Hohenberg. Erleben Sie unter anderem, wie die Porzellan-Schneeballblüte aus dem Jahr 1739 in der heutigen Zeit elegant, stilvoll und modern wirken kann.

Höhr-Grenzhausen

Keramikmuseum Westerwald, Lindenstraße 13, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Website: www.keramikmuseum.de
Se website for udstillinger.

Fachbuchhandlung und Verlag, Helmut Ecker, Westerwaldstrasse 1, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Website: www.keramikbuch.de. *Velassorteret specialboghandel for keramiklitteratur.*

Kandern

→01.10.17 *Bedeutender Vertreter einer gemeinsamen Tradition - Léon Elchinger (1871-1942)*. Katalog. Heimat- und Keramikmuseum, Ziegelstraße 30, D-79400 Kandern. Website: www.kandern.de.

Karlsruhe

Museum in der Majolika, Ahaweg 6, D-76131 Karlsruhe. Website: www.landesmuseum.de.

Kellinghusen

Museum Kellinghusen, Hauptstrasse 18, D-25548 Kellinghusen.

Köln

Museum für Angewandte Kunst, An der Rechtschule, D-50667 Köln. Website: www.museenkoeln.de.

Landshut

Museen der Stadt Landshut, Stadtresidenz, Altstadt 79, D-84028 Landshut. Website: www.landshut.de/museen. *Sammellust – der Titel zeigt es unmissverständlich an: Es geht um Begeisterung und Leidenschaft. Seit etwas mehr als andert-halb Jahrzehnten pflegen die Museen der Stadt Landshut eine Partnerschaft mit dem Münchner Keramiksammler Rudolf Strasser. Bereits 2003 konnten die Museen einen Teil der umfangreichen Privatsammlung in ihre Bestände übernehmen; seither gehört die zeitgenössische Keramik in Landshut zum ständigen Ausstellungsprogramm.*

Seiner Herkunft nach ursprünglich ein leidenschaftlicher Fürsprecher zeitgenössischer Gebrauchskeramik, also für das von Hand geformte, handwerklich gut gemachte Gefäß, richtete sich Rudolf Strassers Interesse schon bald mit gleicher Intensität auf das künstlerisch gestaltete Gefäßobjekt; speziell in jüngerer Zeit trat verstärkt noch die keramische Plastik hinzu.

Die aktuelle Studioausstellung in der Landshuter Stadtresidenz konzentriert sich auf ausgewählte Hauptwerke der Sammlung aus dem Grenzbereich von Gefäßobjekt und freier Plastik und macht mit einigen der jüngsten Neuerwerbungen Rudolf Strassers bekannt. Namen wie Claude Champy, Michael Cleff und Jean-François Fouilhoux, Bodil Manz, Renée Reichenbach und Jordi Serra gegenwärtigen stellvertretend die Vorlieben und Ambitionen eines leidenschaftlichen Sammlers und eröffnen eine individuelle Perspektive auf die Vielfalt künstlerischer Keramik der Gegenwart.

Leipzig

GRASSI, Museum für Angewandte Kunst, Johannisplatz 5-11, 04103 Leipzig. Website: www.grassimuseum.de.

→08.10.17 *Frühchinesische Keramik*. Die Sammlung Heribert Meurer. Early Chinese Ceramics. The collection Heribert Meurer. Katalog. GRASSI.

For centuries ceramic has been a central feature of Chinese art and culture. It was employed in everyday life and served ritualistic purposes, also as funerary objects. Dr Heribert Meurer's pre-eminent collection of 174 high-quality pieces dating from 1050 BCE to AD 1280 - which up until now has remained unpublished - offers an impressive panorama of the artefacts' roles as well as vessel forms and techniques of early Chinese ceramic, all complemented by around 31 objects from the GRASSI Museum Leipzig, where the collection was endowed in 2017.

The focal points of the collection are the ceramics of the Tang and Song dynasties. Examples of the popular Sancai (tricolour) lead glaze, Celadon porcelain from Yueyao, Yaozhou and Longquan and Changsha ware, so-called Jian black porcelain from Jianyang Prefecture and Qingbai ware from the southern kiln sites of the Song era illustrate the wealth, diversity, high quality and exceptional appeal of early Chinese ceramics.

→15.10.17 *asiatika · Die Sammlung Stadelmann-Mädler*. Foyerausstellung. GRASSI.

Als Vermächtnis von Dr. claudia Stadelmann (Rom) erhielt das Museum 2016 eine wertvolle Kollektion asiatischer Kunstwerke: Metallarbeiten, Keramiken, Arbeiten auf Papier. Die Sammlung geht auf Frau Stadelmanns Mutter zurück, die der Leipziger Kofferwarenfabrikanten-Familie Mädler entstammte.

04.11.17-07.01.18 *Böhmischer Jugendstil*. Foyerausstellung. GRASSI. *Anfang des 20. Jahrhunderts erhielt die im nordböhmischen Teplitz (heute Tschechien) ansässige Manufaktur »Amphora« zahlreiche Preise für ihre Jugendstil-Vasen, auch auf Weltausstellungen. Die besten Amphora-Keramiken sind heute weltweit gesuchte Sammlerstücke. Das Frankfurter Sammlerehepaar Marinescu wird seine Amphora-Kollektion dem Museum übereignen.*

23.11.17-06.05.18 *»delft porcelain« · Europäische Fayencen*. Katalog. GRASSI.

Mit der Sonderausstellung zeigt das Museum einen bedeutenden, gleichwohl bisher nur wenig beachteten und ausgestellten Sammlungsbestand: europäische Fayencen der unterschiedlichsten Manufakturen und Länder vom 17. bis

zum Ende des 19. Jahrhunderts. Der Bestand des Museums an Fayencen ist außergewöhnlich umfangreich und qualitativ herausragend. Seit der Gründung des Museums im Jahr 1874 wurden Fayencen kontinuierlich gesammelt, sodass die Kollektion heute ungefähr 500 Geschirre und rund 240 Fliesen nahezu aller im 17. und 18. Jahrhundert bedeutenden Manufakturen und Länder umfasst. Erst 2014 konnte eine 55 Objekte umfassende Sammlung französischer Fayencen des Ehepaars Lena und Dr. Jürgen Wittstock, Marburg, als Schenkung für das Museum erworben werden.

02.06.18-30.09.18 *Carolein Smit · L'Amour Fou*. GRASSI.

02.06.18-07.10.18 *Made in Denmark · Formgestaltung seit 1900*. GRASSI.

Ludwigsburg [ved Stuttgart]

Keramikmuseum des Württembergischen Landesmuseum, Schloss Ludwigsburg, Schlossstrasse 30, D-71634 Ludwigsburg. Website: www.schloss-ludwigsburg.de.

Mannheim

Reiss-Engelhorn-Museen, Museum Zeughaus C5, D-68159 Mannheim. Website: www.rem-mannheim.de.

Meißen

Meissen Porzellan-Stiftung GmbH, Talstraße 9, D-01662 Meißen. Website: www.porzellan-stiftung.de. Seit 2015 ist die Meissen Porzellan-Stiftung GmbH Eigentümerin der Museumsobjekte der Staatlichen Porzellan-Manufaktur Meissen und betreut das Porzellan-Museum.

Im Stil einer neoklassizistischen Festhalle errichtet, wurde das Museum im Januar 1916 mit einer großen, repräsentativen Modellschau eröffnet. Das Gebäude der Schauhalle besteht noch immer in seiner ursprünglichen Form und wurde im Jahre 2005 durch einen modernen Anbau erweitert. Die wertvolle historische Innenausstattung aus dem Jahre 1916 ist bis heute Bestandteil des Museumskonzeptes. Vitrinen aus dunkel gebeizter Eiche, passend dazu die Verkleidung der Türnischen, Türen, Pfeiler und Tische bilden einen würdigen Rahmen für das Meissener Porzellan.

Im ersten Obergeschoss entdecken Sie die einmalige Sammlung Meissener Porzellans von 1710 bis in die Gegenwart. Chronologisch geordnet sehen Sie Höhepunkte aus dem über 300-jährigen Meissener Porzellanschaffen.

Die ausgestellten Porzellane sind der öffentlich zugängliche Teil der umfangreichsten Sammlung Meissener Porzellans von 1710 bis heute.

25.03.17 → *Meissener Variationen*. Vom Nachtopf bis zum Prunkservice. Meissen Porzellan-Stiftung GmbH – Porzellanmuseum.

Erleben Sie das breite Spektrum der Meissener Porzellan-Kunst demnächst in der frisch gestalteten zweiten Etage des Porzellanmuseums. Tauchen Sie in Themen ein wie Literatur, Mode, Musik oder Theater. Neu inszeniert, erzählen die Porzellane Geschichten aus Vergangenheit und Gegenwart. Das Beson-

dere liegt oft im Detail oder auch in der Entstehungsgeschichte dahinter.

Katholisch oder evangelisch? Im Kontext des Lutherjahres sehen Sie sakrale Porzellane, die lange Zeit im Depot schlummerten. Eine große Figurengruppe um den Heiligen Franziskus zeigt sowohl die künstlerische als auch die technische Meisterleistung Kaendlers und seiner Mitarbeiter. Zum Wechsel der Konfession von August dem Starken hätte Luther sicher auch etwas zu sagen. So findet er sich wieder neben den Evangelisten und Aposteln und neben Bischof Benno, dessen Heiligsprechung ihm ein Dorn im Auge war.

Zu Tisch bitte: Das Schwanenservice. Ein Höhepunkt der Ausstellung ist eine prächtige Tafel, eingedeckt mit dem opulentesten Service des 18. Jahrhunderts, dem Schwanenservice. Johann Joachim Kaendler arbeitete zusammen mit Johann Friedrich Eberlein von 1737-1742 an dessen Ausformung. Über 2000 Einzelteile sind dafür entstanden. Für 100 Gäste war es gedacht. Auftraggeber war Heinrich Graf von Brühl, Premierminister und Direktor der Porzellanmanufaktur.

Ein Nachtopf aus Meissener Porzellan. Doch Meissener Porzellan kann ebenso politisch oder gar technisch sein. Wussten Sie, dass auch Isolatoren, Nachttöpfe oder Grabplatten aus echtem Meissener entstanden sind?

Verbinden Sie Ihren Besuch im Museum mit einer Besichtigung der Schauwerkstätten der Porzellan-Manufaktur. So wird Ihr Aufenthalt bei uns zu einem unvergesslichen Erlebnis.

Mettlach

Keramikmuseum Mettlach, Alte Abtei, Saaruferstraße, D-66688 Mettlach. Website: www.keramikmuseum-mettlach.de.

München

→19.11.17 *Beate Kuhn*. Keramiken aus der Sammlung Freiberger. Pinakothek der Moderne, Barer Strasse 40, D-80333 München. Website: www.pinakothek.de.

With her unmistakable style and inexhaustible imagination, Beate Kuhn (1927-2015) is one of the most important German ceramic artists of the post-war era. Starting with ceramic for kitchen uses, she gradually moved on to produce sculpted vessels that reflect her critical inquiry into the oeuvres of both Joan Miró and Paul Klee. The end of the 1950s saw Beate Kuhn already fully committed to creating art. Her pieces were assembled from rotating parts and boasted a colored glaze, illustrating how this highly recognized international artist developed art using genuine pottery means and techniques.

Mannheim-based architect Klaus Freiberger has established a unique collection world-wide, featuring over 160 pieces from all the different periods of her work. We have his generosity to thank for the fact that Die Neue Sammlung now possesses these marvelous Beate Kuhn pieces - and can thus for the first time present the impressive oeuvre of this great artist of the ceramic world to visitors to Pinakothek.

Rastatt-Förch

Schloss Favorite, Am Schloss Favorite 5, D-76437 Rastatt-Förch. Website: <http://schloss-favorite.de>.

Rosenau

Europäisches Museum für Modernes Glas, Unterwohlsbach, Rosenau 8, 96472 Rödentel. Website:

www.kunstsammlungen-coburg.de.

Die Kunstsammlungen der Veste Coburg hatten in den 1970er Jahren begonnen, moderne Keramik auszustellen und zu sammeln. 1975 wurde der Richard Bampi Preis zur Förderung junger Keramiker ausgerichtet; 1976, 1980 und 1984 folgte der Ausstellungszyklus "Keramik heute in Bayern" mit aktuellen Arbeiten von in Bayern tätigen Keramikern. Von diesen Ausstellungen konnten jeweils wichtige Werke dauerhaft übernommen werden. Entsprechend liegt der Schwerpunkt der Sammlung auf deutscher Keramik, doch gibt es auch zahlreiche qualitativvolle internationale Arbeiten, insbesondere aus Großbritannien, Frankreich, den Niederlanden, Skandinavien sowie Amerika, Korea und Japan.

Mit der Studiensammlung Keramik ist nun erstmals ein Großteil der Coburger Keramikbestände zu sehen. In 30 Vitrinen wird in alphabetischer Ordnung ein repräsentativer Querschnitt der umfangreichen Sammlung gezeigt. Dazu werden in einer freien Aufstellung Hauptstücke nach thematischen Gesichtspunkten gruppiert. Zu sehen sind traditionelle Gefäßkeramiken wie Vasen und Schalen, Wandreliefs, abstrakte und figürliche Skulpturen sowie konzeptionelle Objekte. In der Freiaufstellung wird den internationalen Werken besonderes Augenmerk geschenkt. Damit wird die internationale Ausrichtung der in der Rosenau gezeigten modernen Glassammlung auch bei der Keramik aufgegriffen. Von einigen Künstlern sind Werke sowohl aus Keramik als auch aus Glas zu entdecken. Die enge Verbundenheit der Werkstoffe Glas und Keramik wird somit offenbar.

Selb-Plössberg

→15.10.17 *Vielfalt der Vervielfältigung*. Porzellangestalter geben Einblicke in ihre Arbeitsweisen. Katalog. Porzellanikon - Staatliches Museum für Porzellan [Europäisches Industriemuseum für Porzellan, Europäisches Museum für Technische Keramik og Rosenthal Museum], Werner-Schürer-Platz 1, D-91800 Selb. Website:

www.porzellanikon.org.

Die Ausstellung präsentiert vier renommierte Künstler, deren Namen in Porzellan Geschichte geschrieben haben - Andreas Ehret, Bärbel Thoeke, Peter Strang, Sabine Wachs - wie auch junge Gestalter der nächsten Generation wie Kyungmin Lee und Maria Volokhova. Die vertretenen Künstler sind Meister ihres Faches, deren Schaffen sich unter anderem auf Arbeiten erstreckt, die im Zusammenwirken mit oder im Auftrag berühmter Porzellanmanufakturen wie Meissen und Wien sowie den legendären durch das Porzellanunternehmen Seltmann in Weiden am ursprünglichen Standort Rudolstadt-Volkstedt wiederbelebten „Schwarzburger Werkstätten für Porzellankunst“ oder auch in deren eigenen Ateliers entstanden sind.

Zeitgleich zur Ausstellung findet in der Galerie Arcanum in Berlin eine Schau statt, die unikative Objekte der Künstler

präsentiert und inhaltlich so die Ausstellung in Selb abrundet. Der Begriff unikativ schließt hierbei nicht das Einsetzen einer Form oder von Formteilen aus. Arcanum, jenes legendäre Wort für die Kenntnis vom Geheimnis der Porzellanherstellung, ist der Name einer Berliner Galerie, deren engagierte Eigentümer sich der Porzellankunst - ob Unikat oder Kleinserie - verschrieben haben.

Staufen

→30.11.17 *Der Elefant im Porzellanladen*. Die Kunst der Tierfiguren. Keramikmuseum Staufen, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Website:

<http://www.landesmuseum.de>.

„Alles muss zum Erlebnis werden, nur das Erlebnis macht das Kunstwerk aus“, so der Künstler Fritz Behn im Jahre 1911. Auf zahlreichen Reisen nach Afrika ließ er sich für seine Skulpturen inspirieren - und schuf einen lebensechten Elefanten. Er ist der Mittelpunkt der Ausstellung „Der Elefant im Porzellanladen“. Um ihn herum tummeln sich weitere 120 Tierfiguren aus Porzellan und hochwertiger Keramik.

Reptilien, Fische, Vögel, Insekten und Säugetiere sind in Staufen nicht nur niedlich anzuschauen - die Tiere begleiten den Besucher auf einer Reise durch die Stilgeschichte. Dabei staunt er über Vergangenes und wird Zeuge der Gegenwartsentwicklung: Welche Tierarten, Darstellungsformen und Oberflächen sind signifikant für die jeweilige Epoche? Der rote Faden durch die Stil- und Designgeschichte aus vier Jahrhunderten führt vom Barock bis in die Gegenwart.

Velten

10.11.17→ *Hedwig Bollhagens Geburtstag (110.)*. Hedwig Bollhagen Museum, Wilhelmstraße 32/33, D-16727 Velten. Se yderligere information på website: <http://hedwig-bollhagen-museum.okmhb.de>.

Weiden

→18.02.18 *Keramik aus England*. Internationale Keramik-Museum, Zweigmuseum der Neuen Sammlung, Luitpoldstraße 25, D-92637 Weiden. Website: www.die-neue-sammlung.de.

Keramik hat in Großbritannien eine lange Tradition, sowohl was die industrielle als auch die handwerkliche und künstlerische Fertigung betrifft. Die Geschichte der modernen Studiokeramik wäre ohne die Arts-and-Crafts-Bewegung und die daraus hervorgegangenen Kunsttöpfereien, wie etwa diejenige von William De Morgan im 19. Jahrhundert oder die Ruskin Pottery zu Beginn des 20. Jahrhunderts, schwer vorstellbar.

Mit William Staite Murray und Bernard Leach, der 1920 von einem längeren Aufenthalt in Japan zurückgekehrt war, begann eine Entwicklung, die nach dem Zweiten Weltkrieg im Schaffen von Lucie Rie und Hans Coper einen ersten Höhepunkt erreichte. Wichtige Impulse kamen um 1960 durch den vermehrten Einsatz von bisher in der Keramik kaum verwendeten Techniken: Statt auf der traditionellen Töpferscheibe zu drehen, formte man die Objekte mit der Hand, wickelte, walzte, baute oder montierte. Damit war der Bann gebrochen für die Studiokeramik in all ihrer Vielfalt, wie sie für die

letzten Jahrzehnte des 20. Jahrhunderts charakteristisch werden sollte.

In keinem anderen europäischen Land entstanden derartig experimentelle, fantasievolle, unterschiedliche künstlerische Ansätze verfolgende und technisch hervorragend ausgearbeitete Keramiken wie in Großbritannien. Ihr Spektrum reicht von den malerischen Dekoren Janice Tchalenkos oder John Maltbys, den Salzglasuren Jane Hamlyns über die Flügelfasen Colin Pearsons bis zu den fantastischen „Landschafts“-Dosen Ian Godfreys und den Plastiken Jill Crowleys oder Jacqueline Poncelets.

Dass Die Neue Sammlung eine derartig große Anzahl an englischer Keramik aus dem eigenen Besitz zeigen kann, verdankt sie der Großzügigkeit des Kölner Sammlers Adolf Egner (1932-2010), dessen Schenkung an europäischer Keramik erheblich zur Erweiterung des eigenen Bestandes beigetragen hat. Egner hatte seine zahlreichen Reisen nach England immer wieder mit dem Besuch einzelner Keramikwerkwerkstätten verknüpft und so im Lauf der Jahre eine bemerkenswerte Sammlung englischer Keramik aufgebaut, die jetzt in einer Auswahl und ergänzt mit anderen Werken der Neuen Sammlung im Internationalen Keramik-Museum in Weiden zu sehen ist.

Nederlandene

Amsterdam

Rijksmuseum, Museumstraat 1, NL-1071 XX Amsterdam. Website: www.rijksmuseum.nl.

Delft

Galerie Terra Delft, Galerie voor hedendaagse keramiek, Nieuwstraat 7, NL-2611 HK Delft. Website: www.terra-delft.nl. See website for information om udstillinger.

Deventer

Loes and Reinier Gallery, Korte Assenstraat 15, NL-7411 JP Deventer. Website: www.loes-reinier.com. See website for yderligere information om udstillinger.

→28.10.17 'Terravisio' porselein met een visie, Yasuyo Nishida & Vladimir Groh. Loes and Reinier Gallery.

Haag

Gemeentemuseum, Stadhouderslaan 41, NL-2517 HV Haag. Website: www.gemeentemuseum.nl.

01.12.12→ Delftware Wonderware. Gemeentemuseum.

→22.10.17 China Character. The story on porcelain. Gemeentemuseum.

04.11.17-18.02.18 Hans de Jong (1932-2011). Gemeentemuseum.

Leeuwarden

Princessehof National Museum of Ceramics, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Website: www.princessehof.nl.

→08.10.17 *Sexy Ceramics*. Princessehof National Museum of Ceramics.

The Princessehof National Museum of Ceramics in Leeuwarden presents a titillating exhibition about eroticism: Sexy Ceramics. Classical Greek vases, refined Asian porcelain and contemporary ceramics by artists such as Louise Bourgeois and Jessica Harrison escort the viewer into the world of sex and seduction. The exhibition follows the phases of love-play, from the first touch and gentle courtship to the act of lovemaking itself. Attention is paid to hidden symbols, evocative shapes and explicit objects, but also to the sensuality of the material, the clay itself.

All ceramics, from robust pottery to delicate porcelain, is made of clay that is shaped by human hands. Ceramists such as Irene Vonck, Anne Marie Laureys and Saturo Hoshino focus on the plasticity and sensuality of clay in their work. The renowned artist Alexandra Engelfriet covered the walls of an exhibition hall with clay, so that these exhibits are literally surrounded by the material. In addition, a film by the young Frisian artist Lotte Middendorp shows how she tries to merge with the tidal flats by entering the clay.

Temptation. Historical images and hidden symbols are an important part of the exhibition. Courtesans, femmes fatales, alluring slippers and naughty pastoral scenes show a world full of temptation. Famous stories from the East and the West seem to be a great source of inspiration, such as the story of Adam and Eve and the famous Japanese novel about the dissolute life of Genji, a son of an Emperor.

The further the visitor advances into the exhibition, the more intensely the imagination is stimulated. The viewer is surrounded by bare breasts, rugged male bodies and graceful ladies. Works by Suzanne Posthumus, Michel Gouéry and Alder Westerloo, as well as Asian ceramics from the 18th and 19th centuries, portray the sensuality of the human body.

→08.10.17 *Anne Wenzel: Chasing silence*. Princessehof National Museum of Ceramics.

Twee jaar lang werkte de kunstenaar aan haar serie die geïnspireerd is op vanitasstillevens uit de Gouden Eeuw. Wenzel maakt beelden van vogels die verstild op een enorme tafel enorme tafelen liggen. Hun donkere veren schitteren en glanzen. Zelfs in de nabijheid van de dood bezitten de vogels kracht en schoonheid. Ze herinneren ons aan de pracht van het leven.

→08.10.17 *Design#2: Licht*. Princessehof National Museum of Ceramics.

Ceramics are all the rage, also in Dutch Design. In 2017 you can discover how designers use light in objects ranging from porcelain lamps to light-emitting installations in the Princessehof National Museum of Ceramics. The combination of light and the solid ceramic material results in a

glittering spectacle. The exhibition features works by Patrick Hartog, Floris Wubben and others.

The designer duo Kranen/Gille created a light installation especially for this exhibition consisting of ceramic tiles, old-school copper connections and LED lighting. The installation measuring 10 x 2 metres forms a luminous landscape at night. It feels as if you're flying in clear blues skies over the polder.

→08.10.17 EKWC@Prinsessehof. Prinsessehof National Museum of Ceramics.

The Prinsessehof National Museum of Ceramics and the European Ceramic Work Centre (EKWC) in Oisterwijk will be working closely together for the foreseeable future.

The Prinsessehof will arrange exhibitions of work by artists who have completed a residency in EKWC. Markus Karstiess starts the ball rolling with Asphalt & Boxes. This German artist exhibits his series Boxes and his work Scholar's Rock, made of glazed ceramics and asphalt debris from Robert Smithson's Asphalt Rundown (1969).

01.01.18-31.12.18 100 Jaar Prinsessehof. Prinsessehof National Museum of Ceramics.

02.06.18-20.06.19 Migrating Ceramics. Prinsessehof National Museum of Ceramics.

Nederlandse keramiek is al eeuwenlang over de hele wereld bekend, maar de oorsprong ervan ligt zelden in Nederland. Keramiek uit het buitenland werd hier verwerkt tot iets nieuws, succesvol gemaakt en vervolgens weer naar andere landen geëxporteerd. De tentoonstelling Migrating Ceramics onderzoekt de ontwikkeling en verspreiding van keramische technieken, stijlen en producten, met Nederland als spil.

Milsbeek

16.09.17-17.09.17 Keramisto 2017. De Mookerplas, Plasmolen, Milsbeek. Website: www.keramisto.nl. *Keramisto beleeft zijn 30ste editie op recreatiegebied Mookerplas in Plasmolen/Mook - Major Pottery Fair in the Netherlands with participation of around 100 leading ceramists from Europe.*

Nieuw-Buinen

Keramisch Museum Goedewaagen, Glaslaan 29, NL-9521 GG Nieuw-Buinen. Website: www.keramischmuseumgoedewaagen.nl.

Rotterdam

→31.01.18 Een lust vor het oog. Museum Boijmans Van Beuningen, Museumpark 18-20, NL-3015 Rotterdam CX. Website: www.boijmans.nl.

Museum Boijmans Van Beuningen bezit een grote collectie majolica welke grotendeels is verworven in de jaren veertig en vijftig van de twintigste eeuw. In deze periode is in het museum veel aandacht voor het verzamelen van zowel Oosters porselein als Westerse keramiek. Majolica mag zeker niet ontbreken in de omvangrijke en ambitieuze keramiekcollectie van het museum.

Tegelen

Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen, Pottenbakkersmuseum, Kasteellaan 8, NL-5932 AG Tegelen. Website: www.tiendschuur.net.

→10.09.17 Wild Things - beestachtige sculpturale keramiek. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen. *Een tentoonstelling met sculpturaal werk gemaakt door hedendaagse kunstenaars uit Nederland en de rest van Europa. Wat hen verbindt is dat zij allemaal inspiratie vinden in het beestachtige. Van dieren tot insecten, tot monsters en andere wilde zaken.*

15.09.17-14.01.18 Kleischilders. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen.

Het wordt een tentoonstelling rondom de techniek slibgoed toegepast door hedendaagse kunstenaars uit Nederland, Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitsland en Denemarken (Peder Rasmussen). Wat hen verbindt is dat zij allemaal terug gaan naar de basis van een eeuwenoude wereldwijd toegepaste techniek: decoreren met kleislib. Bij sommigen zijn de oude voorbeelden nog te herkennen, als echo's van lang vervlogen tijden. Anderen hebben een frisse, brutale en kleurrijke hedendaagse variant ontwikkeld.

19.01.18-08.04.18 Black & White. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen.

"Black & White"-keramische kunst in zwart en wit. Keramiek kan op heel veel manieren kleurrijk gemaakt worden. Maar sommige kunstenaars kiezen bewust voor het weglaten van kleur. Resultaat is sober, strak, verstillend en poëtisch werk van kunstenaars uit heel Europa. Kom tot rust in deze serene zwart-witte wereld.

27.03.18-01.07.18 Op een bedje van Klei. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen.

"Op een bedje van Klei" - aspergeschalen van topkok en verzamelaar van Herman van Ham. Tijdens het asperge seizoen staat een deel van deze prachtige verzameling opgesteld. De collectie omvat een traditie van 100 jaar aspergeschalen uit heel Europa.

13.04.18-09.09.18 Klei-stof. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen.

"Klei-stof"-naai-, brei-, weef- en ander keramisch handwerk. Handwerken beleeft momenteel een ware comeback. Haken, breien zelfs macrameeën mogen weer. Dit inspireerde ook een selectie keramische kunstenaars uit heel Europa. Zij zijn met de plooibare klei hetzelfde te gaan doen. Een verrassende warme expositie die een heel nieuwe visie laat zien op het 'hand'werken met klei.

14.09.18-13.01.19 Jus de céramique. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen.

Jus de céramique - keramiek met weelderige glazuren. Glazuren is een vak apart. Het is mogelijk deze kant en klaar in de winkel te kopen, zoals schilders tegenwoordig veelal doen. De meeste keramische kunstenaars kiezen ervoor zelf hun glazuren te ontwikkelen en samen te stellen. Dit kost veel research, veel scheikundig werk en nog meer proeven en geduld. De resultaten zijn al de moeite waard. Met prachtige

gelaagdheden, kleurschakeringen, verschillende gradaties in glans en transparantie. Laat je bedwelmen door deze weelderige glazuren van gerenommeerde kunstenaars uit heel Europa.

Belgien

Bruxelles

Musées royaux d'Art et d'Histoire/Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, 10 Jubelpark, B-1000 Bruxelles. Website: www.kmkg-mrah.be.

Puls Contemporary Ceramics · Annette Sloth, Edelknaapstraat 19 rue du Page (Châtelain) B-1050 Brussels. Website: www.pulsceramics.com. Se website for yderligere udstillinger.

14.10.17-11.11.17 *Hans Vangso & Jussi Ojala*. Puls Contemporary Ceramics.

Morlanwelz

11.11.17-18.02.18 *Porcelaine et faïences de Namur*. Musée royal de Mariemont, Chaussée de Mariemont 100, B-7140 Morlanwelz. Website : www.musee-mariemont.be.
Cette exposition entend faire le point sur la production d'objets en faïence et en porcelaine à Namur aux XVIIIe et XIXe siècles. C'est à Namur que Pierre-Philippe Decoux répond à un réel besoin de création d'objets prestigieux au XVIIIe siècle. Une faïencerie est également attestée dans la localité de Saint-Servais (Namur). L'exposition relate aussi la production de la manufacture jusqu'à son rachat en 1858. Cette épopée a été étudiée avec précision par Dominique Marcoux, commissaire de l'exposition. Celle-ci se tiendra à Mariemont pour les porcelaines et à Keramis (La Louvière) pour les faïences.

Raeren

Töpferiemuseum Raeren, Burgstrasse 103, B-4730 Raeren. Website: www.toepferiemuseum.org.

Frankrig

Henrichemont

Le Centre céramique contemporaine, La Borne, 18250 Henrichemont. Website: <http://ceramiquelaborne.org>.
Se website for årets mange udstillinger.

Musee Vassil Ivanoff, Route des Coquillers, La Borne d'en bas, 18250 Henrichemont. Website: www.musee-ivanoff.fr.

Nançay

Galerie Capazza, 1 rue des Faubourgs, 18330 Nançay. Website: www.galerie-capazza.com. Se website for udstillinger.

Paris

Les Arts Décoratifs, 107, rue de Rivoli, 75001 Paris. Website: www.lesartsdecoratifs.fr.

Musée National de Céramique Sèvres, Cité de la céramique, 2 place de la Manufacture, 92310 Sèvres. Website: www.musee-ceramique-sevres.fr.
Se website for årets udstillinger.

Sarreguemines

→10.01.18 *Vallauris*. La belle histoire (1881-2010) Musée de la Faïence, 17, rue Poincaré, 57200 Sarreguemines. Website: www.sarreguemines-museum.com.
Son sous-sol, riche en terre argileuse, a fait de Vallauris la cité des potiers. Parallèlement à une production de céramique culinaire traditionnelle, une céramique artistique émerge à la fin du XIXe siècle, notamment grâce à la famille Massier.

En 1948, l'arrivée de Picasso dans la cité des potiers contribue largement au renouveau de la céramique. Par sa présence et sa production originale, il favorise l'installation à Vallauris de nombreux artistes venus eux aussi s'initier aux arts du feu. Citons par exemple Jean Marais ou encore Jean Cocteau.

C'est bien dans les années 50 que la céramique de Vallauris connaît son âge d'or. Quelques grands noms qui ont fait sa renommée Roger Collet, Gilbert Portanier, Roger Capron, Jean Derval...

Schweiz

Geneve

Musée Ariana - Musée suisse de la céramique et du verre, Avenue de la Paix 10, CH-1202 Geneve. Website: www.ville-ge.ch/ariana.

→21.01.18 *Assiettes parlantes*. Musée Ariana.
Le Musée Ariana possède une centaine d'assiettes parlantes en faïence fine française et suisse romande traitant de thèmes variés tels que la vie militaire, la chasse ou les mœurs de la société urbaine et rurale au 19e siècle. Fables, rébus, proverbes et chansons populaires sont également représentés ou inscrits sur ces pièces souvent satiriques ou caricaturales.

→18.02.18 *Schnaps et rösti*. Katalog. Musée Ariana.
Avec leurs décors traditionnels fleuris, animaliers ou héraldiques, la poterie dite "céramique paysanne" produite principalement dans la campagne bernoise et le verre émaillé de Suisse centrale, regroupé sous l'étiquette de "verre de Flühli", forment un patrimoine local d'une richesse insoupçonnable.

15.09.17-04.03.18 *François Ruegg - Statuts l statues*. Musée Ariana. *Pour François Ruegg (1954), la statue n'est autre qu'une représentation du pouvoir, du « statut » de la personne représentée. Pour souligner cette supériorité*

rité hiérarchique et afin d'asseoir son honorabilité, la statue est juchée sur un socle.

Nyon

Musée Historique et des Porcelaines, Château de Nyon, CH-1260 Nyon. Website: www.chateaudenyon.ch.

Solothurn

Kunstforum, Schaalgasse 9, CH-4500 Solothurn. Website: www.kunstforum.ch. See website for udstillinger.

Zürich

Porzellan- und Fayencen. Die Sammlung des Schweizerischen Nationalmuseums, Zunfthaus zur Meisen Zürich, Münsterhof 20, CH-8001 Zürich. Website: <http://www.nationalmuseum.ch>.

USA

Boston

Museum of Fine Arts, Boston Avenue of the Arts, 465 Huntington Avenue, Boston, Massachusetts. Website: www.mfa.org.

Charlotte

Mint Museum Randolph, 2730 Randolph Road, Charlotte NC 28207. Website: www.mintmuseum.org.

Minneapolis

Minneapolis Institute of Art, Wells Fargo Center, Downtown Minneapolis. [Located between 6th and 7th streets along Marquette Avenue, at 90 South 7th Street]. Website: <https://new.artsmia.org>.

→15.9.17 *Georges Jeanclos's Sleepers (Dormeurs)*.

Minneapolis Institute of Art.

Georges Jeanclos (1933–97) was among the most important ceramic sculptors in France during the late 20th century. He developed personal imagery centering on themes of death, birth, resurrection, and human interconnection. Jeanclos's exploration of the human condition was rooted in his experience as a Jewish boy during World War II, hiding in the forests around Vichy, in Nazi-occupied France, to escape the Gestapo (German secret police). This object-in-focus exhibition presents the new sculptural acquisition Sleepers (Dormeurs) from 1979 in an expanded context, including his unique sculptural method in clay, and the work's reflection of his Jewish identity and personal experiences.

→29.07.18 *The Beginnings of Modernism: British Design, 1870-1910*. Minneapolis Institute of Art.

In U.S. and European decorative arts in the late 1800s, Britain led the way in modern design. Some common themes emerged: an openness to global design influences and an embrace -or rejection - of industrial manufacturing. Christopher Dresser, considered the first modern industrial designer, worked with British manufacturers of furniture, metalwork, wallpaper, ceramics, and glass to create well-

designed objects for mass production. Dresser, a trained botanist and world traveler, studied design from all cultures. His designs reflect either new uses of natural or cultural motifs, or incredible simplicity through a focus on geometry and surface.

At the same time, designers and makers who were part of the English Arts and Crafts movement wanted to provide handmade - and often luxurious and expensive - alternatives to mass-produced goods. Standards were set and maintained by the Guild of Handicraft led by Charles Robert Ashbee. London department store Liberty's of London sold handmade and unique objects made by British craftsmen and women. This exhibition shows the dominance of Britain during this era with works by Dresser and his contemporaries.

23.12.17-13.05.18 *Mizusashi: Japanese Water Jars from the Carol and Jeffrey Horvitz Collection*.

Minneapolis Institute of Art.

Mizusashi is a utensil used in the Japanese tea ceremony, a tradition with medieval origins that is still widely practiced today. In a tea gathering, a host prepares bowls of tea by whisking together powdered green tea and hot water drawn from a kettle. The mizusashi, typically an earthenware or stoneware jar, holds the water used to replenish the kettle and rinse the bowls. The first utensil to enter the room and the last to leave, the mizusashi is a locational and aesthetic anchor for the gathering and can take a wide variety of shapes, sizes, and appearances. This selection of 20th- and 21st-century mizusashi highlights two important trends - the perpetuation of longstanding tea traditions alongside the artistry and technical excellence that define modern Japanese ceramics. This exhibition is complemented by a selection of Japanese tea utensils from the turn of the 17th century.

New Haven

14.09.17-03.12.17 *Things of Beauty Growing: British Studio Pottery*. Yale Center for British Art, 1080

Chapel Street, New Haven, Connecticut. Website:

<http://britishart.yale.edu>.

This exhibition will tell the story of studio pottery in Britain, from the 1920s to the present, through the evolution of the vessel form. Jar, bowl, charger, monumental urn: this family of forms ties ceramics to its functional origins.

A vessel exists to hold or contain - a purpose it may fulfill literally, metaphorically, or both. The antiquity of the vessel, the familiarity of its shapes and forms, provides a ready-made language, which ceramic artists have for decades invoked and emulated but also distanced, transformed, and renewed.

The exhibition will trace the major typologies that have defined studio ceramics since the early twentieth century, such as the mysterious form of the moon jar, originally developed in Korea during the Joseon dynasty and reinterpreted in twentieth-century Britain as an emblem of transcendence.

A series of archetypal forms will be presented that mark out a loose chronology, as well as a trajectory of thinking: from

the tea bowls that Bernard Leach brought from Japan and shaped into the foundations of British pottery to recent monumental works by Julian Stair, Felicity Aylieff, and Edmund de Waal, which have pushed the medium beyond limits previously imagined.

"Things of Beauty Growing": British Studio Pottery is being organized by the Yale Center for British Art in partnership with The Fitzwilliam Museum, University of Cambridge.

New York

Alfred Ceramic Art Museum, Alfred University, New York. Website: <http://ceramicsmuseum.alfred.edu>. See website for yderligere udstillingsinformation.

→12.08.18 *Fired by Passion: Masterpieces of Du Paquier Porcelain from the Sullivan Collection.* Bogudgivelse. The Frick Collection, 1 East 70th Street, New York, NY 10021. Website: <http://www.frick.org>. The Frick Collection announces a new year-long installation in the Portico Gallery, *Fired by Passion*, inspired by the generous gift of fourteen pieces of Du Paquier porcelain made to the Frick in 2016 by Paul Sullivan and Trustee Melinda Martin Sullivan. The Du Paquier Manufactory was established in Vienna in 1718 by Claudius Innocentius du Paquier, an entrepreneur and official at the Viennese Court, and was only the second manufactory in Europe to produce true porcelain, after the Royal Meissen Manufactory, outside Dresden. Although in operation for only twenty-five years, Du Paquier left an impressive body of inventive and often whimsical work, forging a distinct identity in the history of European porcelain production.

Fired by Passion presents about forty tureens, drinking vessels, platters, and other objects produced by Du Paquier between 1720 to 1740, which were coveted by aristocrats in Vienna and throughout Europe. In addition to exploring the rivalry between the Du Paquier and Meissen manufactories, the exhibition highlights the eclectic mix of references - many of them East Asian - that inspired Du Paquier porcelain. Splendid examples with coats of arms and heraldic symbols from commissions across Europe also illustrate the manufactory's success and influence beyond Vienna. *Fired By Passion: Masterpieces of Du Paquier Porcelain from the Sullivan Collection* is organized by Charlotte Vignon, Curator of Decorative Arts, The Frick Collection.

The Museum Shop of the Frick carries a sumptuously illustrated publication, also called "Fired by Passion", in which scholars of international standing Meredith Chilton and Claudia Lehner-Jobst present the distinctive style and the exciting history of Du Paquier porcelain in the context of Baroque Vienna. The first comprehensive publication on this important porcelain manufactory, this three-volume work has been made possible through a five-year research program conducted by the Melinda and Paul Sullivan Foundation for the Decorative Arts. The objects shown, many of them for the first time here, are in major public and private collections.

→08.10.17 *Ettore Sottsass · Design radical.* At the Met Breuer. Metropolitan Museum of Art, The Met Fifth

Avenue, 1000 Fifth Avenue, New York, NY 10028.

Website: www.metmuseum.org.

Ettore Sottsass: Design Radical is the first design show that The Met Breuer will present. Sottsass was an Italian architect and designer who, over the course of his 60-year career, completely changed our notion of design. He was breaking the rules. He was trained as a modernist but he brought empathy, joy, emotion, surprise, wonder into his objects. This career survey draws from across The Met's collections, looking to ancient cultures and civilizations, ritual objects and artifacts, as the basis for Sottsass's own practice. He was hugely inspired by these objects. He really could design it all and he did it in every medium.

Furniture is probably his first love. He was really interested in the transformation that a material would undergo under extreme heat, so ceramics and glass were of particular interest to him. He is known for the Valentine typewriter. This was one of the first real pop consumer objects. It influenced the imaginations of a whole generation of designers who came after Sottsass.

In 1981, he starts Memphis with a group of young designers. They famously matched colors that we would never put together, crazy patterns. He actually believed colors were like words and they expressed emotions.

The Met Breuer represents the height of modernism and Sottsass's career was about the revision of that form of design, of giving it color, giving it life. So to find Sottsass's work in the heart of that building is going to be a really beautiful contrast.

17.10.17-01.01.18 *Holding the Line: Ceramic Sculpture by Stanley Rosen.* Alfred Ceramic Art Museum. See website for yderligere udstillingsinformation.

17.10.17-01.01.18 *Hereafter: Kelcy Chase Folsom.* Alfred Ceramic Art Museum. See website for yderligere udstillingsinformation.

17.10.17-01.01.18 *Minyao: The Art of the Everyday. A Selection of Chinese Folk Pottery.* Alfred Ceramic Art Museum. See website for yderligere udstillingsinformation.

Pomona

American Museum of Ceramic Art, AMOCA, 340 S. Garey Avenue, Pomona CA 91766. Website: www.ceramicmuseum.org. See website for udstillingsinformation.

→30.12.17 *We the People: Serving Notice.* American Museum of Ceramic Art, AMOCA. *Our current political and social climate is arguably one of the more divisive and turbulent periods in the past 50 years. There are feelings of anger, sadness, and fear - but also of hope, compassion, and unity.*

Historically, museums have long been at the forefront of presenting and preserving our cultural values through their exhibitions and collections. Artists have reflected and

documented what is happening in their communities and in society. Through their artwork, they have the opportunity to encourage contemplation, conversation, and/or action on some of the most important issues of our lifetime. With that said, AMOCA has invited artists from across the country to “serve notice” on a range of issues including: capital punishment; environmental protection; freedom of speech; gender equality; human rights; immigration; racism; wildlife protection; and women’s rights.

→31.07.18. *Mettlach: Folklore & Fairy Tales.*

American Museum of Ceramic Art, AMOCA.

Folktales have been found in cultures throughout the world. Many folktales emerged simultaneously and independently of one another, suggesting that cultures shared parallel narratives.

The Roman historian Strabo recorded one of the earliest versions of Cinderella in the first century B.C. The classic fairy tale Hansel and Gretel was based on real events during the Great Famine of 1315 A.D. In the late 1600’s French author Charles Perrault, wrote stories derived from folktales including Little Red Riding Hood, Cinderella, Puss in Boots, The Sleeping Beauty and Bluebeard.

*The invention of the printing press by Johannes Gutenberg around 1440 improved the speed of printing books. The Industrial Revolution and advancements in printing technologies increased the quantity of books and reduced the cost of producing books. These innovations enabled writers such as Jacob and Wilhelm Grimm to collect, document, and share classic folklore and fairy tales with a much larger audience. The *Mettlach: Folklore and Fairy Tales* exhibition includes 140 objects.*

History of Mettlach. *In 1748, François Boch began manufacturing ceramic dinnerware in France. In 1809, the Boch family purchased a former Benedictine abbey in Mettlach, Germany. Mettlach is located on the Saar River near the border of France. Jean-François Boch, François Boch’s grandson, designed many of the machines used to improve production at the new facility.*

In 1791, Nicholas Villeroy acquired an earthenware factory in Germany. Villeroy brought in specialists from England and France to modernize production and around 1815 they developed a printing process to create decals that could be fired onto clay (prints under glaze).

The two families merged their ceramic companies in 1836 to create Villeroy and Boch (V&B). The Mettlach factory reached its peak about 1880 but began to decline around in the early 1900’s due to a downturn in the economy and World War I. Today, V&B continues to produce bathroom wares, tableware, and other ceramics.

16.09.17-28.01.18 *Kukuli Velarde: Plunder Me, Baby.*

American Museum of Ceramic Art, AMOCA.

*This is the first West Coast exhibition by the U.S.-based Peruvian artist Kukuli Velarde, who was born in Cusco in 1962 and moved to the U.S. in 1988. The *Plunder Me, Baby* ceramic sculptures evoke a childhood memory that has haun-*

ted Velarde, of hearing her 16-year-old nanny declare “I don’t speak Quechua” (the language of the Inca) in an attempt to hide her indigenous roots. To challenge this racism, Velarde creates personal and sometimes confrontational ceramic sculptures which are based on the traditional forms and surface decorations of Pre-Columbian ceramics but include the artist’s own image and reference her indigenous ancestry.

Canada

Toronto

Gardiner Museum, 111 Queen’s Park, Toronto, Ontario, Canada M5S 2C7. Website: www.gardinermuseum.on.ca.

→10.09.17 *Northern Visions · Contemporary Inuit ceramics.* Gardiner Museum.

Ceramic production in Canada’s North is unique to Kangiqli-niq (Rankin Inlet). First introduced to this community through a government-run program in the 1960s and 70s, ceramics has experienced a resurgence over the past decades through the privately-run Matchbox Gallery.

Northern Visions illustrates how the artists of Rankin Inlet draw upon tradition to create new works that embody the attributes of the Inuit people: interconnectedness, resilience, strength, and creativity. This display includes works by Yvo Samgushak, Roger Aksadjuak, John Kurok, and Leo Napayok.

19.10.17-21.01.18 *Steven Heineman: Culture and Nature.* Gardiner Museum.

“Ceramics is really painting and sculpture combined.”

For the past thirty-five years, acclaimed Canadian artist Steven Heinemann has transformed the medium of ceramics in Canada. Working in varying scale, Heinemann explores the paradoxes between culture and nature, deliberation and chance, interior and exterior surfaces, all within the tightly controlled ceramic vessel.

This timely retrospective exhibition examines Heinemann’s fascinating and evolving process to reveal how he exploits a limited series of gestures, textures, pigments, and images to achieve his wondrously tactile bowls, pods, and other vessel-shaped forms that embody the polarities between life and nature.

Heinemann works on a single piece for years, living with it, firing it multiple times to achieve the desired result, and reworking the surface by sandblasting, scratching, polishing, and sometimes stenciling to evoke glyph-like imagery.

The exhibition also delves into the artist’s creativity and inspiration, and particularly how his interest in ecology, cosmology, and ancient artifacts inform his lyrical investigations of containment, volume, and ornamentation.

Niels Skovgaard
Billedhugger · Modellør · Grafiker · Illustrator
Efterlysning

Vejen Kunstmuseum forbereder sammen med Skovgaard Museet i Viborg en udstilling om Niels Skovgaard i 2018. Vejen Kunstmuseum sætter primært fokus på Niels Skovgaard som billedhugger i arbejdet med skulptur og keramik samt grafikken og måske også nogle af hans mange illustrationsopgaver.

Skulle der være læsere med kendskab til Niels Skovgaard-værker i privateje, og i særdeleshed til keramiske værker og skulpturer, bedes de henvende sig til Vejen Kunstmuseum på tlf. 79 96 69 40 eller per email på museum@vejenkom.dk.

Møller & Bøgely's keramiske Kunstbrænderi
Efterlysning

Vejen Kunstmuseum arbejder frem mod at præsentere en udstilling om Møller & Bøgelys værksted. Skulle nogen ligge inde med oplysninger om værkstedet, vil museet meget gerne kontaktes på tlf 79 96 69 40 eller per email på museum@vejenkom.dk.

Lillerød Lervarefabrik
Efterlysning

Allerød Lokalhistoriske Arkiv er i færd med at udarbejde en bog om Lillerød Lervarefabrik.

Arkivet efterlyser derfor både fotografier fra selve fabrikken og af pottemagerne samt billeder af især den ældre keramik. Hvis nogen har oplysninger eller har været ansat på Lillerød Lervarefabrik, så bedes man kontakte Birthe Skovholm, Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Kirkehavegaard, Kirkehaven 10, 3450 Allerød. Tlf 48 17 08 91. Mailadresse: lafak@lafak.dk.

Fuurstøm Fajanceværk · Nymølle Keramisk Fabrik · Boveskov
Efterlysning

Med henblik på udarbejdelse af et skrift om Fuurstrøm Fajanceværk, Nymølle Keramiske Fabrik og Boveskov søges oplysninger om:

- Værkstedernes historie.
- Virksomhedernes omsætning, antal medarbejdere og materiel, etc.
- Fotografier af virksomhederne produkter - lertøj, fajance og stentøj, herunder også signaturer og fabriksmærker.
- Hvem arbejdede på virksomhederne (kunstnere, kunsthåndværkere, drejere og øvrige ansatte)?
- Hvilke salgskanaler benyttede man (Forretninger der ejedes af eller var tilknyttet C. Schous Fabriker, isenkræmmere, udstillinger mv)?

Da litteraturen om virksomhederne er yderst sparsom, vil jeg være meget taknemmelig for yderligere oplysninger. Således findes der stort set intet om Boveskov. Varemærket Boveskov var ejet af C. Schous Fabriker A/S, der også ejede Fuurstrøm Fajanceværk og Nymølle Keramiske Fabrik (de sidste knap 10 år af sin eksistens havde Nymølle Keramiske Fabrik dog anden ejer). Men hvor foregik produktionen af Boveskovs keramik, der mest bestod af Gunnar Nylund modeller fra Nymølle i let modificeret form med som regel men ikke altid en meget blank glaser?

Jeg håber, at *keramiske noters* læsere kan hjælpe mig videre i arbejdet med de tre virksomheder.

Har du oplysninger om disse virksomheder eller deres kunstnere, så kontakt venligst: Henning Pihlmark.
Mailadresse: henningpihlmark@gmail.com.

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik 2017

ved Gunnar Jakobsen

Thorvald Bindsbøll - stærk form og frit spil. Af Mirjam Gelfer Jørgensen. Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København 2017. 377 s. ill. litt. noter. index. ib. 420 kr.

Thorvald Bindsbøll - Inventing modernism. By Mirjam Gelfer Jørgensen. Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København 2017. 377 s. ill. litt. noter. index. ib. 420 kr.

Et gyldent alter til Nørre Nisum Kirke. Af Peter Brandes. Museet for Religiøs Kunst, Lemvig og Forlaget Wunderbuch, Skive 2017. 96 s. ill. (s 5-6 Forord. Af Signe Kahr Sørensen, s 9 Om Nørre Nisum Kirke. Af Henning Fogde, s 11 Sahls gyldne alter. Af Peter Brandes og s 13 ff Peter Brandes tanker bag udsmykningen. Nedskrevet af Henning og Frederik Fogde). [Peter Brandes].

Gauguin. Artist as Alchemist. By Gloria Groom and Claire Bernadi. Yale University Press [Website: <http://yale-books.co.uk>], London 2017. 320 s. ill. litt. noter. ib. 45 £.

Clay. Contemporary Ceramic Artisans. By Amber Creswell Bell. Thames & Hudson, London 2017 [Australia 2016], s 202-205. ill. [Steen Ipsen].

Erik Nyholm. Keramiske billeder. Af Troels Andersen. Forlaget Vandkunsten [www.forlagetvandkunsten.dk], København 2017. 224 s. ill. litt. noter. ib. 350 kr.

Axel Salto · Stentøjmesteren. Red. af Susanne Bruhn og Pia Wirnfeldt. Clay · Keramikmuseum Danmark [Website: <http://claymuseum.dk>], Middelfart 2017. 208 s. ill. litt. noter. ib. 300 kr.

Axel Salto · Master of Stoneware. Ed. by Susanne Bruhn and Pia Wirnfeldt. Clay · Keramikmuseum Danmark [Website: <http://claymuseum.dk>], Middelfart 2017. 208 s. ill. litt. noter. ib. 300 kr.

Susanne Ussing · billedkunstner og arkitekt. Af Tania Ørum, Birgitte Anderberg, Carsten Thau, Peter Lauge-sen m.fl. Strandberg Publishing [Website: www.strandbergpublishing.dk], København 2017. 240 s. ill. litt. noter. ib.

Familie på træben. Om J.F. Willumsens Familie vase. Af Peder Rasmussen. Aristo Bogforlag [Website: aristobogforlag.dk], København 2016. 200 s. ill. litt. noter. ib. 200 kr.

Dansk Værkstedskeramik 1950-2010 i Designmuseum Danmark. Af Bodil Busk Laursen. Bestandskatalog. Designmuseum Danmark [Website: <https://designmuseum.dk>], København 2017. 360 s. ill. litt. noter. 349 kr.

Danish Studio Ceramics 1950-2010 in Designmuseum Danmark. By Bodil Busk Laursen. Catalogue of the collection. Designmuseum Danmark [Website: <https://designmuseum.dk>], København 2017. 360 s. ill. litt. noter. 349 kr.

Kunsthåndværk 2017. Kunstetagerne/Mariagerfjord Kunstforening og Hobro Kunstsamling, Hobro 2017. 28 s. ill. (s 1 Forord. Af Birgitte Nissen og Søren C. Olesen, s 3-4 Det universielle sprog. Brug af ornament og mønster i samtidens kunsthåndværk. Af Ulrikka Mokdad, s 6-7 På tværs. Lisbeth Voigt Durand, s 8-9 På tværs. Gurli Elbækgaard, s 16-17 De 7 ovenpå. Maja Frendrup, og s 26 De 7 ovenpå. Barbro Åberg).

Kærlighed til Leret. Janus Bygningen, Tistrup 2017. [28 s]. ill. (s 3 Kærlighed til leret. Af Ninna Gøtzsche, s 4-7 Claydies – 2013. Interview med Claydies ved Ninna Gøtzsche, s 8-9 Claydies - 2017. Interview med Claydies ved Ninna Gøtzsche, s 10-13 Mette Maya Gregersen - 2013. Tanker der finder form. Interview med Mette Maya Gregersen ved Ninna Gøtzsche, s 14-15 Mette Maya Gregersen - 2017. Interview med Mette Maya Gregersen ved Ninna Gøtzsche, s 16-19 Christin Johansson - 2013. Møder mellem mennesker. Interview med Christin Johansson ved Ninna Gøtzsche, s 20-22 Christin Johansson - 2017. Interview med Christin Johansson ved Ninna Gøtzsche, 23-26 Ninna Gøtzsche - 2013. Hvordan man ender i en verden af ler. Af Ninna Gøtzsche og s 27-28 Ninna Gøtzsche - 2017. Af Ninna Gøtzsche). [Claydies (Tine Broksø og Karen Kjældgaard-Larsen), Mette Maya Gregersen, Ninna Gøtzsche og Christin Johansson samt Dirty Go Clay Band (Mette Maya Gregersen, Louise Gaardmann og Lea Nielsen)].

Kærlighed til Leret. Af Ninna Gøtzsche. Kunstmagasinet Janus. 2/2017, s 3-5. ill. [Claydies (Tine Broksø og Karen Kjældgaard-Larsen), Mette Maya Gregersen, Ninna Gøtzsche og Christin Johansson].

Profiler i ler. Dronninglund Kunstcenter, Dronninglund 2017. 24. s incl omslag. ill. (s 3 Forord. Af Jette Abildgård, s 6-9 Aage Birck, s 18-21 Hans og Birgitte Börjeson), s 10-13 Anne Fløche og s 14-17 Sten Lykke Madsen).

Keramiker Nøglen. Af Erik Linnet. 2. rev. udg. Erik Linnet Design, København 2017. 212 s. ill. litt. stikord. ib. 295 kr.

Bøger på vej 2017-2018 – Danmark

Tommerup Keramiske Værksted. Af Lise Seisbøll og Gunnar Jakobsen m.fl. Forlaget Wunderbuch, Skive. 2 bd. i kassette. Dansk og engelsk udgave. Efteråret 2017.

Lillerød Lervarefabrik. Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød. 2017.

Lertøj i Danmark 1600-1900. Red. af Annali Bork, Bodil Møller Knudsen & Lennart S. Madsen. Ehlers Lertøjssamling, Museum Sønderjylland [Website: www.museum-sonderjylland.dk].

Spor i Keramikken & Keramiske Profiler 1880-2012. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt.

Saxbo. Red. af Mirjam Gelfer-Jørgensen med bidrag af Mirjam Gelfer-Jørgensen, Teresa Nielsen, Anders Uhrskov og Morten Løbner Espersen.

Nye udenlandske bøger 2016-2018 – et udvalg

Gitte Jungersen. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 2018.

Magne Furuholmen: Imprints. Press Publishing, Oslo 2017. 352 s. ill. litt.

Gunnar Nylund. Av Petter Eklund. Historisks Media [Website: www.historiskamedia.se], Lund. 13.11.17. 180 s. ill. litt. ib. 269 SEK.

Vitamin C. Clay and Ceramic in Contemporary Art. By Clare Lilley. Phaidon Press [Website: <http://uk.phaidon.com>], London. 02.10.17. 304 s. ill. ib. 39,95 £.

Ceramic. Pottery and Civilisation in the West. By Paul Greenhalgh. Bloomsbury Visual Arts [Website: www.bloomsbury.com], London. 08.03.18. 304 s, ill. litt. noter. ib.

Lotte Reimers' new ceramic collection. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 2018.

Victorian Staffordshire Pottery Religious Figures. By Stephen Duckworth. ACC Art Books [Website: www.accartbooks.com/uk], Woodbridge. 16.10.17. 160 s. ill. ib. 30 £.

Ceramics and Globalization. Staffordshire Ceramics, Made in China. By Neil Ewins. Bloomsbury Academic [Website: www.bloomsbury.com], London 2017. 206 s. ill. litt. index. ib. 65 £.

The Marshall Collection of Worcester Porcelain in the Ashmolean Museum. By Rosalind Sword. Ashmolean Museum [Website: <http://www.ashmolean.org>], Oxford 2017. 696 s. ill. litt. noter. ib. 95 £.

Wedgwood. A Story of Creation and Innovation. Foreword by Alice Rawsthorn, Contribution by Mariusz Skronski, Introduction by Gaye Blake-Roberts. Rizzoli [Website: www.rizzoliusa.com], New York. 03.10.17. 304 s. ill. litt. noter. ib. 60 \$.

Arts and Crafts Tile. From the Collection of the Two Red Roses Foundation. By Susan J. Montgomery. Lucia Marquand [Website: <http://luciamarquand.com>], Washington. 2017. 360 s. ill. litt. ib. 49,95 £.

Things of Beauty Growing. British Studio Pottery. By Glenn Adamson, Martina Droth and Simon Olding. Yale University Press [Website: <http://yalebooks.co.uk>], London 2017. 472 s. ill. litt. noter. ib. 55 £.

Contemporary British Ceramics and the Influence of Sculpture. Monuments, Multiples, Destruction and Display. By Laura Gray. Routledge Advances in Art. Routledge. 09.01.18. 176 s. ill. litt. ib. 115 £.

Demystified. The European Ceramic Workcentre as Centre of Excellence. By Nick Renshaw. Jap Sam Books [Website: <https://www.japsambooks.nl>], Heijningen 2017. 300 s. ill. litt. hf. 33 €.

Nature and the Nation in Fin-de-Siècle France. The Art of Emile Gallé and the Ecole de Nancy. By Jessica M. Dandona. The Histories of Material Culture and Collecting 1700-1950. Routledge [Website www.routledge.com]. 2017. 228 s. ill. litt. noter. ib. 110 £.

Maiolica before Raphael. By Elisa P. Sani and Justin Raccanello. Sam Fogg [Website: www.samfogg.com], London 2017. 248 s. ill. litt. hf. 40 £.

Italian Maiolica and Europe. Medieval and Later Italian Pottery in the Ashmolean Museum. By Timothy Wilson. Ashmolean Museum, Oxford 2017. 568 s. ill. litt. noter. ib. 39 £.

Meissner Porzellanmalerei und ihre grafischen Vorlagen. Raffinesse im Akkord. Von Claudia Bodinek. Michael Imhof Verlag [Website: www.imhof-verlag.de], Petersberg. 01.12.17. 790 s. ill. litt. noter. ib. 135 €.

Porcelaine royale. Napoleons Bedeutung für Sèvres und Fürstenberg. Von Martin Minning et.al. Sandstein Kommunikation. 07.09.17. 168 s. ill. litt. noter. Taschenbuch. 25 €.

Sammlung Faltus. Wiener Porzellanfiguren des Rokoko. Von Annette Ahrens. Album Verlag [Website: www.albumverlag.at], Wien. 01.10.17. 432 s. ill. litt. noter. ib.

Wiener Werkstätte 1903-1932. The Luxury of Beauty. By Christian Witt-Dorring. Prestel. 26.10.17. 400 s. ill. litt. ib. 40 £.

The Teabowl. East and West. By Bonnie Kemske. Bloomsbury Academic [Website: www.Bloomsbury.com], London 2017. 160 s. ill. litt. ib. 22,75 £.

The Invisible Hand. The China Trade and How it Changed India (and the World). By Amitay Ghosh. John Murray [Website: www.johnmurray.co.uk]. 05.10.17. 224 s. ill. ib. 20 £.

Chinese Porcelain. By Zie Xiaoquan. CYPI Press [Website: www.cypi.net], London 2017. 256 s. ill. litt. ib. 59,95 \$.

Collecting China. The Memoirs of a Hong Kong Art Addict. By Brian McElney. Earnshaw Books. 2017. 248 s. ill. hf. 19,99 £.

A Royal Collection. Treasures That Made the Monarchy. By Michael Hall. BBC Books, London. 07.12.17. 320 s. ill. litt. ib. 30 £.

Painted Ceramics. Contemporary Treasures by Jingdezhen's National Masters from the Lamda Foundation. By Edward Zhou. Columbia University Press [Website: <https://cup.columbia.edu>], New York 2017. 88 s. ill. ib. 19,95 £.

Grayson Perry · The most popular art exhibition ever! Ed. by. Helen Conford. Particular Books and The Serpentine Gallery, London 2017. 16,99 £.

Ken Price. A Survey of Sculpture and Drawings. By Paul Schimmel. Prestel [Website: <https://prestelpublishing.randomhouse.de>], London 2016. 144 s. ill. litt. ib. 40 £.

On Camp ceramics and other diversions. Daniel Krüger. Keramik/Ceramics 1984-2005. Von/by Berthold Reiß, Gert Staal & Ernst van der Wal. Arnoldsche

[Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2017. 232 s. ill. litt. engelsk og tysk tekst. ib. 44 €.

Sonja Duò-Meyer. Ceramics. Works/Arbeiten 1992-2017. Von Gabi Dewald, Frank Nievergelt & Larry Weinberg. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2017. 160 s. ill. engelsk og tysk tekst. ib. 38 €.

Shozo Michikawa. Ceramic Art. By Clare Pollard and Nora von Achenbach. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. oktober 2017. 96 s. ill. litt. ib. 28 €.

Ceramic Masterpieces. Art, Structure and Technology. By Pamela B. Vandiver, W. David Kingery. 2nd Rev. ed. [1. udg. 1986]. John Wiley & Sons [Website: <http://eu.wiley.com>]. 2017. 400 s. ill. litt. ib. 83,50 £.

Making Pottery You Can Use. Plates That Stack Lids That Fit Spouts That Pour Handles That Stay on. By Jacqui Atkin. Search Press Ltd. [Website: www.searchpress.com], Tunbridge Wells 2017. 224 s. ill. litt. hf. 14,99 £.

www.keramikkens-venner.dk

På www.keramikkens-venner.dk finder du foreningens vedtægter, oplysninger om dens bestyrelse samt ikke mindst oplysninger om kommende arrangementer, generalforsamling, generalforsamlingsreferater mv samt links på internettet til forskellige udstillingssteder i Danmark samt andre nyttige links.

De fleste af de hidtil udkomne numre af *keramiske noter* er lagt ud på www.keramikkens-venner.dk, så skulle nogen have brug for at slå tilbage i gamle numre, så er dette også muligt.

e-mailadresser

Keramikkens Venner har i en længere periode udsendt en e-mail forud for arrangementer, både som en påmindelse til de, der har meldt sig; men også for at give de, der ikke har meldt sig, en chance for at deltage i arrangementet. Herudover udsendes jævnligt information om udstillinger med keramik, hvilket kun gøres per email.

Bestyrelsen skal derfor opfordre de medlemmer, der har en e-mailadresse og som ikke allerede modtager emails fra *Keramikkens Venner* om at meddele sekretæren denne og holde sekretæren opdateret.

Japanomania i Norden 1875-1918. Red. af Gabriel P. Weisberg, Anna-Maria von Bonsdorff & Hanne Selkø-kari. SMK - Statens Museum for Kunst [Website: www.smk.dk], København 2016. 296 s. ill. litt. noter. ib. 399,95 kr.

Denne inspirerende antologi er resultatet af et fælles nordisk forskningsprojekt, hvor nationalgallerierne i Finland, Norge, Sverige og Danmark er gået sammen om at undersøge Japans indflydelse på kunst, kunsthåndværk og populærkultur i Norden i periode 1875-1918. Der er forsket meget i den japanske indflydelse på Vestens kunst og kultur, og hvad angår det nordiske område, er der tidligere produceret adskillige monografier og nationale undersøgelser. Det er dog den første samlede undersøgelse af fænomenet i en nordisk kontekst, hvilket har bragt nye og interessante sammenhænge frem. Det er måske ikke så overraskende, da flere af de nordiske kunstnere havde tætte forbindelser og ofte mødtes ved forskellige lejligheder, blandt andet på Verdensudstillingerne i Paris og London men også under afslappede former i kunstnerkolonien i Skagen.

Antologiens 14 forfattere bidrager med 21 velskrevne artikler, fordelt på syv kapitler, der med varierende tyngde belyser japanismens betydning. Fra et snævert keramisk synspunkt er ikke alle artikler lige relevante, men det kan anbefales at læse hele bogen og nyde de mange glimrende fotos af keramik, der bruges som komparativt materiale. I første kapitel giver Gabriel P. Weisberg og Widar Halén, to eminente fagfolk på feltet, hver deres overblik over japanismen som fænomen på den internationale scene. Vi tager med tilbage til midten af 1800-tallet, da Japan i 1854 åbner sine grænser efter at have været frivilligt afskåret fra resten af verden i mere end 200 år. Japanske træsnit strømmer til de europæiske kunstmarkeder, og deres betydning for de franske impressionister og symbolister er velkendt og velbeskrevet i kunsthistorien. Men også japansk kunsthåndværk i alle afskygninger finder på dette tidspunkt vej til Verdensudstillingerne og til de berømte stormagasiner i London og Paris, hvor de japanske produkter både danner mode men også bliver genstand for glødende interesse blandt kunstnere og samlere.

I andet kapitel undersøges de tidlige nordiske forbindelser til Japan, og i Malene Wagners artikel "Gamle og nye Venner af Japansk Kunst" udfoldes maleren, kunsthistorikeren og senere museumsdirektør Karl Madsens (1855-1938) centrale betydning for udbredelsen af japansk kunst i Norden. Karl Madsen

begynder allerede omkring 1876 at samle på japansk kunst og keramik, og han erhverver mange af genstandene fra den navnkundige og entreprenante, parisiske galleriejer Siegfried Bing (1838-1905). Siegfried Bing er også udgiveren af det indflydelsesrige magasin *Le Japon artistique*. Karl Madsen hører til blandt de tidligste samlere i Norden, og hans samling bliver brugt flittigt som studiesamling af kunstnere og andre japanister. Karl Madsen deler i øvrigt sin japanske samlereinteresse med to af dansk kunstnerkeramikks centrale aktører: Thorvald Bindesbøll (1846-1908) og Niels Skovgaard (1858-1938). Når Karl Madsen får en forholdsmæssig stor indflydelse på udbredelsen af japanismen i Norden, hænger det sammen med hans utrættelige energi og eminente formidlingsevne, som han gør brug af i udstillinger, artikler og bøger men også i kollegiale venskaber rundt om i Europa. Han har fingeren på pulsen, og der sker meget i København i 1800-tallets sidste årtier.

De to store danske porcelænsfabrikker udvikler deres produkter og kan på Verdensudstillingerne præsentere nyt porcelæn, der i form og dekoration er inspireret af Japan. Kunstnerisk leder på Bing & Grøndahl Pietro Krohn (1840-1905) tegner Hejre-stellet, der får succes på Verdensudstillingen i Paris i 1889. Her er det klassiske japanske hejremotiv nyfortolket i en ekstravagant og skulpturel porcelænsudgave. En anden af pionererne udforskes i kapitel 3. Malene Wagner undersøger i artiklen "I de japanske spor - Karl Madsen og Arnold Krog", hvorledes den stærke inspiration fra naturen, som findes i japansk kunst, også udvikles i en dansk kontekst. Arnold Krog (1856-1931), der er kunstnerisk leder på Den kongelige Porcelænsfabrik, videreudvikler fabrikkens underglasurteknik og kombineret med nye japansk inspirerede motiver, bliver porcelænsvaser og krukker i delikate, 'støvede' nuancer fabrikkens varemærke i årene frem. Også Sveriges porcelænsfabrik Rörstrand lader sig inspirere af de danske fabrikkers succes, og efter Den Nordiske Industri- Landbrugs- og Kunstudstilling i 1888 i København, ansætter Rörstrand maleren Alf Wallander (1862-1914) til at redefinere deres produktlinje netop ved at indarbejde japanske motiver og stiltræk i porcelænet.

I kapitel 4 dokumenterer Widar Halén hvordan det japanske billedsprog initierer et nybrud i nordisk kunst og kunsthåndværk, og fremhæver den norske keramikker og designer Andreas Ollestad (1857-1936), der var tilknyttet Egersunds Fayancefabrik, som et fint eksempel på tendensen. Vi ved ikke, om Ollestad har været i kontakt med de danske japanister, men det har

en anden norsk kunstner Andreas Schneider (1861-1931). Han var selvleret maler og tog til København i 1894, men kom ikke ind på Zahrtmanns malerskole. I stedet får han kontakt med Thorvald Bindsbøll på Københavns Lervarefabrik i Valby, hvor kunstnerkeramikken trives. Det får afgørende betydning for Andreas Schneider, der bliver en af Norges store keramikere. Han laver nogle fremragende fåde og vaser med tydelig japansk inspiration, men også med Bindsbølls unikke tilgang til de geometriske former og arbejdet med lertøjet.

I bogens sidste tre kapitler er der begrænset omtale af keramikken, og i stedet undersøges andre kunstneriske discipliner, hvor principperne fra japansk billedkunst indarbejdes. Dristige beskæringer, asymmetriske kompositioner og en forenkling af motiverne, men også fokus på fladen frem for rumlig dybde er lån fra de japanske træsnit. Elementer, der også går igen i billedkunstnernes behandling af naturen, når et japansk blik lægges på noget så velkendt som et nordisk sne-landskab. I sidste kapitel udfolder Widar Halén ”Japanomaniens folkelige udbredelse” med de mange japanske varer og nips, som blev importeret og solgt i forretninger og stormagasinerne, så alle kunne være med på moden og dekorere hjemmet med japanske papirlygter, kurve, vifter og klæde sig i silkekimonoeer. Alt i alt en antologi med smukke illustrationer og læseværdig artikler.

Susanne Bruhn

Kurator på CLAY Keramikmuseum Danmark og cand.mag. i kunsthistorie

Dansk Værkstedskeramik 1950-2010 i Designmuseum Danmark. Bestandskatalog. Af Bodil Busk Laursen. Designmuseum Danmark [Website: <https://designmuseum.dk>], København 2017. 360 s. ill. litt. noter. 349 kr.

Ved sommerens begyndelse præsenteredes på Designmuseum Danmark de sidste to bind af den række bestandskataloger, der er udarbejdet over en årrække af medarbejdere ved museet eller i enkelte tilfælde af andre fagfolk med tilknytning til museet. De i alt 9 kataloger er publiceret mellem 2002 og 2017 og blev sponsoreret af Ny Carlsbergfondet i anledning af Fondets 100 års jubilæum i 2002, hvor det første bind, *Moderne Glas 1890-2000*, lige netop forelå færdigtrykt til jubilæumsdagen. Seriens øvrige bind har omhandlet *Dansk Sølv 1600-2000*, *Dansk håndvævning i det 20. århundrede*, *Danske Nyantikke Møbler - fra Abildgaard til Kaare Klint*, *Europæisk Gobelinkunst 15.-20. århundrede*, samt et bind om erhvervelser i forbindelse med Verdensudstillingen i Paris 1900, bl.a. omhandlende keramik. Da de keramiske sam-

linger altid har været en meget væsentlig side af museets bestand, er det ikke overraskende at yderligere 3 af de 9 bestandskataloger vedrører keramik, nemlig et bind om Majolika og Fajance 1300-1750 fra Spanien-Italien-Frankrig, og det netop publicerede bind om Fajancer fra Holland, Frankrig og Tyskland 1600-1800.

Det afsluttende niende bind i rækken er *Dansk Værkstedskeramik 1950-2010*. Som det er yderst rimeligt, står Bodil Busk Laursen for dette sidste bind, idet hun fra starten og i hele udgivelsesperioden har været drivkraften bag projektet, den oprindelige initiativtager og hovedansvarlig for seriens grundlæggende idé. Denne var på ingen måde at opstille en komplet fortegnelse over alle museets genstande, men at give en dækkende beskrivelse af nogle afgrænsede, særligt betydningsfulde udsnit af samlingerne. Her blev det vægtet, om det udvalgte område var så bredt dækket i samlingerne, at det kunne formidles i en helhed til et publikum, som ikke nødvendigvis havde stor forhåndsviden om emnet. Et bestandskatalog fra et museum skal samtidig vise så enestående eksempler fra det publicerede samleområde, at egentlig fagkyndige brugere ud fra dette kan arbejde videre med yderligere forskning i emnet.

Et bestandskatalog skal dog principielt vise alt, samlingen rummer inden for emnet, også det, som efter et tidsforløb måske er blevet betragtet som en mindre væsentlig erhvervelse. Den der bearbejder kataloget kan så til en vis grad ved placering og kommentarer fremhæve de fagligt set mere vigtige genstande. Objektiviteten må naturligvis ikke kunne anfægtes netop i et bestandskatalog, men fagligt begrundede subjektive valg og fravalg kan give kataloget en særlig kvalitet.

I Bodil Busk Laursens redaktionelle styring af hele projektet med de ni bestandskataloger er det faktisk lykkes ganske godt at fastholde et fælles præg og en rimelig klar idé med hele serien. Den ret store frihed, der er givet forskerne/forfatterne bag de enkelte bind blev udmøntet med en bevidsthed om, at netop derved blev det for medarbejderne en lystrejse inden for et vidensområde, som ofte havde været en hjertesag i mange arbejdsår uden nødvendigvis at være blevet fastholdt i museets almindelige katalogisering og dokumentation. Det er ganske givet et problem, der først efterhånden er gået op for de fleste museer, at en fuldstændig og dokumenteret/forsket katalogisering i forbindelse med en erhvervelse er nødvendig og ikke må ”lægges lidt til side” som følge af andre arbejdsopgaver. Der sker naturligvis forsømsmelser i forhold til det krav – og måske særligt, når kilderne til oplysning er mest åbenlyse, f.eks. når en genstand erhverves direkte fra ophavsmanden, som man jo ”altid kan spørge senere”.

Bodil Busk Laursen må som forfatter af det mest nutidige bestandskatalog i ganske særlig grad have haft denne problematik for øje og har da også haft ny kontakt til et stort antal af keramikere/kunstnerne, hvor mange erhvervelser er sket længe før hendes egen tid som hovedansvarlig for museets erhvervelser. I det hele taget kan emnet "Dansk Værkstedskeramik 1950-2010" give et interessant indblik i museets erhvervespolitik over for det samtidige kunsthåndværk.

Som aktive inden for de 125 år, Kunstindustrimuseet har eksisteret, kan opregnes over tusinde kunsthåndværkere/kunstnere med keramik som væsentlig del af deres virke. Af disse har langt de fleste arbejdet i perioden 1950-2010, som det nye bestandskatalog omfatter. Men begrænser man det til værkstedskeramik, her defineret som keramik udført på eget (mindre) produktionssted af keramikeren selv og ikke i en masseproduktion, og tilføjer man de arbejder, der er udført efter skitse af en billedkunstner på et professionelt keramisk værksted, så er vi nok nede på et antal af nogle få hundrede keramikere/billedkunstnere, der kan komme i betragtning, hvis de i øvrigt er blevet erhvervet af museet. Rent faktisk gælder det 133 navne med tilsammen 632 værker i museets samling som defineres som værende inden for dette bestandskatalogs afgrænsning.

Hver af disse keramikere/billedkunstnere opregnes i alfabetisk rækkefølge i kataloget, som fylder langt de fleste af katalogets sider, og hvor værkerne selv er anført efter navnet på ophavsmanden og i nummereret rækkefølge efter værkernes datering. Det kan lyde indviklet, men gør det faktisk mere klart end i nogen af de foregående kataloger, at det er et komplet og egentlig bestandskatalog. Hvert værk katalogiseres med få og helt ens udvalgte oplysninger, medens hvert navn indledes med en analyse/kommentar med nummerhenvisning til de værker i kataloget, der er fremhævet/behandlet i indledningsteksten.

Teksterne er naturligvis styret af, at der er meget stor forskel på, hvor mange værker af den pågældende keramik, der findes i samlingen – fra et enkelt eller et par stykker og så helt op til 40 værker af en enkelt keramik (Gertrud Vasegaard). Teksterne begrænser sig overvejende til omtalen af værker, der kan henvises til i samlingen, så naturligvis er længden af en tekst om den enkelte keramik noget afhængig af, hvor omfattende den pågældende er repræsenteret i samlingen. Derfor må man så meget mere imponeres over, hvor dybtgående, varierede og givende mange af disse tekster er. De vil være en god hjælp for den, der søger viden om og synspunkter på moderne dansk keramik, men det vil dog langt fra være håndbogen om emnet.

Samlingen på Kunstindustrimuseet/Designmuseum Danmark er heller ikke forsøgt opbygget som en fuld-

stændig dokumentation af moderne dansk keramik. Faktisk fortæller kataloget ganske meget om, hvad meningen er med samlingen og hvad hensigten med den er: Den skal indsamle og bevare, bearbejde/forske og formidle et balanceret billede af de væsentligste sider af en udvikling inden for emnet over et forløb af tid. Det sker ved valg, foretaget af en hovedansvarlig (samlingens/museets leder) i dialog med en fagkyndig kreds i og uden for museet. Ved erhvervelserne tages hensyn til formidlingsegnetheden, at det valgte kan indgå i en udstillingssammenhæng og gerne kan belyse en udvikling, når der over en årrække er erhvervet flere arbejder af samme keramik.

I hele museets eksistens, i hvert fald frem til nyere tid, har man foretaget erhvervelser til de permanente samlinger med en lille smule konservatisme. Man mente det rigtigst først at indlemme et værk i den permanente samling og på den måde fremhæve vedkommende, når kunstneren havde bevist sit varige talent. Det er derfor næppe en helt rigtig konklusion i en af katalogets indledende tekster at fremhæve, at Kunstindustrimuseet i de fleste tilfælde har erhvervet et arbejde inden for et eller to år efter, det var blevet til i kunstnerens værksted. I så fald skal kunstneren i det mindste have bevist sit værd gennem tidligere arbejder, der er blevet bemærket, men ikke erhvervet.

Man kunne godt promovere en keramik med en mindre særudstilling, f.eks. i Stensalen, på et tidligt tidspunkt uden det medførte en erhvervelse til den permanente samling. Men i flere tilfælde kan det af katalogets tekster og billeder aflæses, at en tidlig tøven har medført mere præcise erhvervelser på et lidt senere tidspunkt. Et enkelt eksempel kan nævnes, nemlig Erik Nyholm, som med nogen ret var meget skuffet over museets manglende interesse i 1970'erne, hvor han bl.a. havde en imponerende udstilling i Stensalen, men først blev indlemmet i museets permanente samling en halv snes år senere og med endnu bedre arbejder. Det var da mest sandsynligt et resultat af Kristian Jakobsens vurderinger og lige før Bodil Busk Laursen fik ansvaret for erhvervelserne. Hendes tekst i kataloget hører til det bedste, der er skrevet om Erik Nyholms placering i moderne dansk keramik.

Selv har jeg et lille erindringsbillede om et første møde med Erik Nyholm helt tilbage ved midten af 1960'erne, da jeg i den smukke Funder Ådal lidt vest for Silkeborg var inde ved et dambrug og spørge om vej. Det var tydeligt, at man på stedet også beskæftigede sig med keramik, men det var egentlig først flere år senere, jeg blev klar over, at det var med Erik Nyholm, jeg helt tilfældigt og selv anonym havde vekslet nogle få bemærkninger om hans arbejde ved siden af dambruget.

Jeg ser nu, at Bodil Busk Laursen i sin tekst citerer Erik Nyholms senere skrevne udsagn om, at han som keramikker havde været en professionel amatør! Længe var han på Kunstindustrimuseet mest set som en fremragende teknisk hjælper for flere billedkunstnere og aktiv som lærer i keramik ved forskellige højskoler. Det har nok ikke været helt enkelt at placere en Erik Nyholm i forhold til begrebet ”værkstedskeramik”, som i kataloget heller ikke altid anvendes særlig konsekvent, hvad der måske slet ikke skal beklages. Det er dog ret åbenlyst, at definitioner og især tidsbegrænsningen 1950-2010 til en vis grad er påvirket af, at kataloget, som allerede er seriens største og tungeste, ikke måtte blive større. Med mindre man havde publiceret det i to bind, hvad jeg personligt nok havde foretrukket, fordi man så havde kunnet dække museets bestand af dansk unikakeramik i hele museets eksistensperiode med det sammenhæng, det givet ville afspejle.

Betegnelsen ”værkstedskeramik”, der er en parallel til glaskunstens værksted-, studio- eller enmandsglas, og tidsbegrænsningen 1950-2010, er for så vidt overbevisende, fordi scenen for dansk unikakeramik skifter fra de kunstindustrielle virksomheder til de mindre værksteder fra omkring 1950 - og fremefter i stadig højere grad. Da havde man i mere end et kvart århundrede udviklet nogle kvaliteter i uddannelsen, der med tiden slet ikke altid var bundet af den traditionelle mesterlære. Samtidig er teknologi og viden om materialer/råstoffer blevet så meget udviklet, at selv små værksteders muligheder efterhånden kan måle sig med de store, keramiske virksomheders. Det betød siden midten af det 20. århundrede et stigende antal værkstedslignende keramiske virksomheder, hvor ganske få personer, eller i nogle tilfælde kun en enkelt, klarede alle funktioner. Men i begyndelsen havde de fleste af disse værkstedskeramikere perioder, hvor de arbejdede på de store virksomheder, og andre tider, hvor de arbejdede for sig selv.

Egentlig helt uden for katalogets begreb, men heldigvis taget med i dette, er en keramikker som Ivan Weiss, hvis 8 arbejder i museets samling alle er udført på Den kongelige Porcelainsfabrik, hvor han var tilknyttet med ansættelse i mere end 40 år. Noget tilsvarende gælder en keramikker/billedkunstner som Sten Lykke Madsen, der var tilknyttet Bing & Grøndahl, senere Royal Copenhagen og nu det Keramisk Center Guldagergaard.

Har man hele rækken af kataloger foran sig, er det faktisk imponerende at se, hvorledes et enhedspræg på en eller anden måde er bevaret og tilmed udviklet over det lange forløb. Man er end ikke veget tilbage for at ændre lidt på formatet (bredden) i de seneste bind. Det er vellykket og gør bestemt disse langt mere tidssvarende. Meget i tilrettelægning og tryk er forfinet og forbedret. Det er sikkert i høj grad den grafiske tilrettelæggers fortjeneste. Gennem alle bind er denne Jeanne Philip,

men nogle roser må bestemt også gives til fotografen af de mere end 2.000 fotografiske nyoptagelser, som Pernille Klemp har stået for til alle bind tilsammen. Det er meget lærerigt at sammenligne kvalitet af billeder og tryk i det første og det nyeste bind!

Også af den grund er det lidt ærgerligt, at der vist nok ikke er planlagt flere bind i serien. Men på den anden side er det vel et spørgsmål, om man i dag på ret mange museer ville begynde udgivelsen af en lignende serie bestandskataloger. Fortegnelser over en samlingsbestand er i dag ofte digitaliseret, noget der på Kunstindustrimuseet i øvrigt tog fart i forbindelse med udgivelsen af det første katalog, og man vil nu måske tøve med at sætte sådanne fortegnelser på tryk.

Men forhåbentlig fortsætter på en eller anden måde den forskning i samlingerne, som ikke mindst i de seneste bestandskataloger er kommet så fornemt på plads.

Jørgen Schou-Christensen

Bjørn Wiinblad - en livskunstner. Af Lars Hedebo Olsen. Gyldendal [www.gyldendal.dk], København 2016. 216 s. ill. litt. noter. ib. 299,95. kr.

Når man ser og hører navnet Bjørn Wiinblad, og først og fremmest ved synet af hans ikoniske arbejder, henføres man straks til eventyrets verden med poetiske og sorgløse scenerier og især kvindeskikkelser indhyllet i forførende ornamentik. Der åbner sig en dør ind til fantasiens land, og vi følger med på rejsen til eksotiske steder, hvor alt det vidunderlige og skønne i livet lever og ånder. Denne oplevelse har generationer af mennesker i ind- og udland taget til sig, og det er baggrunden også for et økonomisk eventyr for kunstneren Bjørn Wiinblad, hvis bemærkelsesværdige internationale karriere er et særsyn ikke kun blandt danske kunstnere.

Bjørn Wiinblad levede og arbejdede i Danmark fra 1918 til sin død i 2006, men havde gennem årene flere boliger og utallige rejser og ophold i udlandet med stærke venskaber og samarbejdsrelationer til internationale miljøer og producenter. Han var myreflittig og hans lange arbejdsliv omfattede produktion af værker på de fleste klassiske områder inden for kunst og design, herunder keramik og glas, tekstil, tegne-, plakat- og bogkunst, emballage, scenografi og møbeldesign. Oprindeligt uddannet typograf suppleret med grafisk undervisning på Det Kongelige Danske Kunstakademi udfoldede Bjørn Wiinblad gennem livet et mangfoldigt virke drevet af en stærk tro på sit talent og ønsket om at nå ud til de mange.

Denne florissante kunstners farverige personlighed, liv og virke udfoldes glimrende og medrivende af Lars

Hedebo Olsen (LHO) i den rigt illustrerede monografi fra 2016, der er disponeret som en delvis kronologisk og delvis tematisk beretning. Forfatteren har bl.a. haft adgang til et omfattende materiale af anmeldelser, udklip, fotografier, breve og skitser mm. samlet og ordnet af Wiinblad selv og opbevaret i hjemmet og på værkstedet i Det Blå Hus i Lyngby, der fra 1960'erne og frem var rammen om Wiinblads liv i Danmark. Ved Wiinblads død overgik boet til Bjørn Wiinblads Fond, hvis formål er at søge at opretholde Det Blå Hus som et offentligt tilgængeligt kunstnerhjem med dets rige samlinger af kunst og kunsthåndværk samt husets keramiske værksted, hvor der stadig arbejdes.

LHO har disponeret det store materiale i 8 hovedafsnit med titlerne *Gennembruddet*, *Etableringen*, *Tusind-kunstneren*, *Tid til tæsk og ud i verden*, *Det magiske teater*, *Det Blå Hus*, *Storpolitik og gobeliner* og *Huset Wiinblad og vennernes ven*. Afvekslende og levende fører LHO læserne gennem de mange års intenst virksomme og produktive virke og liv via et miks af citater fra samtiden og interviews med nulevende familiedlemmer og venner. Man efterlades måbende over, hvor mange bolde Wiinblad kunne holde i luften på samme tid. Af særlig betydning for indsigten i Wiinblads egen forståelse af sit arbejde er de mange citater hentet fra Wiinblads skrifter, som LHO kløgt fletter ind gennem bogens forskellige afsnit, og hvorigennem der tegnes et personligt billede af den seriøst arbejdende og dedikerede kunstner og elskelige, generøse levedmand.

LHO's beretning begynder med Wiinblads gennembrudsudstilling 'Tegninger og Lertøj' i 1945 i det københavnske Galleri Binger, dygtigt orkestreret og markedsført af kunstneren selv. Udstillingens titel peger profetisk på det, der skulle blive hovedsporene i Wiinblads lange kunstnerkarriere: hans eminente og personlige streg og tegnekunst samt den udtryksfulde keramik som det store omdrejningspunkt i hans mægtige produktion. Udstillingen blev et trækplaster og udgangspunkt for en hastigt accelererende karriere.

Opgaverne meldte sig hurtigt og i et stadigt stigende tempo, og de blev løst effektivt og med en karakteristisk generøsitet fra kunstnerens side, tilsyneladende uden skelnen til deres størrelse og karakter og uden at politiske overvejelser fik indflydelse. Det var nysgerigheden og lysten til opgaverne, der prægede Wiinblads arbejde, og som samtidig vidner om hans udtalte ønske om at nå et bredt publikum gennem sin produktion af først og fremmest keramik. Dette opnåede Wiinblad ved at samarbejde med kunstindustrielle virksomheder i og uden for Danmark, men han skabte samtidig unikke, kostbare værker for de få.

Wiinblads billedunivers fandt sit modstykke i kunstnerens egen personlighed, som udfoldedes i en fabulerende og overdådig livsførelse takket være bl.a. betydelige indtægter fra den keramiske produktion på Nymølle Keramiske Fabrik A/S, som Wiinblad i en årrække fra 1977 til 1988 (se: Gunnar Jakobsen, *Dansk Keramisk Bibliografi*. København 2014, s. 198). Men de svimlende indtægter kom især fra samarbejdet med den førende tyske og internationalt arbejdende keramiske porcelænsvirksomhed Rosenthal. Wiinblads legendariske gæstfrihed og generøsitet over for en stor vennekreds afspejlede hans ønske om gennem sit skabende virke at videregive den inspiration og livsfylde, han selv fandt i kunst og kultur, i litteratur og billedkunst, musik, teater og ballet. Wiinblad gentager ofte, at det er hans bevidste valg at skabe ting, som vil skabe skønhed og berige menneskers daglige liv. Tingene formidledes effektivt gennem tidsskrifter og anden presse med omtaler fra hans udstillinger rundt om i verden, gennem oprettelsen i 1971 af Bjørn Wiinblads Hus og butik i Ny Østergade i København og via reportager fra kunstnerens hjem, en Aladdins hule præget af alverdens kulturer i smuk og sanselig samklang med egne værker. Wiinblads forskellige hjem og udstillinger blev stildannende og det glamourøse liv med tidens kendisser blev flittigt omtalt og bidrog til succesen. Og hvem ville ikke gerne i efterkrigstidens mere beskedne hverdag eje et stykke keramik eller '1001 Nats Eventyr', hvor illustrationerne fremmanede det store, eksotiske eventyr og Orientens trylleri.

Wiinblad fejrede store triumfer og havde megen medgang gennem livet, men karrieren havde også nedture, ikke mindst i Danmark, hvor funktionalismens mantra blev håndhævet af tidens kulturradikale spidser. Disse idealer og andre moderne kunstretninger faldt uden for Wiinblads dekorative univers, og der var fra slutningen af 1970'erne og frem en udtalt træthed i forhold til mængden af bl.a. Nymølle-produkter. Han kritiseredes af samtidens kulturelite for at gå på kompromis med sine værkers kunstneriske lødighed ved masseproduktionen. Men med en fin pointe fremhæver LHO i bogens afsluttende tekst, at Wiinblads idealistiske sigte med at brede skønhedens ideal ud til de mange, har mindelser om funktionalismens ideelle program om kvalitet i hverdagens brugsting. Bjørn Wiinblad virkeliggjorde sine drømme, men høstede ikke altid ros for sin indsats (s. 213).

Bogen om *Bjørn Wiinblad – en livskunstner* af LHO er udkommet på et tidspunkt, hvor Wiinblad igen er på mode, interessen for ham er stor og nye samlere går på jagt efter hans arbejder og nyproduktioner er i gang. Men trods nogle årtiers kritik i slutningen af det 20. århundrede har Wiinblad aldrig været helt glemt og overset. Før nutidens revival afholdt Kunstindustri-

museet (Designmuseum Danmark) allerede i 1981 en retrospektiv udstilling og Sophienholm fejrede Wiinblad med en fødselsdagsudstilling i 1998. Der har i de seneste år været vist to større særudstillinger med tilhørende kataloger af hans arbejder dels på keramikmuseet i Middelfart Clay i 2012/13 med hovedvægten på keramikken og dels en omfattende præsentation af hans oeuvre på Arken 2014/15, hvor det bl.a. var muligt at se eksempler på de store vævede billedtæpper fra begyndelsen af 1970'erne, som Wiinblad tegnede til The Apparel Mart i Dallas og fik vævet i Portugal.

Bjørn Wiinblads liv og virke er så omfattende og materialet så righoldigt, at det sagtens kan kalde på uddybende studier af fx Wiinblads placering på den internationale kunstscene, Wiinblads personlige fortolkning af den orientalske ornamentik og keramiske kunst, Wiinblad som illustratør/tegner og Wiinblads scenografiske projekter for blot at nævne nogle områder. Det ville utvivlsomt også være lærerigt at se nærmere på Wiinblads eminente håndtering af PR og markedsføring.

Med det her anmeldte bogværk har LHO skabt et både righoldigt og nuanceret overblik over Bjørn Wiinblads produktive og eventyrlige liv og derigennem tegnet billedet af livskunstneren og hans generøse personlighed. Der er en sjældent set overensstemmelse mellem liv og værk, som bogen formidler indsigtfuldt og sobert, og det er ikke nogen let opgave at skrive om en kunstner, der skabte sit eget kunstneriske univers på tværs af tid og rum og både er elsket og forkæret.

Bodil Busk Laursen

Wilhelm Kåge. Formgivare i folkhemmet. Av Petter Eklund. Historiska Media & Gustavsbergs porslinsmuseum [Website: www.historiska.media.se], Lund 2017. 200 s. ill. litt. ib. 257 SEK.

Wilhelm Kåge (1889-1960) var en av Sveriges mest framträdande keramiska formgivare från 1920-talet och åtskilliga decennier framöver, verksam vid en av landets ledande fabriker för hushållsporslin och konstgods. Han anlätades av Gustavsberg inför Slöjdförningens hemutställning på Liljevalchs i Stockholm 1917 och ledde sedan fabriken genom swedish grace, art déco, funkis och in i det svenska folkhemmet. Åtskilligt har också skrivits om denne pionjär och flera monografier har publicerats, den första och vägledande av keramikexperten Nils Palmgren 1953.

Nu har kulturskribenten Petter Eklund, välkänd utforskare av svensk konstindustri och kanske främst efterkrigstidens keramik, skrivit en välavvägd och initierad monografi, där han sätter in Kåge i en samhälls-

kontext. Kåge är en välkänd profil inom svensk brukskonst och keramik och behöver knappast en närmare presentation i detta forum. Petter Eklund berättar om Kåges konstnärskap från hans hyllade affischmåleri till femtitalets exklusiva konstkeramik. Han lyckats tillföra flera nya perspektiv och tar upp Kåges insatser inom servicområdet med intressanta analyser, konstgodset med bl.a. hans storsäljare Argenta, hans målade fajanser och verksamheten vid Gustavsbergs studio och hans relation till den asiatiska keramiken. Mycket spännande är Eklunds inkännande sätt att närma sig servicogodset utifrån funktionella aspekter. Boken bygger på en hel del arkivstudier och många intervjuer med medarbetare och släktingar och ger på så sätt nya aspekter på privatpersonen och konstnären Wilhelm Kåge. Den är välillustrerad med delvis nytt material och har en bra litteraturförteckning.

Bengt Nyström

Karin Björquist. Formgivare på Gustavsberg 1950-1995. Ateljén som försvann. En bildberättelse. Av Karin Björquist & Jonas Lindkvist. Efterord av Hedvig Hedqvist. Carlssons bokförlag [Website: <http://www.carlssonbokforlag.se>], Stockholm 2017. 162 s. Rikt ill i färg och s/v. 280 SEK.

Karin Björquist (f.1927) är en av efterkrigstidens mer framträdande keramiska formgivare i Sverige, fokuserad på vardagsting för en modern bordskultur och verksam vid Gustavsberg i nära femtio år. Hon har svarat för en rad elegant funktionella serviser i stengods och benporslin, i stapelbara modeller som BF, BL, BV och BA och med olika dekorer. Inte minst är hon berömd för den magnifika Nobel-servisen från 1991. Därutöver har hon arbetat med vaser och krukor för blomarrangemang och trädgård och med keramiskt material i offentlig inredning.

Den praktfulla boken i coffeetable-format är utkommen till hennes 90-årsdag och har blivit en spännande bildresa genom hennes keramiska liv, där hon själv kommenterar och förklarar hur tingen vuxit fram i en växlande omgivning och i relation till fabriken starka ledare, medarbetare och kollegor genom alla åren. Hon har själv skrivit faktatexterna till det rika bildmaterialet och hennes kommentarer speglar händelserna på Gustavsberg, inte minst intressant under de dramatiska krisåren på fabriken – och hela den svenska porslinsindustrin stod på fallrepet. Ett efterord av Hedvig Hedqvist sätter in hennes keramik i samtidens estetiska kontext. Boken är vackert formgiven av hennes son Jonas Lindkvist, som också svarat för flertalet bilder som på elegant framhäver de vackra pjäserna i benporslin.

Boken är på sitt sätt en parallell till och fördjupning av Arthur Hald & Hedvig Hedquists bok om henne från 1895 (*Karin Björquist – formgivare*), där en mängd bas-information som förteckningar över serviser, offentliga uppdrag, utställningar och litteratur m.m. finns redovisad.

Bengt Nyström

Tin-Glazed Earthenware from the Netherlands, France & Germany, 1600-1800. By Ulla Houkjær, Designmuseum Danmark, Copenhagen, Catalogue of the Collection, vol. 8. 416 pp., 250 colour ill., notes, index, bibliography, glossary. pb. Museum Tusculum Press, Copenhagen 2016, ISBN 978-87-90786-59-5 (English edition). DKK 525; € 71.

The Designmuseum Danmark is home to Denmark's largest collection of ceramic works with over 1500 catalogue numbers and a much larger number of items. It covers the long tradition of Ceramics from early East Asian to contemporary Danish pottery including all ceramic materials and techniques.

In 2005 the author Ulla Houkjær, who is senior curator at the Designmuseum Danmark, published a catalogue raisonné on the earlier period of the history of ceramics in Europe entitled: *Tin-Glazed Earthenware from Spain, Italy and France, 1300-1750*. The new catalogue embraces the important period of European Tin-Glazed Earthenware from the Netherlands, France & Germany 1600-1800 representing 252 catalogue numbers. The catalogue starts with a detailed and well-structured table of contents, which allows the user to turn directly to a field of special interest if desired. The first part of 123 pages includes articles on techniques, history of the collection and detailed descriptions of the three geographical areas of origin in respect to the production of tin-glazed earthenware and to the collection. The second part of the catalogue offers detailed information of the single objects classified in geographical areas. The appendix includes a glossary, a selected bibliography and an index.

The introduction includes a brief summary of the development of the early history of tin-glazed earthenware as outlined in the catalogue of 2005 as a precondition for the further development of this material. A chapter on techniques, usage, and patterns of distribution is illustrated with some of the prints of Diderot & d'Alembert as well as examples of their own collection. Most of the pieces in the collection are connected to dining culture reflecting the changing eating and drinking habits and fashions in table arrangements. Also, a few words are given on inspiration and models of the decorative designs.

The history of the collection of tin-glazed earthenware in the Designmuseum Danmark (until 2011 Det Danske Kunstindustrimuseum) goes back to the early 1890s before the museum's official existence when it was still at the conceptual stage. In this earlier period mainly foreign pottery was collected while Danish and contemporary pottery were more recent purchases. It was the art historian Emil Hannover (1864-1923) who served as the museum's first chief librarian and, from 1905 until his death, its director who formed a comprehensive collection of ceramics. He wanted to illustrate the relationship of European and East Asian ceramic tradition and design. Today you would call Emil Hannover an excellent networker who knows all the leading international scholars in this field: for example Otto von Falke (Kunstgewerbemuseum Berlin), Justus Brinckmann (Museum für Kunst und Gewerbe Hamburg), Bernard Rackham (Victoria & Albert Museum London). With his enthusiasm he was able to „infect“ important supporters and donors like Camillus Nyrop, general secretary of the Industrial Association from 1876-94 and also of the major Danish agricultural and industrial exhibitions in 1888 and 1892. He substantially supported the Danish museum of art and design and donated important items to the museum's faience collection.

In the late 19th century the museum was able to acquire many of the best pieces of some famous private collections like those of J.C. Stausholm (1894) or J.W. Frohne (1910). Further important acquisitions took place in the 1940s and 1953 of the famous Collection of Ole Olsen with the help of donors like the museum's friends association and the New Carlsberg Foundation. Some outstanding pieces, mostly of German origin, of the collection of Eiler J.H. Ruge (1896-1982) were given to the museum as a donation, as well as pieces of the Cumberland Collection 1962.

The following chapters dealing with the tin-glazed earthenware from the Netherlands, France and Germany. All start with some remarks on the collection material and are followed by descriptions of the different factories outlining their characteristic qualities and also giving information on specific topics.

The collection of Dutch faiences includes 104 catalogue numbers. It primarily consists of Delftware mainly from the period 1680 to 1760. All kinds of tableware were collected, and some sets of vases, especially tulip vases. Most pieces of the Dutch collection were acquired before 1890 while the museum was at the planning stage and until 1911. The author attributes this deep interest in Dutch Delftware to a strong Dutch influence on art and culture in Denmark during the 17th and early 18th centuries when Dutch architects, painters and sculptors worked on prominent

projects (castles, churches) in Denmark and Dutch Delftware was imported for wealthy citizens to a large extent.

The author gives a summary of the development of the Delft production of tin-glazed earthenware with a short description of the most important workshops including the influence of Chinese and Japanese porcelain. She points out the changes in society and altered market conditions during the 17th and 18th centuries in Europe, which were taken advantage of by the Delft potters. As a consequence they formed an important link in the inter-cultural relationship between Europe and China, which started long before during the Roman Empire. The role of the VOC as well as Chinese and Japanese exports specially designed for Europe are given a close glance as well as the different decoration patterns used in Delft deriving from these Far East imports. The cultural adaptation of those influences and the ensuing mingling with European motifs – especially flowers – are given a thorough discussion, also pointing out some Dutch specialties like the tulip vases. The production of Dutch tiles is described, although the collection does only hold a few examples, among them two high-class luxury pieces: a polychrome pictorial tile panel composed of 104 tiles (cat. No. 98) and a large tile with blue European baroque decoration which presumably was part of the decoration in Hampton Court (cat. No. 97).

The collection of French tin-glazed earthenware consist of 58 pieces. 21 of them were published in 2005, 37 are the subject of this catalogue. The problem of cross-border migration of staff in the French-German area (due to political developments) with an exchange of ideas and techniques leads to problems in attributing the products to one or the other region. About 10 factories in France are represented in the collection mainly from the northern parts: Strasbourg, Rouen, Niderviller, Aprey, Sceaux, Lunéville and Marseille in the south. They belong to the later Rococo period. A short overview of the development of the French manufactories with emphasis on the Hannong production in Strasbourg is delicately illustrated by 9 details of wonderful decorations showing the many variants of flower painting during the period 1750-1785. The in- and output of influences with other manufactories especially with Germany and Scandinavia (for example the factories in Kastrup and Marieberg) is discussed, as well as technical aspects or origin of motifs like print series. Outstanding pieces like the Rouen tray (cat. No. 118) showing an imaginative Chinese panorama or a large tureen from Marseilles with delicate enamel flower decoration and handles in the shape of leopard-like animals (cat. No. 132) are highlights of this part of the collection. There are still some uncertainties about the authenticity of some of

the French works. Maybe the publication of this book will lead to a solution sooner or later.

The German tin-glazed earthenware is divided into two groups: the main part of Germany from Hamburg to Augsburg with individual features of the manufactories with 50 pieces, and the coastal regions of the Baltic Sea with 60 numbers linked by their distinct style closely to Scandinavian faience production. A difficulty in distinguishing the individual Baltic manufactories derives from the fact that there has been a constant flow of workers first coming from other regions then mingling in the Baltic area leading to a „speedy dispersal of motifs and design“. (p. 90) This phenomenon is observed in the German mainland as well. Highlights of the Baltic faience production are the countless Potpourri vases in creative shapes (cat. no. 169, 172, 173, 182, 183, 199) as well as mitre-shaped punchbowls known as „bishop“ punchbowls and large faience tea and table trays (cat. no. 157, 158, 165-167, 175). The main factories represented in the collection are Schleswig, Criseby and Eckernförde, Kiel, Stockelsdorf, Stralsund, Königsberg and Reval. The author gives a thorough review of the history and distinctive decorative elements of these factories pointing out the specific highlights of the collection (for example a wall fountain from Kiel, cat. no. 174).

50 examples of faiences from the German mainland show various local features, which was the purpose of collecting them. In the early examples of the Hanau and Frankfurt production, the Chinese influence is clearly seen in forms and decoration. Other manufactories represented in the collection are Höchst, Kellsterbach, Fulda, Ansbach (with a set of 5 vases of the famille verte!, cat. No. 224), Hausmalerei from Nürnberg and Augsburg (by Wolfgang Roesler, cat. No. 226; presumably Bartholomäus Seutter, cat. No. 227-228), Bayreuth, Schreizeim, Brunswick, Hannoversch Münden, Magdeburg, and the Berlin area. Special attention is given to some pieces which were traditionally attributed to Hamburg production since they show Hamburg's coat of Arms. Recent discoveries in Amsterdam suggest that those pieces were most likely produced in Lisbon for export to Hamburg (cat. No. 207-210). In the catalogue they are placed behind the early period and titled „Hamburg/Lisbon“, which is slightly irritating if you went to the catalogue straight away and didn't read the article in the first part of the book first but the solution is given in the commentary as well.

The catalogue itself is well structured, divided into three main sections according to country of origin and specific aspects as explained in the Key to Catalogue. Each number is clearly organized, distinguishing the basic information and description from the commentary by

different type and size of characters. The catalogue entries provide a number, designation of type, place of origin, and dating (the latter two being new in most cases), dimensions, marks, manufacturer, provenance, condition, mus. no., bibliography, and references to comparable pieces in various museums.

For most of the entries, one number is given per page, showing a very good photo of each piece; few objects are given more room and a second photo (most of the photos by Pernille Klemp). In order to get all the information on one page the print character, size of information, and description is quite small probably causing some difficulty for elderly readers. The commentary gives room for valuable information on different aspects concerning the piece, for example discussion of marks or signatures, origin of motifs, different attributions, and references to other pieces or its cultural-historic context. Marks and signatures are only illustrated when unusual.

The catalogue gives a well-balanced overview of the collection of „Tin-glazed Earthenware from the Netherlands, France & Germany 1600-1800“ and is a genuine source of information. In the introductory part of the book as well as in the commentaries of the catalogue the reader profits from the vast and widespread knowledge of the author Ulla Houkjær. Moreover, the book has a pleasant format (24 x 23 cm) and a good layout. It will prove a valuable source for research and should not be missed in any library dealing with ceramics or with European culture or history of trade and industry. The glossary, bibliography and index of names add to the scientific value and usefulness and make it a pleasure to work with the catalogue.

Personally, my favourite illustration showing some delicate humour by the author is placed on the back cover: the bottom side of a part of a Fulda table plateau showing five paws from below.

Frauke van der Wall

Museumsinspektør, seniorforsker ved Museum für Franken, Würzburg

Maiolica. Italian Renaissance Ceramics in the Metropolitan Museum of Art. By Timothy Wilson with an essay by Luke Syson. The Metropolitan Museum of Art, New York distributed by Yale University Press [Website: <http://yale-books.co.uk>], London 2016. 380 s. ill. litt. noter. index. ib. 50 £.

Timothy Wilson har i en årrække været professor ved Oxford University og keeper ved The Ashmolean Museum i samme by inden for emnet Western Art, en stilling, han fratræder i år. I de seneste 30 år har han helliget en stor del af sin tid til forskning i og under-

søgelse af italiensk renæssancekeramik. Hans særlige forskningsfelt er fajancen, den italienske majolika, og han er en af tidens største eksperter på området.

Majolika er det tinglaserede lertøj med farverige dekorationer af ornamental eller figurativ art, som maledes direkte på den ubrændte, hvide glasur. I Italien ses de tidligste majolikaforsøg fra omkring 1300, og teknikens blomstringsperiode er fra 1480'erne frem til ca. 1600, hvor en række byer i det nordlige og centrale Italien blev centre for en vidt differentieret produktion.

Fra 1980'ernes midte har Wilson næsten årligt udgivet artikler om forskellige aspekter af majolikaproduktionen; om alt fra værkstedernes arbejdsgange til enkelte byers og værksteders forskellige produktion, om tilskrivninger til bestemte malere, om motiver og om af-tagerne til majolikaen, der fremstillede i flere kvaliteter: Almindelige brugsting til husholdning og forretningsbrug og en mere eksklusiv produktion af majolika tilpasset elitens, især adelens behov og ønsker.

Med utrættelig energi har Wilson desuden alene og i samarbejde med andre beskrevet og katalogiseret nogle af verdens betydeligste samlinger af denne type keramik. Blandt hans vigtigste publikationer fra de seneste år må nævnes kataloget over samlingen i Fondazione Cassa di Risparmio di Perugia skrevet sammen med Elisa Sani, 2006-2007, det store katalog over British Museums samling, udført i samarbejde med Dora Thornton, 2009 (over 800 sider, anmeldt i *keramiske noter 31/2010*) samt et katalog over Hockemeyer-samlingen skrevet i samarbejde med hans mentor på området, John Mallet, i 2012.

Nu kan en ny bog føjes til med Wilsons katalog over en samling af italiensk majolika i The Metropolitan Museum of Art i New York, omfattende perioden ca. 1300-1675. Bogen indgår i en serie om skatte i Metropolitan Museums samling, hvor andre bind f.eks. omhandler så forskellige emner som islamisk kunst, seljukkernes centralasiatiske kunst, romerske portrætter, tidligt amerikansk sølv, sjældne landkort, europæiske ure og etruskisk kunst o.m.a.

Kataloget er disponeret med tre indledende kapitler, de to forfattet af Timothy Wilson selv og et af Luke Syson. Det første kapitel indledes med en diskussion af begreberne ”high art” og ”decorative art”, og majolikaens placering i det kunstneriske hierarki, en diskussion, Wilson fører tilbage til kunsthistorikeren Giorgio Vasari (1511-1574). Derefter skitseres majolikaens historie fra dens indtog via Spanien omkring 1350 og dens videre udvikling i Italien, majolikaens fremstillingsteknik og hvem, der var dens kunder. Denne udvikling er fortalt mange gange før i fajance-litteraturen også af Wilson selv; men tilføjes her nye

nuancer. Det er i øvrigt karakteristisk for hele bogen og især for de fyldige kommentarafsnit til de enkelte katalognumre, at teksten nødvendigvis må rumme gentagelser vedr. temaer, som er behandlet så mange gange før af forfatteren; men at den samtidig beskriver en forskningsmæssig udvikling og ny stillingtagen. Der er en nuancering og drejning af tidligere synspunkter, som viser en stadig progression i forfatterens arbejde med sine temaer og evne til at se kendte problemstillinger i nyt lys, hvilket gør det interessant for læseren at følge med. Dertil kommer, at hele teksten er forfattet i en let tone og med en oplagt fortælleglæde, der gør læsningen spændende og fornøjelig.

Luke Syson uddyber i næste kapitel detaljeret majolikaens brug som henholdsvis brugskeramik og pyntegenstande. Her inddrages de social- og kulturhistoriske aspekter omkring majolikaens anvendelsesområde, de figurative stykkers tematik og deres betydning, og ikke mindst luksusmajolikaens rolle i renæssancens selskabelige omgangsform i samfundets øverste lag, hvor mødet med og identifikationen af mytologiske, bibelske eller historiske temaer af moraliserende art blev et symbol på ejerens og gæsternes lærdom. Det var en tematisk gætteleg, der konkret kunne indgå i underholdningen ved et middagsselskab på linje med quizzer, oplæsning og musiceren. Diskussionen om fajancens prestige i renæssancen over for materialer som f.eks. sølvtøj berøres, fascinationen af kostbarheder fra den nære orient og af nye teknikker i keramikken. Man ved f.eks., at der blev bestilt luksuservicer på helt op til 200 dele af samfundets top. Forfatteren omtaler ligeledes særlige grupper pyntegenstande som fade og skåle givet som forlovelsesgaver, ofte med symbolske motiver og profilportrætter af smukke kvinder, en kategori, samlingen rummer flere fine eksempler på. Han nævner ligeledes møblet credenzaen, en slags buffet, hvor majolikaen både kunne placeres til pynt og til lejlighedsvis brug. Til sidst diskuteres den figurative majolikas tematik mere indgående samt temaernes kompositionsprincipper. Overalt underbygges forfatterens analyser troværdigt af talrige citater fra samtidige kilder og gengivelser af samtidens billedkunst, og vigtig ny viden bringes frem.

Metropolitanmuseet har flere majolikasamlinger. En af dem er den berømte Robert Lehmann-samling, der allerede er publiceret i et katalog skrevet af den tyske majolikaekspert Jörg Rasmussen i 1989. Den samling indgår derfor ikke i dette katalog. I tredje kapitel skildrer Wilson, hvorledes de majolikastykker, i alt 118 numre, som indgår i denne bog, er erhvervet fra mange forskellige kilder både ved donationer fra private samlere og ved auktionskøb. De tilkom på et ret sent tidspunkt i forhold til europæiske museers samlinger. I perioden 1907 til 1927 donerede f.eks. rigmanden V. Everit Macy 41 stykker til samlingen,

1931 kom nye stykker fra samleren Michael Friedsam, der havde købt stykker fra den afdøde J. Pierpont Morgans betydningsfulde samling, og så sent som i 1965 kom nye erhvervelser fra Mortimer L. Schiffs og Walter von Panwitz' samlinger.

Kataloget er opbygget så hvert nummer har mindst et fuldt opslag illustreret af et eller flere fotos. Der er en grundig faktaliste med mål, teknik, proveniens etc. og et langt kommentarafsnit, som indeholder sammenlignende stilistiske analyser af stykkerne, hvor majolika fra andre samlinger inddrages. Her bringes ligeledes ny viden om bestemte værksteder og maleres praksis, og sammenfatninger på baggrund af forfatterens tidligere undersøgelser af enkelte maleres påvirkninger og udveksling forskellige værksteder imellem. Kommentarerne har ligeledes stort fokus på at udrede ejerforhold og klarlægge af bestillernes identitet, som regel italienske adelsfamilier, fremmede fyrster eller kleresiet.

Kataloget er opdelt kronologisk og den første gruppe indeholder tidlige stykker fremstillet fra perioden ca. 1250 til 1480 med karakteristiske stykker dekoreret i grønt og mangan med dyremotiver og geometriske borter samt andre dekoreret i blå med planteornamentik efter spansk forbillede. Et stort fad dekoreret i grønt og mangan med stående løver fra Orvieto, ca. 1275-1375, udmærker sig (kat.nr. 1). Næste gruppe dækker perioden 1480-1520 og indeholder en række standardstykker, som rørformede krukker, alberelli, med planteornamentik og profilportrætter, samt fade, skåle og kander i stærk polykromi med egnspecifikke dekorationer fra værksteder i og omkring Napoli, Deruta, Montelupo, Siena, Pesaro og Gubbio. Samlingens måske mest unikke stykke hører til her: En stor skulpturel gruppe, hvor syv op til 70 cm høje figurer står samlet om den døde Kristus i en Begrædelse-scene, fra 1487 (kat.nr. 11). Man ved ikke, hvilken kirke eller kapel gruppen har været placeret i; men forfatteren gør opmærksom på, at den er modelleret til at skulle ses frontalt. En sikker kunstner tilskrivning er endnu ikke mulig. Værket kan måske være fra Faenza; men Wilson har selv den teori, at det kan være et værk af en kunstner fra Modena, Guido Mazzoni, fra hvis hånd der kendes værker, som bærer stilistisk lighed med dette. En alternativ mulighed er ifølge Wilson, at vi har at gøre med en anonym kunstner, der arbejdede i et værksted, der var stærkt specialiseret tematisk.

Katalogets næste gruppe dækker 52 numre fra perioden 1520 til 1570, mest store skåle og fade, primært majolika i luksus-kategorien, enten dekoreret med figurative scener i istoriato genren, der særligt produceredes i Urbino eller arbejder, dekoreret med den dyre lusterglasur, en specialitet fra bl.a. Gubbio og Urbino. Motiverne på istoriatostykkerne var udført

efter forlæg fra berømte renæssancemalers billedkunst, f.eks. Rafaels. Hvor det er muligt, er relevante stikforlæg til enkelte scener anført og gengivet. Særligt for denne genre er ligeledes, at malernes identitet ofte kendes. En af de kendteste, Nicola da Urbino, er repræsenteret med et stykke (kat.nr. 53) en anden kendt maler, Francesco Xanto Avelli med 5 værker (kat.nr. 55-59) Blandt temaer er scener fra Ovids metamorfoser og fra Livius' romerske historie. Skal noget fremhæves, må det blive to tallerkener (kat.nr. 78 A og B) med motiver fra Vergils romerske nationalepos Æneiden. Motiverne er baseret på stik efter Rafael og viser de guder, der øver indflydelse på Æneas' skæbne i bogens begyndelse i usædvanlige kompositioner, hvor guderne troner i skyformationer på tallerkeners brede faner.

Blandt lusterarbejderne findes flere fæde med portrætter af kvindelige skønheder, de yndede forlovelsessgaver. Begge grupper illustrerer analyserne i de indledende kapitler glimrende,

Katalogets næste gruppe er fra perioden 1550-1600, og her melder et nyt produktionssted, Venedig, sig, foruden Pesaro og Urbino. En særlig dekorativ motivgenre i renæssancens majolikas er arbejder med groteskemotiver fra Urbinos førende værksteder inden for genren, Fontanafamilien og Patanazzifamilien fra 1560'erne og senere, som samlingen rummer fine eksemplere på. Dette afsnit sluttes med eksemplere på nogle af de første eksperimenter med at fremstille porcelæn i Europa efter 1575, det såkaldte Medici-porcelæn, der med sine intense mørkeblå dekorationer og udsøgte hvide skærv har en særlig skønhed (kat.nr. 111A-D).

Katalogets sidste afsnit dækker perioden 1600 til 1700, hvor nye produktionscentre var byen Castelli, der havde helt sin egen stil og majolikafremstillingen spredte sig uden for i Italien, i dette til fælde til Nevers i Frankrig.

Som nævnt er bogen skrevet i en veloplagt og livligt fortællende stil, som er i tråd med de bedste engelske forsknings- og formidlingstraditioner. Hele bogen igennem bevidner teksten forfatterens store viden om emnet indlysende og viderefører på naturlig måde ræsonnementer, som er udviklet i Wilsons tidligere værker. Som generel grundbog om majolika er andre af Wilsons titler måske mere velegnede, hvilket skyldes at denne museumssamling, trods fine højdepunkter ikke har helt samme bredde i repræsentation af forskellige majolikakategorier, som de samlinger, der danner grundlag for andre af forfatterens værker. Ræsonnementerne i denne bog supplerer de tidligere fint, Nu kan man blot glæde sig til, at forfatteren runder sit virke af med et katalog om "hans egen samling", nem-

lig majolikaen i The Ashmolean Museum i Oxford, som udkommer efteråret 2017!

Ulla Houkjær

Museumsinspektør ved Designmuseum Danmark,
Mag. art. og cand. mag.

Frühchinesische Keramik. Die Sammlung Heribert Meurer. Von Olaf Thormann. GRASSI Museum für Angewandte Kunst Leipzig. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2017. 312 s. ill. litt. noter. ib. 78 €.

Frühchinesische Keramik er et katalog over kunsthistorikeren Heribert Meurers donation til GRASSI Museum für Angewandte Kunst i Leipzig af tidlig kinesisk keramik.

Heribert Meurer startede med at samle på moderne tysk keramik i 1973, men hvor samleområdet efterhånden bredte sig til at omfatte europæisk keramik. Undervejs tilegnede han sig en større viden om glasurer og brændteknik samt opdagede, at en del keramikere havde østasiatiske, kinesiske og japanske keramikere som forbillede.

I 1982 fik Heribert Meurer lejlighed til fra et dødsbo på gunstige vilkår at erhverve noget kinesisk keramik fra Tang- og Song-tiden takket være en kollegaen Klaus J. Brandt, som også har bidraget til denne bog med to tekster om henholdsvis "China: Geschichte und Kultur - Gesellschaft und Religion" samt om "Irdenware, Steinzeug und frühes Porzellan".

Gennem Klaus J. Brandt erhvervede Heribert Meurer sig et dyberegående kendskab til tidlig kinesisk keramik, men også herigennem kontakt til kyndige handlende i Tyskland og London og dermed mulighed for at supplere samlingen samt udbygge sin viden. Derudover erhvervede han sig selvfølgelig efterhånden også den nødvendige litteratur om emnet. For som en handlende ofte har sagt til mig: Viden er magt!

Ved købene var han begunstiget af, at størstedelen af de, der handlede med kinesisk keramik, mest interesserede sig for den signerede sene keramik, og han kunne derfor jævnligt anskaffe sig tidlig kinesisk keramik til en gunstig pris.

Heribert Meurer har overdraget GRASSI Museum für Angewandte Kunst 175 stykker tidlige kinesisk keramik, som dermed udgør en meget væsentligt forøgelse af museets eksisterende beskedne samling på kun 29 stykker, som også er inddraget og beskrevet i bogen, hvis katalog Heribert Meurer på kyndig vis har forestået udarbejdelsen af.

De 204 stykker keramik får hver en side med 3 fotografier, et af hele genstanden og to detailfotos ledsaget med en kort beskrivende tekst om hver genstand indbefattet proveniens samt sammenlignelige stykker i andre samlinger med litteraturhenvisninger.

Kataloget er med sine gode fotografier og beskrivelser af de enkelte stykker keramik et væsentligt supplement til litteraturen om den tidlige kinesiske keramik.

Bogen ledsager en udstilling på GRASSI, som varer frem til den 8. oktober 2017.

Gunnar Jakobsen

Beate Kuhn. Ceramic Works from the Freiburger Collection/Keramiken aus der Sammlung Freiburger. Arnoldsche [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2017. 224 s. ill. litt. tysk og engelsk tekst. ib. 48 €.

I 2003 skænkede arkitekten Klaus Freiburger (f. 1929) sin betydelige samling af tysk keramik - i alt 2000 keramiske værker - til Die Neue Sammlung i München, hvorunder Internationales Keramik-Museum i Weiden hører, og hvor man 2007/08 udstillede Sammlung Freiburger. Siden 2003 har Klaus Freiburger doneret yderligere værker til samlingen.

Klaus Freiburger har i sin samlervirksomhed koncentreret sig især om 10 tyske keramikere, Beate Kuhn samt derudover Ursula og Karl Scheid, Gerald og Gotlind Weigel, Ingeborg og Bruno Asshoff, Antje Brüggemann, Dieter Crumbiegel og Tutti Veith. Samlingen har omfattet endnu flere keramikere, men på et tidspunkt foretog han en udskilning, hvorefter nogle ikke længere er repræsenterede i samlingen, andre beholdt han et eller to værker af, mens atter andre beholdt han samtlige hidtil indkøbte værker af, men ophørte fra dette tidspunkt med at indkøbe yderligere værker af disse keramikere.

I Sammlung Freiburger indgår 190 værker af Beate Kuhn, som dækker størstedelen af hendes virke fra 1954 og frem til 2013, værker som er samlet gennem mange år, først uden personligt kendskab til Beate Kuhn, som han først senere mødte og efterhånden blev en nær ven af, og hvor hun tilbød ham værker, som hun mente, passede ind i hans samling. Som Josef Strasser skriver i essayet "Klaus Freiburger and Beate Kuhn" "You are unlikely to find a comparable collection that demonstrates the oeuvre of Beate Kuhn in such a quality and clarity anywhere else - either in a museum or in private ownership".

Beate Kuhn (1927-2015) startede efter studentereksamen med at læse kunsthistorie 1947-1949 ved Albert-

Ludwig Universität Freiburg for herefter at kaste sig over keramikken 1949-1951 ved Werkkunstschule i Wiesbaden, hvorfra hun tog svendep prøve for derefter at fortsætte studierne 1951-1953 ved Werkkunstschule i Darmstadt.

Herefter arbejdede hun 1953-1956 i Lottstetten ved Schaffhausen, hvor værkstedsfællesskabet med Karl Scheid (f. 1929) blev grundlagt, et fællesskab som de fortsatte i Düdelsheim, hvor Ursula Scheid (1932-2008) stødte til i 1959. Et fællesskab, som kom til at vare mere end 50 år, og som også inkluderede en træskærer samt senere også Scheid'ernes søn keramikeren Sebastian Scheid (f. 1962).

De første år arbejdede Beate Kuhn med brugskeramik - beholderen, og designede bl.a. vaser til Rosenthal i Selb, men fra begyndelsen af 1960'erne blev det mere og mere til abstrakte former, skulpturer og figurer. Beate Kuhn blev således den første tyske keramikere, der forlod brugskeramikken til fordel for kunstkeramikken.

Beate Kuhns vigtigste værktøj i fremstillingen af skulpturer og figurer var allerede fra starten i 1963/64 drejeskiven, idet de enkelte dele til en skulptur som hovedregel blev drejet op, ofte kun med et enkelt basiselement som udgangspunkt, og som blev udført i forskellige størrelser. De drejede dele blev herefter skåret ud, så de passede til anvendelsen, hvorefter disse blev samlet til et kunstfærdigt hele - en skulptur eller en figur, hvor figuren ofte kunne være en kat eller et andet dyr.

Som direktøren for Die Neue Sammlung, Angelika Nollert, anfører i forordet "It is the artist's freedom of thought, the uniqueness of her work, and the brilliant quality of her technical skill and her aspirations in terms of content that justify her international renown".

Beate Kuhn var medlem af den navnkundige *Gruppe 83*, en gruppe af tyske keramikere, som alle er medlem af International Academy of Ceramics (IAC), hvor de nære kolleger Ursula og Karl Scheid samt Gerald og Gotlind Weigel også var eller fortsat er medlem, men alle disse var også sammen med Margarete Schott (1911-2004) også medlem af "London Group", dannet i 1968.

Bogen er rigt illustreret med helsidesgengivelser af udvalgte værker suppleret af detailfotos. I bogen findes yderligere et katalog med mindre gengivelser af samtlige 190 værker i samlingen. En ualmindelig flot billedbog, der giver et glimrende overblik over Beate Kuhns udvikling og viser væsentlige værker af hende.

Gunnar Jakobsen

Keramiker Nøglen. Af Erik Linnet. 2. rev. udg. Erik Linnet Design, København 2017. 212 s. ill. litt. stikord. ib. 295 kr.

Dette er en ny revideret udgave af *Keramikernøglen*, der udkom i 1996. Idéen med bogen var dengang som nu at skabe en håndbog, der afmystificerer de komplicerede keramiske processer, især inden for glasurfremstillingen. *Keramiker Nøglen* er, som der også gøres opmærksom på i forordet, især en håndbog til den professionelle keramiker, men den kan bestemt også bruges som opslagsværk for hobbykeramikeren.

Man mærker, at Erik Linnet har arbejdet i den keramiske industri (Den kongelige Porcelainsfabrik) og ligeledes har undervist og forsket både i glasurkemi og materialelære i mange år. Bogen har et højt fagligt niveau og lever i høj grad op til sin intention om at kunne indgå som håndbog på Danmarks designskoler.

Det er tydeligt, at Erik Linnet har arbejdet som underviser i mange år, og at han har et stærkt ønske om også at formidle en baggrundsviden for arbejdet på værkstedet. Man finder derfor flere afsnit om grundfysik og kemi, der kan være spændende at fordybe sig i, men som ikke er et must, hvis man mest ønsker at anvende bogen som praktisk håndbog. Man finder dog i denne afdeling også en del formler og tabeller, der kan være handy at have ved hånden under værkstedsarbejdet, f.eks.: Hvordan er det lige man beregner omkredsen af en ellipse?

Som praktisk håndbog udmærker den nye udgave sig ved f.eks. i "Glasurværktøjet" at have et afsnit, der hedder "I praksis". Her får man instruktion og forklaringer på, hvordan man udmønter teorierne i praksis, f.eks. tester en glasurs syrebestandighed, hvad man skal gøre for at få store krystaller i en krystalglasur eller, hvordan man omregner en Segerformel til en glasuropskrift. Det samme gør sig gældende under "Produktionsteknik", hvor man "I praksis" kan finde hjælp til fejl som revner i leret eller glasurproblemer.

Som endnu et nyt tiltag kan nævnes, at der i Glasurværktøjet, nu er tilføjet 40 "klassiske" glasuropskrifter. Her er glasurer som "Okseblod", "Tenmoku" og "Slangeglasur" beskrevet særskilt og suppleret med en grundopskrift, så man med det samme kan komme i gang med sine forsøg. I samme afsnit finder man en række gode anvendelige tabeller og materialebeskrivelser til glasurfremstilling, der nu i den nye reviderede udgave er sat mere overskueligt op.

Jeg har dog en lille anke i glasurdelen, der går på, at der er en del omtale af brugen af bly. Det forstår jeg godt ud fra en kemiingeniørs synsvinkel, og der er også tradition for at medtage bly i de fleste håndbøger,

men da det stort set er umuligt at købe blyfritte herhjemme i dag, burde dette materiale måske være redigeret lidt hårdere i den nye udgave. I glasurafsnittet om raku kan man få det indtryk, at det er den eneste fritte man bruger.

Ind imellem kan man mærke på små ting, at Erik Linnet især har sin erfaring fra industriel produktion. Men samtidig er det netop her, bogen kan være til inspiration og får en bred anvendelse, f.eks. for den studerende, der vil designe til industrien eller til den keramiker, der arbejder med seriel produktion.

Det er nok keramik-nørderi, men jeg synes det er fantastisk bonus-læsning, når man under "Forarbejdningsprocesser" kan læse, hvordan man på Den kongelige Porcelainsfabrik standsede musselmalet helblonde ud i hånden, med små skarpe huggepiber, modsat Bing & Grøndahl, der anvendte princippet med sandblæse hullerne ved hjælp af en skabelon.

Lige præcis dette eksempel er nok sigende for, hvordan man kan bruge bogen. Selvfølgelig kan man læse den fra ende til anden, men de fleste vil nok bruge den mere som en opslagsbog, ja, som "nøgle" under glasurudvikling, fejlfinding osv. Men der er mere at komme efter, hvis man tillige interesserer sig for den fysik, kemi og materialeviden, der knytter sig til keramikfaget, og man ender nemt med at læse rundt i bogen på samme måde, som når man i et leksikon lige fænges af det, der står på den anden side.

Turi Heisselberg Pedersen
Keramiker

Anmeldes i keramiske noter 47/2018

Thorvald Bindesbøll - stærk form og frit spil. Af Mirjam Gelfer Jørgensen. Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København 2017. 377 s. ill. litt. noter. index. ib. 420 kr.

Axel Salto · Stentøjmesteren. Red. af Susanne Bruhn og Pia Wirnfeldt. Clay · Keramikmuseum Danmark [Website: <http://claymuseum.dk>], Middelfart 2017. 208 s. ill. litt. noter. ib. 300 kr.

Erik Nyholm. Keramiske billeder. Af Troels Andersen. Forlaget Vandkunsten [www.forlagetvandkunsten.dk], København 2017. 224 s. ill. litt. noter. ib. 350 kr.

Peter Voulkos. The Breakthrough Years. Ed. by Glen Adamson et.al. Museum of Arts and Design, New York og Black Dog Publishing [Website: www.blackdogonline.com], London 2016. 208 s. ill. litt. noter. index. hf. 24,95 £.

Medlemsarrangement i Keramikvens Venner

Arrangement: *Besøg hos samleren Carsten Groth*
Carsten Groths interesse for keramik startede med en skål af Arne Bang i 2002 og har gennem de sidste 15 år udviklet sig til at omfatte en bred vifte af både klassisk og nutidig keramik. Det førte sidste år til deltagelse i TV-udsendelsen *Besat af Keramik* på DR, og i 2010 kunne man se og læse om hans flotte keramiksamling i artiklen *Kærlighed til keramik* i Bo Bedre. Nu får medlemmerne af Keramikvens Venner en chance for at opleve Carsten Groths samling på nært hold og høre mere om historien bag værkerne og samlingen.

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 21. oktober 2017, kl. 14.00 [Ved mange tilmeldinger deles i to hold kl. 11.30 og 14.00]
Mødested: Vestmannagade 2, 3 th, 2300 København S
Arrangør: Jens D. Bukh.
Deltagertal: Maksimum 15 deltagere. Medlemmer har fortrinsret.
Pris: 60 kr. pr. person.
Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest den 13. oktober 2017. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren.

Arrangement: *Foredrag om Axel Salto ved Susanne Bruhn.*
Axel Salto (1889-1961) er en central figur i dansk designhistorie og en del af den gruppe af arkitekter og kunsthåndværkere, der blev promoveret under betegnelsen Danish Modern. Han var oprindeligt uddannet på Det Kongelige Danske Kunstakademi, men det blev stentøjet, som gav ham international berømmelse. Kunsthistoriker Susanne Bruhn, der er kurator for den aktuelle udstilling på Clay · Keramikmuseum Danmark og redaktør af bogen om *Axel Salto · Stentøjsmesteren*, giver i sit foredrag en introduktion til Axel Salto som kunstner og en uddybning af hans virke som keramikker med fokus på de fabrikker, værksteder og personer, som også var en del af hans succes med stentøjet gennem mere end 35 år.

Dato og mødetidspunkt: Tirsdag den 21. november 2017, kl. 19.00.
Mødested: Galleri A. Petersen, Kløvermarksvej 70, 2300 København S.
Program: Der vil være en forfriskning efter foredraget og lejlighed til at se den store udvidelse af galleriet, som for tiden viser udstillingerne *Japan, Japan, Japan* med fokus på japansk og dansk kunsthåndværk samt *Kirsten Sloth · 100 keramiske beholdere*.

Arrangør: Jens D. Bukh.
Deltagertal: Maksimum 20 deltagere. Medlemmer har fortrinsret.
Pris: 60 kr. pr. person.
Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest den 17. november 2017. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren.

Arrangement: *Besøg hos samlerne Elfi og Hermann Christiansen*
Elfi og Hermanns begejstring for keramisk kunst blev vakt ved besøg hos Galleri Nørby og har været levende lige siden. Passionen skinner igennem i hjemmet, hvor mange hylder og reoler er optaget af skåle og krus. Der er fokus på stoflighed og glasurer i værkerne, som i tid spænder fra Gutte Eriksen til Morten Løbner Espersen. Både Elfi og Hermann ser vi ofte som trofaste deltagere ved Keramikvens Venners arrangementer. Nu åbner de selv dørene for andre medlemmer af Keramikvens Venner for at dele glæden ved keramik.

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 27. januar 2018, kl. 14.00.
Mødested: Humlevænget 13, 2800 Lyngby.
Arrangør: Jens D. Bukh.
Deltagertal: Maksimum 20 deltagere. Medlemmer har fortrinsret.
Pris: 60 kr. pr. person.
Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest den 12. januar 2018. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren.

Medlemsarrangement i Keramikvens Venner (fortsat)

Arrangement: *Særarrangement: Rundvisning i udstillingen "En verden i keramik" på Louisiana.*
Et vigtigt, men måske knapt så kendt område i Picassos oeuvre udgøres af hans originale keramiske arbejder. For første gang i Skandinavien præsenteres en større udstilling af Picassos keramik på Louisiana. Mere end 150 værker fra perioden 1947-1964 er udlånt af familien samt Picasso-museerne i henholdsvis Paris, Antibes og Barcelona, således at det er blevet muligt at sammensætte et bredt og tematisk udvalg af kunstnerens produktion.

Dato og mødetidspunkt: Mandag den 19. februar 2018, kl. 17.00.
Mødested: Louisiana, Gammel Strandvej 13, 3050 Humlebæk.
Program: Rundvisning i udstillingen (ca. 1 time). Derefter mødes de, der har lyst, i caféen, hvor der serveres aftenbuffet (aktuel pris kr. 169,- per person).
Arrangør: Jens D. Bukh.
Deltagertal: Maksimum 30 deltagere. Medlemmer har fortrinsret. Gennemføres ved minimum 12 deltagere.
Pris: 60 kr. pr. person (entré til museet er ikke inkluderet).
Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest den 5. februar 2018. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren og oplys, om du ønsker at deltage i spisning bagefter (af hensyn til bordbestilling).

Arrangement: *Generalforsamling 2018.* Dagsorden ifølge vedtægterne, se www.keramikkens-venner.dk.
Dato og mødetidspunkt: Mandag den 12. marts 2018, kl. 19.30.
Traktement: I forbindelse med generalforsamlingen vil der være et lettere traktement.
Mødested: Busses Skole, Mosebuen 1, 2820 Gentofte.
Foredrag: *Foredrag om Tommerup Keramiske Værksted ved Lise Seisbøll.*
Tommerup Teglværk - nu Tommerup Keramiske Værksted - har igennem en periode på over 30 år udført mere end 1200 keramiske værker for danske og internationale kunstnere, blandt meget andet flere kæmpekrukker af Peter Brandes. Mag. art. Lise Seisbøll, som gennem mange år har kendt værkstedet og menneskene bag og nu arbejder på et bogværk om Tommerup Keramiske Værksted, holder efter generalforsamlingen et foredrag om værkstedets historie og de fantastiske værker, der er udgået derfra.

Bestyrelse:

Hans-Henrik Dyhr, formand
Gunnar Jakobsen, næstformand
Jens Drackmann Bukh, sekretær
Anker Tvermosegaard, kasserer
Susan Lange, bestyrelsesmedlem
Jette Löwen Dall, suppleant
Mariko Wada, suppleant

Formand:

Hans-Henrik Dyhr
Sofielund Skovvej 140, 1 th
5700 Svendborg
Tlf 21 30 20 66

Sekretær:

Jens Drackmann Bukh
Tlf 22 62 28 13
j.d.bukh@gmail.com

Kasserer:

Anker Tvermosegaard
Tlf 40 53 44 55
ankertv@gmail.com
Bank: Danske Bank reg nr 1551
kontonr 9 46 17 87

www.keramikkens-venner.dk

www.facebook.com/keramikvensvenner

"keramiske noter" udgives af
"Keramikvens Venner" og
udkommer to gange årligt,
henholdsvis ultimo marts og
primo september.

ISSN 1603-0664

Redaktør af "keramiske noter
46/2017" er **Gunnar Jakobsen** med
tak til de, der har leveret anmeldel-
ser til dette nummer samt til Barbro
Haar for gode kommentarer.
Redaktionen afsluttet
01/08/17//09/09/17//28/09/17.

© keramiske noter
